

విమలానందభారతీ గ్రంథమాల - త్రయోదశ పుష్పము

ఉపదేశామృత తరంగిణి

(ద్వితీయ భాగము)

సంగ్రహము

శ్రీ పోలూరి హనుమజ్ఞానకీరామ శర్మ, B, A., (Hons)

ప్రాచ్యభాషా శాఖాధ్యక్షుడు

వేంకటగిరి రాజా కళాశాల, నెల్లూరు.

ప్రచురణ - దుర్మతి - ఆశ్వయుజము

ప్రథమ ముద్రణము - 250 ప్రతులు

విమలానంద భారతి నుండి ఉద్భవము

ముద్రణ - శ్రీ తిరుమల ఆర్ట్స్ ప్రింటర్స్-విజయవాడ

విజయవాడ

పీఠిక

ప్రతి జీవి మోక్షమును ఆకాంక్షించు చున్నాడు. అది నిత్యమైనది కావలెను. దానిని తెలుపు మార్గమును నిత్యమైనది కావలయును. అట్టి ప్రథమమైన శ్రుతి స్మృతులకు తప్ప వేరు గ్రంథములకు లేదు. అందువలన ప్రతి జీవికి ఆత్యంత ముఖములైనవి మన ప్రస్థానత్రయము, ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రములు, భగవద్గీత, అవి దురవగాహము లగుట వానికి పెక్కుమంది ఆచార్యులు భాష్యములు వ్రాసి ఉన్నారు. వానికి వ్యాఖ్యానములు వెలిసినవి. అవన్నియు సంస్కృత భాషయందు కలవు. అసలు విషయము గురుముఖముగనే తెలిసికొని సాక్షాత్కరింపఁ జేసికొని అనుభవమునకుఁ దెచ్చుకొన్ననే తరించుట. దాని కీగ్రంథము మిక్కిలి తోడ్పడును.

ఇది పూర్వాశ్రమములో బందరు వాస్తవ్యులు కానుకొల్లు త్రివిక్రమ రామా రావు పంతులు గారు తరువాత సన్యసించి శ్రీ విమలానంద భారతీస్వామి వారిను నామము ధరించి పిదప కుర్తాళం శ్రీ సిద్ధేశ్వరీ పీఠమునకు ప్రథమ పీఠాధిపతులైన వారు వరుసగా బందరులో థియోసాఫికల్ లాజ్జిలో భక్తుల తోరిక మీఁద ఇచ్చిన ఉపన్యాసముల సారము. అప్పుడు సంక్షిప్త లేఖనముగాని టేప్ రికార్డింగుగాని లేదు. ప్రస్తుతం శ్రీ సిద్ధేశ్వరీ పీఠాధిపతులు పరమహంస పరివ్రాజక వర్యులు జగద్గురువులు శ్రీశ్రీశ్రీ త్రివిక్రమ రామానంద భారతీ స్వామిలు, పూర్వాశ్రమములో శ్రీ చిట్టారి రామకృష్ణారావు పంతులుగారు శ్రీవారి ప్రధాన శిష్యులు వానికి వెళ్లి టైప్ తో ఆ ఉపన్యాసముల సారమును వ్రాసినారు. ఇదెంత దుర్ఘటకార్యమో చెప్పఁ బనిలేదు. శరపరంపరగా సాగు ఉపన్యాసమును పూర్తిగా చెప్పినది చెప్పినట్లుగా వ్రాయుట మానవ సాధము కాదు. మధ్య కొన్ని వదిలి వేయవలసి వచ్చును. వానిని తరువాత వారు తెలుపు యించి శ్రీ గురుస్వాములకు చూపించుట కూడ జరిగినది.

దీనిని విమలానంద భారతి మాసపత్రికలో “ఉపదేశామృత బిందువులు” అను నామము క్రింద ముద్రించుట ప్రారంభించినప్పుడు కొందఱు మిత్రు లిది సమగ్రముగా చదివి విషయమునకు పరస్పరసంబంధము సంధించి ఏక వాక్యత వచ్చునట్లుగా ముద్రించిన బాగుండునను నభిప్రాయము వెలిపుచ్చిరి. అట్లు వీనిని కూర్చుట కూడ సామాన్య విషయము కాదు. దీనికి పూనుకొని చి॥ పోలూరి హనుమజ్ఞానకీరామ శర్మ చక్కగా వీనిని కూర్చినాడు. అందువలన పాఠకలోకము వీరు మువ్వరికిని మిగుల ఋణపడి యున్నదనవచ్చును.

వీని ప్రాశస్త్యము గుణగ్రహణ పారీణులకే తెలియును. శ్రీ శంకరాచార్యుల
చారు లోకోత్తర పురుషులైనను, వారి ప్రతిభ మనకు తెలియునది మన గురువుల
వలననే. అందువలన ఆ గ్రంథముల కన్న ముఖ్యమైనది మన గురువుల ఉపదేశము.
అట్లే ఈ గ్రంథము మనకు శ్రుతి స్మృతులకన్న ముఖ్యమైనది. ప్రస్తుతము
అజ్ఞానము వలన, ప్రజల రంజించుటయే ముఖ్యోద్దేశముగా, మన శ్రుతి స్మృతు
లకు పలువురు స్వాములు, పండితులు విపరీతార్థములు చెప్పుచు అధోగతికీడ్చుచున్న
సమయములో వానికి సరియైన అర్థమును చెప్పు ఈ గ్రంథము అమూల్యమైనదని
వేచే చెప్పఁ బనిలేదు.

మార్లే (MORLEY) మహాశయుడు బాగుపడ దలచుకొన్న ప్రతి వ్యక్తియు
తన ద ఆ తాను ప్రతి దినమును చదువ వలసిన యొక పవిత్ర మత గ్రంథమును,
తన క ములలో చదివి యుత్తేజము పొందవలసిన యొక మహాపురుషుని జీవిత
చరిత్రయును ఉంచుకొనవలె నన్నాడు. ప్రస్థానత్రయసారమై, వాని అనుభవపూర్వక
వివరణమైన యీ అమూల్యమైన గ్రంథము, జ్ఞానువులకు జ్ఞాన సంపాదనకును,
జ్ఞానులకు మననమునకును ఉపయోగపడుచు, ఇది ప్రతి దినమును పారాయణ చేయ
వలసిన గ్రంథముగా నుపకిరింప గలదు. బుద్ధిమంతు లిది అట్లుపయోగించి తరించె
దరు గాక :

దీని ప్రథమ భాగము ఇదివఱకే మా విద్యార్థి చి॥ గుండా శంకరలింగము ధన
సహాయముతో ముద్రింపబడినది. ఈ రెండవ భాగము ముద్రించుటకు తోడ్పడిన
వాడు మా బంధువులు, చి॥ జానకీరామ శర్మ అల్లుడు చి॥ చతురుల వేంకటకృష్ణ
నరసింహ మూర్తి, ఇతని పూర్వులు శిష్టాచార సంపదకలిగి ఆ క ప్రజోపయోగ
కార్యములు చేసినవారు. ఇతడును పట్టభద్రుడై, న్యాయ శాస్త్రమునం దుత్తీర్ణుడై
వారి యడుగుజాడలలోనే నడచుకొను చున్నాడు. పరమేశ్వరుఁ డితనికి, ఇతని
కుటుంబమునకు చిరాయురారోగ్యైశ్వర్యము, సుఖ శాంతులు ప్రసాదించును గాక!
వీరి పూర్వులకు శాశ్వత బ్రహ్మలోకవాసము మోక్షము ప్రసాదించును గాక !

చతుర్వేదులవారి కుటుంబము

రాఘవయ్యగారు, శ్రీరాములుగారు, రామచంద్రయ్యగారు సోదరులు. రాఘవయ్యగారు స్వరాజ్య సమరములో పాల్గొని జైలునకు వెళ్లినారు. లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలకు గరియందు మిగుల భక్తి కలవారు. జైలులో కూడ స్వయం పాకము చేసకొన్న నైష్ఠికులు. వీరు నెల్లూరు దగ్గర నున్న పల్లెపాడులో విప్ర విద్యాలయమును స్థాపించి వేదములను సంస్కృతమును విద్యార్థులకు బోధించుటకు కృషి చేసినారు. ఈ విద్యాలయమును గాంధీ గారు కూడ సందర్శించినారు. రాఘవయ్యగారు బ్రాహ్మణ బాలుర కొలకు బ్రాహ్మణుల ధనముతోనే వసతి గృహములను (Hostels) కొన్నాళ్ళు నడిపినారు.

శ్రీరాములుగారి కుమారుడు కీ. శే. సత్య గోపాల కృష్ణమూర్తిగారు మూల పేటలోని వేద సంస్కృత కళాశాలా పాలకవ మున కార్యదర్శిగా ఉండి ఎంతో సేవ చేసినారు. వీరికి అయిదుగురు కుమారులు. రిలో చి॥ వేంకట కృష్ణ నరసింహ మూర్తి నాల్గవవాడు. ఇతనిని శ్రీరామచంద్రయ్యగారు దత్తు చేసకొన్నారు. రామచంద్రయ్యగారు కూడ కాంగ్రెసులో పనిచేసినారు. అన్యాయమును ఎదుర్కొనుటకు ఎంత పనియైన చేసేవారు. పార్కు వేయవలసిన స్థలమును కొందఱు ఆక్రమించుటకు పూనుకొనగా వారి నెదిరించి అచ్చట స్వతంత్రపార్కు ఏర్పడునట్లు చేసినారు. ఆంధ్ర సభలో గీతా మందిరమును వేద సంస్కృత కళాశాలలో కొన్ని భవనములను కట్టించి ధర్మ కార్యములకై ముప్పదివేల రూప్యముల ధర్మ నిధి (Trust) ఏర్పఱచినారు.

చి॥ వేంకట కృ నరసింహమూర్తి B. Com. B. L. అయి న్యాయవాది వృత్తిలో ఉండి దత్తు ండ్రిగారు నిర్దేశించిన ధర్మకార్యములను శ్రద్ధతో భక్తితో కొనసాగించు చున్నాడు.

V	మృత్యువు	
	1) మృత్యు విచారణ	1
	2) మోక్షము	7
	3) తెలిసికొనుట మేలు	10
	4) ప్రమాదమే మృత్యువు	12
	5, అమృతత్వము	18
VI	విచారణ	
	1) మత గ్రంథములు	23
	2) విచారణకు మొదలు	28
	3) కర్త త్వము	29
	4) మంచి జన్మలు	31
	5, తెలిసికొనుట	34
	6, ఆధునిక శాస్త్ర పద్ధతి - యోగపక్షము	36
	7) శిశువునకు గూడ జ్ఞానముండవచ్చు	38
	8) బ్రతుకును చూడవలె	39
	9, సమన్వయ దృష్టి	46
	10 ప్రశ్నించుట	47
	11) విచారణ కష్టము	49
	12) వ్యవహారము	52
	13 సంకల్పము	55
	14 మంచి-చెడు-హింస	55
	15 సంసారము చేయుచున్నవాడెవడు	59
) మన యభిప్రాయాలు	61
	16, శాస్త్రాచార్యవదేశము	63
	18, విశ్వామునముగా మారవలె	67
	19) అనుభవించు	68
VII	మోక్షము	
	1, జన్మరాహిత్యము	71
	2) దేవుడు	73
	3) తన్నుతాను విమర్శించుకొనుట	76
	4) శాంతి	79

తప్పొప్పుల పట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
3	10	ప్రఖా తి	ప్రజాపతి
4	8	శకా ము... శవా	శవాకారము....శివా
5	23	పరిపూరించు	పరిహరించు
	26	ఉందునా? " ఉన్నదే	ఉందునా ? " అన్నదే
6	5	వున్నాము?	ఉన్నాను; శరీరములో ఉన్నాను.
7	0	నామరూపము—స్వరూప	నామరూపము....స్వరూప
16	7	ఏ భావ	ఏయేభావ
	23	కాపి—తస్తే	వాపి...త్యస్తే
17	8	కరం	కర్మ
19	9	చివర పంక్తి క్రింద "యెందులకు?" కలుపవలెను.	
22	3	త్వాతస్తేషు	తావ త స్తేషు
24	16	కాదు.	కాదు. అతని తల్లిదండ్రులపాపమునుకాదు,
	18	తోనే	తోనే చదువ వ ను. మనగ్రంథ
	23		ములనైనను ఆ దృ తో
26	10	భయమైన నునులలో	భయ మైఘనముల
27	16	ర	సిద్ధ
30	17	రు ల	కర్తుం
	21	తెలియునది	తెలియనిది
	24	సుఖము	సుఖముకాని
36	18	Operate	Operational
38	35	విశ్వమును తరంతములు	విశ్వమను తరంగములు
39	37	నేను నేనెఱుఁగుదును	నన్ను నేనెఱుఁగు : ను.
50		చివర ఈ శ్లోకము చేర్చవలెను.	
		శ్లో 10 ద శ్యేషు నశ్యత్సు న నశ్యతిద్రువం,	ద్రష్టాయత స్పర్శవికారవేత్తా
		ప్రజాశో యదికేన దృశ్యతే,	సోఽపి స్వయం న తిహిభేదదూరగః
51	10	ద్రష్టమే	ద్రష్టయే
	20	లోనో	లోనో ఏ దేవునో
53	10	కరదు	తీరదు
54	10	గోవులము	వలన గోవులను
		జ్ఞానము	అను జ్ఞానము
55		దుర్దయివ...సంస్కృము	దుర్దయివ—సంకల్పము
		సులభముగా తెలియునవి ఈయలేదు.	

ఉపదేశామృతతరంగిణి

ద్వితీయభాగము V

వృత్త్యువు

1. మృత్యు విచారణ

పాప పుణ్యములకు ఫలము ఇక్కడఁగాని, చచ్చిన తరువాత పరలోకములోఁగాని జనాంతరమునఁగాని తప్పక అనుభవింపవలసినదే అని గట్టిగా తెలిసిననే తప్ప పాపభీతి, ధర్మానురక్తి ఏర్పడవు. “చచ్చిన తరువాత ఏమున్నది, అంతయు శూనమే” అన్న తప్పు డభిప్రాయము మన కందఱకు నున్నది. అసలు మును మృతువే లేదన్నట్లుగా వ్యవహరించుచుందుము. దాని పేరు చెప్పము. దాని గూర్చి ఆలోచింపము ఆ మాట అనుకున్నచో అంతయు భయమే; మరొక సంగతి తోచనే తోచదు. మనకు భయము కలుగుచున్నదన్నచో భయకారణ మున్నదన్నమాట. భయకారణ మున్నదన్నచో వివేక వంతులు దానినిగూర్చి తప్పక విచారింపవలసినదే కదా! మృత్యువును చూచుట అనగా నాయొక్క అంతమును చూచుటయే. మరి నేనే లేకపోతే నాయొక్క అంతమును చూచుట యెట్లు? కాబట్టి నా మృత్యువులో నేను పోనన్నమాట; నేను మిగులుదు సన్నమాట. రంగస్థలమున నటించుచున్న నటునకు తన పాత్ర ముగియుచున్నదన్నచో, అది తన యంతము కాదని గట్టిగా తెలియును. అలాగే ఈ జన్మ ముగియుచున్నదన్నచో, మృతువు శరీరమునకేకాని నాకు కాదన్నమాట. ఈ శరీరమే నేనైనచో ఇక్కడ ఏమిచేసినను దాని ఫలము శరీరము పోయిన తరువాత అనుభవించుట యెట్లు? కావుననే శరీరమే నేననుకొనువాఁడు ఆ శరీరమును పోషించుటకు రక్షించుటకు నానాయాతనలు పడుచున్నాఁడు. కాని రసాయనాదులచేత మృత్యువును కొంతకాలము తప్పించుకొనవచ్చును గాని శాశ్వతముగా శరీరమును నిలుపుకొనలేము.

అయినను కారణము లేనిది చావునాదా గనుక: ఇట్టి కారణములను సాధ్యమైనంతవరకు తొలగించుకొనుచు మృత్యువు రాకుండ మన యనికేని దీర్ఘము చేయుటకు ప్రయత్నించుచున్నామి. మృత్యువు సహజమని యెరుంగము. మనకు ఎప్పుడును ఉండవలెనని, ఎప్పుడును ఉండు మని యున్నది. నే నెవడను, చావేమిటి. అన్న ప్రశ్నలు వేసికొనము. నేను చచ్చిపోవుచునని యుండినఁ గదా, చచ్చిన తరువాత ఏమగునని ప్రశ్న పుట్టును. యోగీశ రేశ కండైన శ్రీకృష్ణుడు కూడ, ఎంత యోగీశ క్రియున్నను. ఆ రీతిలో శాశ్వతముగా నుండలేదని జ్ఞప్తియందుంచుకొనుఁడు, ఆయన “ఈ బ్రతుకును నిత్యము చేయుట కల్ల. ఎప్పటికయినను ఈ శరీరము పోవసినదే” అని చెప్పినాఁడు

శ్లో॥ జాతస్య హిధ్రువో మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్యచ! భగవ తః
అభ్యా 2 శ్లో 27

“నేను చావక తప్పదు, చచ్చిన తరువాత మరల జన్మించుట కూడ తప్పదు, ఇప్పుడు చేయుచున్న పాప పుణ్యములకు నేను కర్తను” అని తెలిసినచో ఇప్పుడి జీవితము:లో ప్రార్థనము ననుభవించి చచ్చిపోవుచున్నానుగాని, ఏమి కొత్త పుణ్యమును సంపాదించుకొనుచున్నానని ప్రశ్న యుదయించును. ఇట్టి భావన రాసంతవఱకు మనము కర్తల మని తెలుసుకోలేదన్న మాట. ఇట్లు తెలిసికొనలేక పోవుట, మన పూర్వపు మహా పాప ఫలము. జంతువులవలెనే దేహావసరములను తీర్చుకొనుటలోనే మన సంకుచితమైన యహంకారము సమాప్తమగుచున్నది. తయారుచేసిన గ్లాసుల, అమ్మిన తరువాత పగిలిపోవుచుండఁగా, జనులకు అవి తిరిగి తిరిగి కావలసియున్నచో

Increase of Demand గ్లాసుల కర్మాగారమునకు Glass factory లాభ మెక్కువగును. మన యహంకారముకూడ ఇట్టిదే. నేను కర్తను గనుక నా సంకల్పములనుబట్టి ఎన్ని జన్మలయిన

రావచ్చును కాని అన్ని జన్మలు పోవలసినవే. కోరికలు తీరకున్నచో నేను తిరిగి జన్మలను సంపాదించుచునే యుండవలె. ఈ జన్మలతో మృత్యువులతో ఎప్పటికోగాని విసుగు కలుగదు. అప్పుడు కర్మత్వమును భూతము ఎప్పుడు వదిలిపోవునా అను విచారణ కలుగును. అప్పుడీ కర్మత్వమును పుణ్యమార్గమున ఉపయోగించి అభు దయ మార్గమునకై న దిగవలె, లేదా యీ కర్మత మనే ఆఖరు చే కొని నాస్వరూపముతో హాయిగా నుండుటకు నిశ్చేష్ట స మార్గమునయిన అవలంబింపవలె ఎట్లయినను ఇప్పుడు మనకున్నవానితో ఎప్పుడును సంతోషింపకూడదు. ఉత్తమగతులకొరకై ఎప్పుడును ప్రయత్నము చేయుచుండవలసినదే. హనుమంతుఁడు వచ్చు కల్పములో ప్రఖ్యాతి యగును. అట్టి కర్మత్వ సంపద మనకును కలదు

మనము ఉన్నదానిని నదలుకొనలేము; నైదానికి పయత్నింప లేము; మిథ్యానిరాగముతో మా కంతంత కోరికలు లేని చెప్పు చుండుము-కాని మృత్యు వన్నచో భయపడుచుండుము. “దినదినము చచ్చుచున్న వ్యాని చూచుచుండియు మనము చావము అనిమనుషులను కొనుచుండుటయే ప్రపంచములో అతి విచిత్రమైన విషయ”ను ధర్మరాజు చెప్పినాఁడు. ముసలితనముచేత జీర్ణించుచున్నను, మృత్యువును గూర్చిన యాలోచనయే లేకుండ, ఆకలితో పందిళ్ళు వేయుచుకే యుండుము.

శ్లో॥ జీర్యంతి జీర్యతః కేశాః దంతా జీర్యంతి జీర్యతః |
జీవనాశా ధనాశా చ జీర్యంతోఽపి న జీర్యతే॥

(ముసలివానికి వెంట్రుకలు ఊడిపోవును; దంతములు రాలిపోవును; కాని బ్రతుకవలయునను కోరిక, ధనాశ మాత్రము జీర్ణింపవు.) చచ్చుటకు పుట్టినవాఁడే చచ్చినవానిని బట్టుకొని, తాను చావకుండ నుండువానివలె ఏడ్చుచుండును. ఒకఁడు చనిపోయిన తన తండ్రిని పూడ్చిపెట్టిన తరువాత నీ వెంట వత్తునని క్రీస్తుతో చెప్పఁగా

అప్పుడాయన “చచ్చినవారు చచ్చిన వారిని పూడ్చిపెట్టుదురుగాక! అని చెప్పినాడు. అవగా ఈ పూడ్చిపెట్టుచున్నవాడు గూడ, ఒకప్పటికి చచ్చినవాడే గనుక చచ్చిని వానితో సమానఁడే అన్నమాట. మనము విశృంఖలముగా వర్తించుచున్నామన్నచో, మృత్యువును విస్మరింపఁజేయుచున్న మోహమును సారాయమును త్రావుచున్నామన్నమాట. (మోహ మదిరాం పీత్వా). ఏనాఁడుచచ్చిపోవుచున్నామని తెలియునో అనాఁడు శవమై పోవుదుము. అందువలననే శంక రులవారు “శకారమును వదిలి శవాకారమును భజింపవయ్యా!” (శవాకారం పరిన్యజ్య శివాకారం భజస భోః) అని మనలను మేల్కొల్పుచున్నారు. మృత్యుభీతి యున్నం వరకు మనము శవాకారులమే మృత్యువుతో నాశ మొందున దేది? శరీరమే. శరీర మనఁగా శ్రుతి యేమి చెప్పినదో చూడుఁడు

హసిత రుదితం గీతం వీణాఫణి విత తం।

మృతం జీవంచ యత్కించిత్ ఆజ్ఞోఽసి స్నేహవిద్ధి తత్ ॥

హసితాదులుగూడ దేహము లోని యవయవములే యట. ఇది శ్రుతి చెప్పక మన బుద్ధికి ఎన్నటికిని గోచరము కాదుగదా! ఇది యంతయు మృత్యువుతో నశించునదే. ఈ నశించు దానిని గూర్చి విచారించుచునే దీని కాధారమైన నీ స్వరూపమునుగూర్చి తెలుసుకోవలె. బల్లమీద ఒక పండు ఉన్నదనుకొనుము. ఆ పండును తీసి వేసినచో, ఇంతకు పూర్వము అక్కడ ఆ పండును చూచిన వానికి అక్కడ పండు లేకపోవుట కనిపించును.

i) “Jesus said unto him, Let the dead bury the dead——”
(St. Luke Dhap. 9 No,)

అప్పుడు ఆ పండునకు ఆధారమైన బల్ల స్పష్టముగా గోచరించును. అలాగే శరీర నాశమును గూర్చి విచారించునప్పుడు దాని కాధారమైన నీ స్వరూపమును గుర్తింప నచ్చును. చనిపోవునప్పుడు నీ వ్యవహారములంతయు పోవుచున్నది. కావున చూచుట యనగా వ్యవహారముయొక్క అభావమును చూచుటయే. అసలు ముందు వ్యవహారమును చూచుట ఎట్లో తెలిసికొనగాని దాని యభావమును చూచుట వెలియుదు. అనగా మనము జీవించి యున్నప్పుడే మన వ్యవహారమును చూచుట అలవటచుకొని పలెచు నున మందఱము ఎప్పుడును ఏదో న వహారము చేయుచునే యుందుము కాని, ఆ వ్యవహారమును చూడుము. కావుననే మనము చేయుచున్న తప్పులు మనకు తెలియవు. తన తప్పును తాను తెలిసికొనక గలిగినచో వాడు దేవుడంతి వాడగును నీ తప్పును నీవు తెలిసికొంటు సులభము కాదు. గనుక, నీవు బాగుపడ దలచుకొన్నచో ఎవడు నీమీఁద ఎంత తప్పును ఆరోపించినను, దాని సంతయు బిష్కకొనుట మేలు నీలో తప్పు చేయుటకు ఎంత సామర్థ్యమున్నదో ఎంత వేలెత్తి చూపించుచున్నాడన్న మాట. మనలో పెద్ద పెద్ద జ్ఞానము చేయుటకు శక్తి యున్నదే. పెద్ద పెద్ద హత్యలు చేయుటకు కూడ శక్తి యున్నది. ఇప్పుడు హత్యలు చేయుకుండిను నమన్నచో, అప్పటికి మన పూర్వపుణము బాగున్నదన్నమాట. కాబట్టి ఎవడైన వీడైన మనమీఁద ఆరోపించినచో, ఇంత తప్పునకు కూడ మనయందు అవకాశమున్నదేమోయని గ్రహించి, ఎవటి వానికి మనలను గూర్చి అట్లు భావించుటకు కారణమై న లక్షణములు మనలో వవి యున్నవో పరిశీలించి వానిని పరిపూరించుకొనుటకు ప్రయత్నింప వలె

“ నీ నెవడను ” అని తెలిసికొనక దలచుకొన్న వానికి ఈ ప్రయత్నము సులభమే - ఈ జిజ్ఞాసలో మొదటి ప్రశ్న : నేను చచ్చిపోయిన తరువాత ఉండునా ?” ఉన్నదే. నేను చచ్చిపోవుచున్నానా, లేక చచ్చిపోవుచున్నా దానిని చూచుచున్నానా ? నేను

నాడు. ఆతోడేల్లు గుట్టమును తినుచుండగా ఆవరికి మృత్యునాము చేరుకొన్నాడు. ఆ విధముగా మనస్సుండి తెన మృత్యువును దృష్టిలో నుంచుకొని ఆత్మ విచారణకు ప్రతిబంధమును నివ్వమును వదిలిపెట్టె.

2. మోహము

~~~~~

మృత్యు భావము ఒక నామరూప వాశనము. ఆ వాశనము వలన ఆ నామరూపములకు ఆధారమైన వస్తువు నశించును. అది సమాధిముఖో ఘోరిలియుండును. మృత్యువును గూర్చి మాట్లాడుచున్నా మనగా ఆ మృత్యువు వలన మృత్యు వస్తుస్వరూపమును గూర్చి మాట్లాడుచున్నా మనములు శివుడు సంహరించిన భావముగా నీనామరూపములు తొలగిరిది స్వీయ్యామును నాశించునన్నమాట కనుక “ వోహమ్” అని జపించుచున్నాము అనగాశివు! నా తాత్కాలికము లై అనిత్యము లైన నీనామరూపములను సంహరించి శివమైన స్వరూపమును నీకు దిక్కించు నన్నమాట అప్పుడు నీ స్వరూపమైన శివుడు నీ నామరూపముల మృత్యువుకు మృత్యు నేకనా! ఇట్టి మనము మన మృత్యువులకు మృత్యువులకూ చెబు కిందపడినట్టిటు పోయి చెడినచో దా కి మృత్యువు వచ్చినదన్న మాట. చెంబు అను నామరూపములు పోయి అలు వస్తువైన వెండి కన్పించుచున్నప్పుడు ఈ వెండి ఆ చెబుయొక్క మృత్యువుకు మృత్యు వని చమత్కరించ వచ్చును. అయినను సకల నామ రూపములయొక్క మృత్యువులకు మృత్యువైన యసలు వస్తువు చెడకుండ ఎప్పుడును ఉండునని తెలిసికొనుట మాటలు కాదు. అట్లే ఇది యొక్క బ్రహ్మశిరోనామ కాస్త్రముచేతి కిరీటీత్తు కి వుండునప్పుడు కృష్ణు డుండువాడు కూడ చలించినట్లున్నది కదా!

శాస్త్రవచనములను చక్కగా గ్రహించిట సులభము కాదు. ఇది యంతయు బ్రహ్మజ్ఞు అని చెప్పినచో ఎవనికైనను ఏమర్థమును

చున్నది! ఒక్క-స్వామిలవారు ఒక శిష్యునకు “ఇది అంతయు బ్రహ్మే” అని బోధించినాడు ఇంతలో ఒక ఏనుగు మదింది ఆ వీధిలో వచ్చుచుండేది పై నున్న మావటివాడు, “తప్పుకొనఁడు, తప్పుకొనఁడు” అని కేకలు వేయుచుండేది అప్పుడా శిష్యుడు, అంతయు బ్రహ్మమే అని గురువుగారు చెప్పినారు కదా, అది పుకొనకుండ దానిలోనే నిల్చియుండెను. స్వామిలవారు మంత్రము జపింపఁడట! తోనాటు మందే పారిపోయినారు ఏనుగు ఆ శిష్యుని తొడముతో ఒక్కఁడు విసిరి పోయినది వాడు చావునడిచి కాలు కడిగి గురువుగారి యొద్దకుపోయి. “నా మీ! అదియే బ్రహ్మమని చెప్పినారు కదా! మీరేల పారిపోయినా? మన మెందుకు తప్పుకొనవలె?” అని యడిగినాడు. అప్పుడా గురువు “ఏనుగుపై నున్న మావటివాడు కూడ బ్రహ్మమే కదా! ఏనుగు, మావటివాడు, వాని యింటిలు, మనము తప్పుకొనట, యిది యంతయు బ్రహ్మము కాదా? కాబట్టి చెప్పిన మాటలు భాగ్యరూపతయే” పిచ్చించి గ్రహింపవలె” అని బోధించినాడట

భగవద్గీత అర్థమై చో సంసారము సకారణముగా నశించునని శరణులవారు చెప్పినారు కదా! అట్లుననుకూడ గ్రహించుచున్నామా? బాల్యము పోయినది యానందము వచ్చినది తిరిగి బాల్యము రాదు. అట్లే చావు అనగా ఈదేహము పోయి యుగోక దేహము వచ్చుట అని, బాలయ పోయి యౌవనము వచ్చినప్పుడు బాల్యము పరిణామమని మనము గ్రహించు చున్నామా? లేదు కాబట్టి శాస్త్ర విచనమును మెలకువతో అర్థము చేసికొన్నగాని వృశ్యవనగా నేమో అర్థము కాదు. కావుననే “జ్ఞానముగల భూతము లన్నియు నిద్రించు శేఖ ఇంద్రియము నిద్రావస్థ కలవాడు మేల్కొనును. అవి మేల్కొనియుండు శేఖ అత్యుత్తమము కలవాడు నిద్రించును.

శ్లో॥ యా నిశా స్వభూతానాం తస్యాం జగర్తి సంయమి॥

యస్యం జగతి భూత నివా నిశాపశ్యతోమః : ౨: ౭ శ్లో॥ 69

అని మొదలగు శాస్త్ర వచనముల తాత్పరమును చక్కఁగా గ్రహింపలేకున్నాము. అందువలననే లోకులందఱు దీనిపేరు విన్నంతనే భయమందుదురో అట్టి మరణము, తెలిసిన మతికి మంగళమే యని పెద్దలు చెప్పుచున్నాము. ఇందులకు తార్కాణముగా సోక్రటీస్ వృత్తాంతమునే గ్రహింపవచ్చును. “ఆత్మ విచారణ చేయువాఁడే తత్వజ్ఞుడు అని చెప్పబడును. మృత్యువును గూర్చి విచారించుచు, దానిచేత ఎప్పుడును ఏ వికారమును పొందని యాత్మను గుర్తించి, యీ జన్మతో తాదాత్మ్యమును వదలిపెట్టి, అమృతస్వరూపుడై మృత్యువు వలన ప్రమాదమును చెందక హాయిగా నుండువాఁడే తత్వజ్ఞుడు. నా పని యావ వము ఇదియే. ఆ మృత్యువు ఎప్పుడు ఎట్లు వచ్చునో అని యనుకొనుచుండఁగా, ఇంత అయాచితముగా అనుకొనకుండా సులభముగా దానిని తెచ్చిపెట్టుచున్న ఈ మరణ శిక్ష ఎంత పుణ్యము” అని సంతోషముతో సోక్రటీస్ ఆ మరణశిక్షను స్వీకరించినట్లు మనము చదివితిమి కదా ! మృత్యువునుగూర్చి యిట్లు తలంచుట సులభమా ? మృత్యువును చూచి వచ్చి మఱొకనితో చెప్పటకు వీలులేదు. అధికారపురుషులకు చచ్చుట పుట్టుట అనఁగా ఒక గదిలోనుండి మఱియొక గదిలోనికి మాటుట వంటిదేయని చెప్పుదురు. ఈ ప్రకారము మన కండఱకును తెలిసినచో బాగుగనే యుండును. ఈ జన్మలో యిట్లు ఉన్నాము కదా ! పై జన్మలో ఎట్లుందుమో అని విచారించము. “భోగాపేక్ష తొలంగె పూజ్యత చెడెన్ ... .. ” అని మొదలుగా ముసలితనపు వర్ణనములను చదువుచున్నను దానిని గూర్చి మన విషయముగా ఆలోచింపము. ఇట్లు మారుట చావునకే కదా అని గ్రహింపము. మృత్యువు వచ్చు సమయమునకు మనము జీవితములో చేసిన పాపములన్నియు ఎదురుగా కనబడుచుండును. అది చాలా భయంకరముగ నుండును. ఆ భయమును తప్పించుకోవలె నన్నచో ఇప్పుడీ దుశ్చరితమునుండి విరమింపవలెను. సద్విర్తనము నవలంబించి ఆత్మ విచారణము చేయుచుండవలెను.

3. తెలుసుకొని చచ్చుట మేలు.

ఏ మతమువాఁడైనను చచ్చును. చచ్చినవాఁడు మరల ఆ శరీరముతో తిరిగి రాఁడు. కాబట్టి తన్నుగూర్చి తెలుసుకొని చచ్చుట మేలు. మృత్యువును చూడఁగలవాఁడే తన్ను తాను చూచుకోగలడు. మనము చచ్చుచున్నామా ? చావును తెలిసికొనుచున్నామా ? దేనిని మనము చూడవలెనో అది మనయెదుట నుండవలెను గదా ! నీవు నీ చావును చూడవలెనన్నచో, నీవు చావనిదే నీ యెదుట నీ చావు ఎక్కడినుండి వచ్చును? చచ్చుచున్న నీవు, చూచుచున్న నీవు అని యొక్కడనే రెండు విధములుగా నున్నావు. చావును చూచుట పూర్తియైన తరువాత చూచుచున్న విన్ను నీవు తెలిసికొనఁ గలవు. హరిశ్చంద్ర నాటకములో లోహితాస్యుడు చచ్చిపోవుటను చూతురు. అది నటన. అందువలన లోకములో చావును చూచినప్పుడు కలుగునట్టి దుఃఖము అప్పుడు కలుగుటలేదు. అట్లే నీ జీవితమును గూడ నీవు ప్రేక్షకుఁడవుగా చూడఁగలిగినచో ఇదియు నటనగానే తోచును. విన్నగురించి నీవు ఘట్టినట్లు పెరిగినట్లు, జీర్ణించుచున్నట్లు తెలిసికొనుచున్నావు గదా ! ఈ తెలిసికొనుచున్న వాడెవడు ? నీ వెవరు ? అని అడిగినచో “నేను రామారావును” అని చెప్పుదును. ఆ వాక్యమును పూర్తిగా చెప్పినచో “నేను రామారావునయి ఉన్నాను” అ చెప్పవలె ఈ వాక్యములో రెండు భాగములు కలవు ! “నేను ఉన్నాను; రామారావును ఆయినాను” అగుట అనునది రామారావునకు చెందుచున్నది. ఏది అగునో అది నశించును. That, which becomes will perish కాబట్టి ఈ అయిన రామారావు చచ్చును. ఉన్నాను అనునది “నేను” నకుసంబంధించినది. ఏది ఉండునో అది ఎప్పటికిని ఉండును. (That, which exists, will always exist). కాబట్టి ఈ ఉన్న నేను రామారావుగా అగుటకు పూరము, అయినప్పుడు, పోయిన తరువాత, ఎప్పుడును ఉన్నాను.

ఈ ఉన్న నేను ఇప్పుడు రామారావును అయివున్నాను; ఈ రామారావు చచ్చిన తరువాత మరల కృష్ణారావునో, వెంకయ్యనో, ఫుల్లయ్యనో అగుదును. ఎన్ని పర్యాయములు ఏమిగా అయినను నేను మాత్రము నేనుకానే ఉందును. నామరూపములు పోవునుగాని, అసలు వస్తువు పోదు. (Substratum underlying the various name and forms will never be destroyed.) ఈ నామరూపములు జీవివి? నావి. కాబట్టి నాకు నాశము లేదు. I am the substratum of all my names and forms and hence I will never be destroyed.) ఈ రామారావు అను పేరు నేను కాను. ఇది వ్యవహారము కొఱకు పెట్టిన పేరు. పుట్టినప్పుడు పేరే లేదుకదా! పుట్టిన పిల్లవానిని “నీవు” “నీవు” అను అనుతో పలుకరింతురు. అట్లు ఇతరులకు “నీవు” అయిన “నేను” ఎవరినో తెలిసికోవలెను. పేరు పెట్టునప్పుడు ముందు నక్షత్ర నామము, మాస నామము వచ్చి చివరకు వ్యావహారిక నామము వచ్చును. ఇవి పుట్టుకతో వచ్చినవి కావు ఏ పేరు లేనప్పుడు పుట్టిన పిల్లవాడు చిటిక వేసి పలుకరించినంతనే మనవంక చూచును. తరువాత దినములు గడచిన కొలది వ్యావహారిక నామముతో తాదాత్మ్యమును పెంచుకొనును. ఏది మనదిగా భావించుచుందుమో, దానితో మనకు తాదాత్మ్యము మనకు తెలియకుండగనే పెరుగుచుండును.

ఈ నామరూపాదులను వదలి నిన్ను నీవు చూడవలె నన్నచో పుట్టుట చచ్చుట అను క్రియలకు కర్తవైన నిన్ను చూచుచుండ వలయును. ఎవఁడు పుట్టుచున్నాఁడో వాఁడే చచ్చుచున్నాఁడు. కర్త లేక క్రియలు జగుగవు. కాబట్టి క్రియలకు ఆశ్రయుండైన వాఁడు ఆ క్రియలకు భిన్నముగానే యుండును. పోవుట అను క్రియ జరిగిన తరువాత అట్లు పోయినవాఁడు ఎట్లు మరల ఇంకొక పనికి ఆశ్రయుండై మిగిలియున్నాఁడో, అట్లే చచ్చుట అను క్రియ జరిగిన తరువాత కూడ

ఆ క్రీయకు ఆశ్రయఁడ వైన నీవు కూడ లోకాంతరమునో, దేహాంతరమునో పొందుట అను మఱియొక పనికి ఆశ్రయఁడవుగా మిగిలియుందువు. వేషము వేసినప్పుడు హరిశ్చంద్రుడుగా కష్టసుఖముల ననుభవించుము. వేషమును వదిలినంతనే ఆ శాస్త్రకు సంబంధించిన కష్టసుఖములు పోవును గాని, వేషమును వేసిన మనము పోము ఇట్లు విచారించుకొనుచున్నచో శరీరమునకును మనకును భేదమును చూచుచుండగలము. ఇట్టి విచారణకు ఒక్క విషయము మీద బుద్ధిని ఏకాగ్రముగా విలుప పరయును. కాని మన బుద్ధి సాధారణముగా నానా విషయములపై ప్రసరించుచుండును. ఏకాగ్రముగా చూచుట కేర్చుకోవలెను. అనఁగా వ్యవహారమును తగ్గించుకోవలె. అగ్నికి లుగు వస్తువుల నందించినచో అది నాలుగు వైపులకు ప్రసరించును. వస్తువునే అందించినచో అది యేకాగ్రముగా దానియందే ప్రసరించును. మన బుద్ధి కూడ ఇట్టిదే. మనము ఇప్పటి పరితులలో నేను ఎవఁడను" అను నొక్కదానిమీదనే మనస్సును ఏకాగ్రము చేసికొనుట సులభము కాదు. కాబట్టి సంసారములో మనకు సంబంధించినంత వఱకే, అందులోను అత్యంతము ఆవశ్యకములైన వానియందే మన మనస్సును ఉంచవలయును. చక్కగా విచారించినచో ఇప్పుడు ఆవశ్యకములుగా తోచు వెక్కు విషయములు యదా ములుగా అనావశ్యకములనియే గ్రహింతుము.

4. ప్రమాద మే మృత్యువు

ధృతరాష్ట్రుఁడు బిడ్డలపై గాఢమైన ప్రేమ కలిగియుండెను. వారికి వినాశము సంభవించినచో దానివలన తనకు గలుగు భాధను పోలగించు నుపాయమును చెప్పుమని అతడు విదురుని అడిగినాడు. ఆత్మజ్ఞానమును పొందినగాని దుఃఖము పోదు అని విదురుడు అతనికి

తత్త్వోపదేశముచేయుటనై సనత్సుజాతుని స్మరణ మాత్రమున రావించి నాఁడు అప్పుడు ధృతరాష్ట్రుడు, “ఏవో కర్మలు చేసి మృతు వును తప్పించుకోవచ్చునని కొందఱ అనుచున్నారు. దేవాసురులు తపస్సు చేసి మృత్యువును తప్పించుకొన్నారురట. మఱి నీవు మృత్యువే లేదని చెప్పుచున్నావట ఈ కెండింటిలో ఏది సత్యము ? ” అని సనత్సు జాతుని అడిగినాడు. అప్పుడు సనత్సుజాతుడు ‘ప్రమాదమే మృత్యువు; అప్రమాదములో నుండుటయే అమృతత్వము ” అని చెప్పెను. “నేను దేహము” అని యనుకొనుటయే ప్రమాదము. “ఈ దేహమే నేనా” అని విచారింప మొదలుపెట్టినచో ఈ ప్రమాదము తొలగును. ఈ దేహము ఫుట్లినప్పు డెంత యున్నది ? ఇప్పు డెంతయున్నది ? ఎప్పటి దేహము నేను? దేహములో మార్పు ఉన్నట్లుగా “నేను”లో ఏమైనా మార్పు ఉన్నదా ? “నేను ” ఎప్పుడును ఒకటిగనే యున్నానా ! ఈ శరీరమే నేనను భావము గాఢముగ నున్నది. ఈ శరీరమే నేనై నచో మాతృగర్భములో ఎట్టి శరీరముతో నున్నాను ? శరీరశాస్త్ర దృష్టితో మొదట నేను రేతో బిందుమాత్రుడనే కదా ! (I was only a drop of semen in the beginning) అంతకు పూర్వము నేనున్నానా, లేనా ? లేకున్నచో రేతో బిందువు నెట్లయి యుండును ? ఎక్కడి రేతో బిందువు, ఎక్కడ ఈ శరీరము? ఒక చిన్న బీజములోనుండి ఎంత మట్టిచెట్టు వచ్చుచున్నది ? ఇంతకు మించిన యింద్రజాల మేమున్నది ! (“ఏ తస్మాత్ కి మివేంద్రజాల మపరమ్”— పంచదశి) ఈ శరీరము నందు ఎన్ని మార్పులు కలుగు చున్నవి! రేతోబిందువునుండి మరణమువరకును కలుగుచున్న మార్పు లన్నియు ఒక శరీరమునకే సంభవించుచున్నవని యెట్లు గ హించు చున్నాము. ఒకఁడున్నప్పుడు చచ్చిపోయిన తరువాతకూడా జనులు వానిలోని కొన్ని విశిష్టములైన రూపురేఖలనుబట్టి (Features)

వానిని గుర్తించుచుండును. చిత్రగుప్తుని లెక్కలలో ఈ రూపరేఖలను బట్టియే శిక్షలు విధించబడుచుండును. మనము చేయుచుండు పాప పుణ్యముల యొక్క లెక్కలు ఎప్పటి కప్పుడు గుప్తముగా, అనగా మన కెవ్వరికిని ఏమియు తెలియకుండ రహస్యముగా, తయారు చేయబడుచుండును. అవి అంత రహస ముగా ఏర్పడుచుండుట వలననే చిత్రములు, అనగా ఆ శ్చ క ర ము లు. (wonderful secret recordings.) ఇంకొ జన్మ వచ్చి నప్పుడు ఈ రూపరేఖలు (features) పోవును. ఇంకొక జన్మ అనగా క్రొత్త రూపరేఖలన్నమాట. ఏది మాటినను ప్రాణము మారదు. నిద్రలో ప్రాణముండును గదా !

మనకు ఈ రూపరేఖల శరీరము కాక ఇంక రెండు శరీరములున్నవి; కారణ శరీరము (Causal body; అజ్ఞానము), లింగ శరీరము (Desire; కోరిక) వీనిని గూర్చి బృహదారణ్యకమున వివరముగా గలదు (4-4-2). అజ్ఞానమువలన కోరికలు, వానివలన దేహములు కలుగుచున్నవి. సుఖము లేదు గనుక మనము సుఖము కొఱకు ప్రయత్నము చేయుచున్నాము. నీవు సుఖ స రూపుడవు అని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. “నేను సుఖ స్వరూపుడను” అని వెలియక పోవుటవలన కోరికలు కలుగుచున్నవి. కోరికలను కర్మేంద్రియ జ్ఞానేంద్రియములవలన అహంకారమువలన తీర్చుకొనుచున్నాము. మనము సామాన్యముగా ఆలోచించుచు (Thinking generally) ప్రత్యేకముగా (specially) అనుభవింతుము. భార్య కావలయునన్నది సామాన్యమైనకోరిక. ఆకోరికను ఒక స్త్రీవలనపొందుదుము. ఆయువతి చనిపోయినచో, మరల భార్యకావలయునని సామాన్యమైనకోరిక యుదయించును. ఈలాగే శరీరము పోయినపుడుకూడ మతియొకశరీరము కావలయునని కోరికపుట్టును. చచ్చిపోవునప్పుడు సామాన్యమైన ఈకోరిక, లేదా వృత్తి కలిగి, దానివలన ప్రత్యేకమైన దేహము (a special body) కర ధీనముగా కలుగును. శాస్త్రాచార్యోపదేశముచేత సంస్కరింపబడి, దుశ్చరితము నుండి విరమించిన బుద్ధి యున్నచో మృత్యువు సంభవించునప్పుడు ఏమి జరుగునో తెలిసికొనవచ్చును.

చావు అనగా “ఏకీభవతి” అని మొదలుగా బృహదారణ్య కమునందు వర్ణింపబడి యున్నది. మరణించుచున్న వానిని గూర్చి శ్రోతేంద్రియము సూక్ష్మ శరీరములో ఏకీభవించిప్పుడు లోకులు ‘అతడు చూచుట లేదు’ అని చెప్పుదురు. ఘాతేంద్రియము ఏ భవించినప్పుడు, ‘అతనికి వాసన తెలియుట లేదు’ అని చెప్పుదురు. రసేంద్రియము ఏకీభవించి నప్పుడు, ‘అతనికి రుచి తెలియుటలేదు’ అని యందురు. వాగ్గింద్రియము ఏకీభవించి నప్పుడు, ‘అతడు మాటాడుటలేదు’ అని చెప్పుదురు. శ్రోతేంద్రియము ఏకీభవించి నప్పుడు, ‘అతడు వినుట లేదు’ అని యందురు. బుద్ధి ఏకీభవించి నప్పుడు, ‘అతడు తెలిసికొనుట లేదు’ అని చెప్పుదురు.... అప్పుడు హృదయము యొక్క అగ్రము ప్రకాశమాన మగును. అట్లు ప్రకాశించుచున్న హృదయాగ్రము నుండి జీవుడు వెలువడి కన్ను లో నుండి గాని, మూ ము నుండి గాని, శరీరములోని యే యితర భాగము నుండి యెవరు నిష్క్రమించును. జీవుడు వెలువడు వపుడు అతనిని ప్రాణ మనుసరించును. ప్రాణము వెలువడు నపుడుదానిని ఇంద్రియము లనుసరించును. అప్పుడు జీవునకు ప్రత్యేకమైన జీవిత కలుగును. ఆ తెలివికి సంబంధించిన శరీరమునే ఆ జీవుడు పొందును. బుద్ధి కర్మ, పూర్వ ప్రజ్ఞయు ఆ జీవు ననుసరించును.” ఈ శరీరము నధిష్టించి జీవు డున్నాడు. శరీరము నశించి నప్పుడు ఆ జీవు డీ శరీరమును వదిలిపెట్టి పోవును. సూర్యుడు, భూమి, చంద్రుడు మొనలైన మండలములకు కూడ ఇట్లే అధిష్ఠాన కేవల లున్నాడు. చంద్రుడు అనగా చంద్రమండలము కాదు. దాని నధిష్టించిన జీవుడు. ఈ అధిష్ఠాన కేవలము గుర్తించుట యిప్పటి భౌతిక శాస్త్రమునకు (Modern Science) తెలియదు. అందు వల ననే మనము జీవుని రాకపోకలను తెలిసికొనలేకున్నాము. మరణ కాలమున కర్మము అన్నియు హృదయములో ఉపసంహరణము

కాగా, దాని యగము ప్రయోగితమై యందుండి జీవుడు నిష్క్రమించును. ఇట్లు ఒకఁడు చెప్పుచున్నప్పుడు అతఁడు తెలిసియుండి ననే గదా చెప్పును. స ప్న కాలమునందు క్రొత్త జ్ఞానము వచ్చునట్లు, శరీరము పడిపోవు ప్పడు కూడ విశేష జ్ఞానము కలుగును. కర్మ వర్ణశమున ఆ విశేష జ్ఞానము కలుగును జాగదవ లో వలె మరణించునప్పుడు కలుగు ఆ విశేష జ్ఞానమును, లేదా వృత్తిని మనము తెలిసి తెచ్చుకొనలేము. బుద్ధిపూర్వకముగా మరణించుచు అప్పటి వృత్తిని, ఆ విశేష జ్ఞానమును స్వతంత్రముగా తెచ్చుకొని గలిగినచో శృతార్థుడవే. ఆ సమయములో ఏవృత్తి గావలెనని శ్రుతి కోరుచున్నావో, దాని కొరకు ఇప్పటి నుండియు పయత్నించు సందవలయును. అసగా దానిని గూర్చియే యెల్లప్పుడు భావించు సంద వలయును. కర్మయొక్క వేగము అనివార్యము. ఎంత ఎద్ద మందలో నున్నను తన పిల్లను గొట్ట వెతకి పట్టుకొనునట్లు పూర్వ కర్మ కూడి జీవుని పట్టుకొని క్రొత్త శరీరములో పెట్టును.

మరణించిన తరువాత తన్ను పొందవలయు నన్నచో ఏమి చేయవలయునో శ్రీకృష్ణ భగవాను డిట్లు చెప్పినాడు “కాస్తే నూ! ఎవడు ఏ భావమును స్మరించుచు కళేబరమును తుదకు త్యజించుచున్నాడో అతడు ఆ యా భావమునే ఎల్లప్పుడు భావించి యుండిన వాడగుటచే. ఆ యా భావమునే పొందుచున్నాడు. కావున స్వ కాలము లందును నన్ను స్మరింపుము. యద్ధము చేయుము. సాయందే ఉంచబడిన మనస్సు బుద్ధి కలివాడవై నన్నే పొందుదువు. సంశయము లేదు ”

శ్లో॥ యం యం శాపి స్మరన్ భావం త్యజ తస్తే కళేబరమ్ ।

తం త మే వైతి కాస్తేయ నదా తద్భావభావితః ॥

భగవద్గీత 8-6

శ్లో॥ తస్మాత్ సర్వేషు కాలేషు మా మనుస్మర యథ్యచ ।
మయ్యర్పిత మనోబుద్ధి ర్మామే వైష్య స్వసంయః ।

భగవద్గీత ౬-7

యోగీశ్వరులైన వారికి మరణ సమయము, అప్పుడు వచ్చు పృథ్వి, దాని వలన కలుగు నూతన దేహమును తెలియును. జ్ఞానము వచ్చిన తరువాత కూడ కొందఱు మరల జన్మ ఎత్తవచ్చును. అధికార పురుషులు సంకల్ప పూర్వకముగానే జన్మించుచుండురు.

కరంయోక్త విధానము తెలిసికొన్నచో చాల లాభముండును. మనుష్యులకు తప్ప ఇతర జంతుజాలమునకు దీనిని తెలిసికొను నవకాళము లేదు. జంతువులకును కొంత జ్ఞానము లేకపోలేదు. ఒక్కొక్క జాతికి ఒక విశేషమైన జ్ఞానముండును. ఆవు దూడ దృష్టి వేఱు గేదె దూడ దృష్టి వేఱు. కాకి చూపు వేఱు. డేగ చూపు వేఱు. జీవునకు కలుగు ఉపాధి భేదమును బట్టి జ్ఞానము మాఱు చుండును మనుషు నకు తాను మనుష్యుడ నని. పృథ్వితి నని, పెరుగుచున్నానని చచ్చిపోవుదునని తెలియును. ఇతర జీవులకు, అనగా జంతువులకు తెలియదు. ఇట్లే పుణ్య పాపముల సంగతి వానికి తెలియదు. మనుష్యులకు తెలియును. పుణ్యఫలమును కోరుదురుకాని పుణ్యము ల చేయురు. పాపకృత్యములను చేయవలదన్నచో మానరు. రహస్యముగనో జహిరంగముగనో పాపములు చేయుచునే యుండురు. తిప్పులు దిద్దుకోనన్నచో దిద్దుకొనరు. ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూచినచో కర్మ విధానము తెలియును. జన్మమును బాల్యాద్యవస్థలను, తిప్పులను, ఒప్పులను, వాని ఫలములను చూడవలె. వీనిని తెలిసికొనుటకు వైదిక కర్మాచరణమే ముఖ్య సాధ

నము. సర్వ శాస్త్రముల యొక్క ముఖ్య తాత్పర్యము దశ్చరితములను మానుకొనుటయే. మనకు యేమియు తెలియకుండగనే మనము చచ్చుట ఏమిటని దృఢ సంకల్పము చేసి తెలిసికోలే ననుకొన్నచో తివ్వక తెలిసి కొందుము. దానికి సాధనమైన వైదిక శర్మాచరణమును కూడ అవలంబించుము ఎఱ్ఱైనను ఆస్మ విచారణ వదలరాదు. యోగము నవలంబించిననే తప్ప ఆత్మను చూడలేము. యోగ మనగా ముఖ్యముగా ఆత్మ విచారణయే. పరాశక్తి విచారణ రూఢముగా మాత్రిననే తప్ప విచారణ చేయలేము. ఇట్లు డిల్లు విచారణ చేయగలుగుచున్నా మన్నచో వేల కొలది జన్మల పుణ్యఫలము వలననే ఇది జరుగుచున్నదని తెలిసికోలే

— ఆత్మ తత్వము —

హృదయపులో ఆత్మతత్వమున్నదని వేదము చెప్పుచున్నది. (అవృత మేవ హృతో రంతః) ఈ మాటలు మనకు పరస్పర విరుద్ధముగా కన్పించుచున్నవి. శాస్త్ర దృష్టితో సమంజసములే ఓ వస్తువు నాశనమైన దన్నచో తన స్వరూపమును చెందినదన్నమాట సృష్టి, స్థితి, సంహారము అను మూడును నామ రూపములకే సంభవించును. వస్తువునకు కాదు. పదార్థము అవి నాశ్యమని (Matter is Indestructible). అది పుట్టింపబడుట లేదు. నాశ మొందుటలేదు అని (It is neither created nor destroyed) ఇట్టి శాస్త్రములలో గూడ చదవుచునే యున్నాము గదా ! కిండ నాశనమైనచో మట్టిలో కలియును. ఉంగరము నాశనమైనచో బంగారములో లీనమగును. అనగా నాశ మన్నది నామ రూపములకే కాని జనలు వస్తువునకు కాదు. నామరూపములు నాశనమైన తరువాతి అవస్థవస్తువు మిగిలియుండును.

కాబట్టి మన సామరూపములు నశించినచో, అనగా మనము చచ్చినచో మన స్వరూపము మిగిలియుండు నన్నమాట. అధిష్ఠానము లేకుండ సృష్టి. తి. లయములు అనుక్రియాలు లేవు. శూన్యములో నుండి ఏదియు కట్టదు. ఏవస్థవులోనుండి సామరూపములు వచ్చి కొంత కాలము ఉండి మరల దానియగుదే లీవమగుకో అది అధిష్ఠాన మగును. సృష్టి సంగతి కూడ ఇట్టిదే. సృష్టికి కర్త యున్నచో, ఈ సృష్టి కోసి, తరువాత ఆయన ఏమై యుండు? ఆయన ఏమైనా కూర్చు నొందినచో ఆయనకు కూడ మనకు పలె జన్మజరామృత్యువు లున్న వన్నమాట అది అసంభవము. ప్రపంచముయొక్క లయమునందు కూడ ఈశ కుండు ఈశ్వరుండే. సృష్టించకపూర్వము, తికాలమున, లయమైన తరువాత నుండు ఈశ్వరుండు ఏ మాత్రునకు అయినను లోనగువా? ఈశ్వరుండు ఉన్నాడు అనగానే మనము మన దృష్టితో ఆ కాశములో ఎక్కడనో ఒక లోకముండి. దానియందు ఆయన ఉండునని యనుకొనుచుండుము. ఆయన సర్వవ్యాపియనియు భావించు చుండుమా. సర్వవ్యాపియైనవాండు మనపలె ఒక దేహమును కలిగి ఒక లోకములో నుండి జన్మజరాది వికారములను పొందుచుండునా? మఱి ఆయాశ్వరుండు మార్పు లేనివాడై జగత్తుయొక్క సృష్టి స్థితి లయములకు అధిష్ఠాన మాత్రముగ నున్నాడా? సృష్టిసంగతియే విచిత్రము. ఎప్పుడు, ఎక్కడ ఎందుకు, ఎట్లు, యీసృష్టి జరుగు చున్నదను ప్రశ్నలు. వానికి సమాధానములు జరిగిన సృష్టినిగూర్చి విచారించుననియే కాని, సృష్టికి పూర్వము యేమిటి అను విషయమును బట్టి సృష్టికి పూర్వము జేశము, కాలము, కార్య కారణ సంబంధము (Time, Space and Causation) అనునవియున్నవా? సృష్టి లేనప్పుడు జేశ కాలములను ఎవరుగాని యెట్లు గుర్తించురు? గుర్తించుటకు యెవరున్నాడు? ఈశ్వరుడు మఱి సృష్టి యెట్లు చేయును? ఈమర్రివానికి మన్న మొక గు ను వికారము లున్నవి ఈశ్వరునకు ఎట్టి య కరణము లేనున్నవి? అ. లీ యీశ్వరుని గూర్చి విచారణ

ఆయన మనకు సుఖము నిచ్చును. ఆయన యిచ్చు సుఖము
తాత్కాలిక మైనదా ? నిత్యమైనదా ?

పూర్వము. ఇక ను. ఇక మూడును, అనగా మూడుకాలము
లందును ఏదీ యుండునదియే నిత సుఖము. మఱి నీన కిప్పుడు
సుఖము లేదనుకొనుచున్నాము గదా ఇప్పుడు లేని సుఖము నిత
మెట్లు గును ? ఆ సుఖము యదార్థముగా నిత్యమైనచో, మన
సుఖము లేదని మనము అనుకొనుచున్న కాలములో కూడ, మనకు
సుఖమే యుండి యుండఁలే ఆ సుఖము సత్యమైనచో మన మనభ
వించుచున్నా మనకొనాచున్న కుఱియు జను కాదన్నమాట;
భ్రాంతి యన్నమాట.

అని లీ విచారణ యంతయు నందుకొనుట ! వెనుకములోనో
కైలాసములోనో ముక్తులైన జీవులుందురు గదా ! మఱిని ప్రాం
చినచో వారు వచ్చి మనకు గల యీ పందేవాము లన్నిటిని దీర్చి
కూడదా ? నిజమే కాని, వారు మనకు ప్రత్యక్షమైనచో వారు
యదార్థముగా ముక్త జీవులని మన మెట్లు గుర్తిం ఎలే ? వారు చెప్పు
నది సరి కని మనము నమ్మగలమా ? పాత్రొత్తు భగవద్స్వరూప
లని చెప్పబడినవారి మాటలనే నమ్మలేకన్నాము గదా ! కాబట్టి
ప్రతివాఁడు శాస్త్రీయములైన కర్మల ననుష్ఠించి చిత్త నైర్మల్యమును
పొంది, తాను నమ్మిన సదుపాయమున నున్నచో, ఆయన యుపదేశము
ననుసరించి, విచారణజే తత్త్వమును గ్రహించి కృతార్థుఁడు
కావలసిందే తప్ప వేఱు మార్గము లేదు.

—: 6 పరీక్షిత్తునకు జీవరిబోధ :—

ఏడు దినములలో పృథ్వువును పొందుదునని తెలిసినంతనే
పరీక్షిత్తు ఎంతో భయపడినాఁడు. తక్షణమే వలన పృథ్వువును
తప్పించుకొనుటకై నదీ మధ్యమున ఏడు అంతస్తులమేడ కట్టుకొని

కూర్చున్నాడు. మహర్షులందరు ఆయన చుట్టు చేరినారు ఆయన
యొక్క ఉత్సాహము వలన శుక మాహర్షి యే అచ్చటికి వచ్చినాడు.
తనకు ఏమి రోజులలో ముక్తి కలుగనట్టి యుపాయమును వెప్పుమని
పరీక్షితు ఆయనను ప్రార్థించినాడు. శుకమాహర్షి ముకుంద ఆయన
కుండ ఏమో యొక పాదముతో ఒక ఊణములో పరీక్షితునకు కలి
గిన సంశయముల నన్నింటిని తీర్చలేను ఆ యేమి రోజులు భగ
వంతుని యవతార విశేషముల మూలమున తత్త్వోపదేశము చేయు
చునే యున్నాడు. ఇంతి చేసినను పరీక్షితునకు మృత్యుభీతి తీర
లేదు. తనకు శుక మాహర్షి యిట్లు ఉపదేశించినాడు “విప్ర వాక్య
మున చోదితుడైన తక్షకుడు నిన్ను దహింపజాలడు. మృత్యువు
అను మృత్యువున యాశ్వును మృత్యువు దహింపజాలదు. ‘రం
ధామ మై బ్రహ్మయును నేనే; పరమపదమైన బ్రహ్మయును నేనే’ అని
జావించుచు : మృతమైన యాశ్వుడుండు మనస్సును నిలిపి, విషాన
నములతో నాలుకలు జాళుచు నీ పాదమునగును కాటువేయుచున్న
నాడు. ని, నీశరీరమును ఈ జగత్తును అత్యంత భిన్నముగా చూడవు.”

శ్లో॥ చోదితో విప్రవాక్యేన న త్వాం ధత్యతి తక్షుః ।

మృత్యవో నోపధత్యన్తి మృత్యానాం మృత్యు మిశ్వరమ్

శ్లో॥ అహం బ్రహ్మ పరందామ బ్రహ్మహం పరమంపదమ్ ।

ఏవం సదాక్షన్నా త్థాన మార్త న్యాధాయ నిష్కలే॥

శ్లో॥ దశ నం తక్షకం పాదే తేలిహం విషాన్తైః ।

నైధత్యశి శరీరం చ విశ్వం చ పృథగాత్మనః ।

(స్కంధ. 12. అధ్యాయ 5 శ్లో 10, 11, 12)

అప్పుడు పరీక్షితు కృతార్థుడై నెరిగినని శకునితో ఇట్లు
చెప్పినాడు “కరుణాళుడ వై నీ చేత నాత్మగా అనాది
నిధనుడైన పాదాని గూర్చి విని అనుగ్రహింపబడితిని సంకల్పసిద్ధి

నొందితిని అజ్ఞులె సంసార తాపతప్పులైన జీవులయందు అచ్యుతాత్ములైన మహాత్ములకు అనుగ్రహము కలుగుట అత్యద్భుతముగా నేను తలంచుట లేదు.

శ్లో॥ సిద్ధోఽస్మ్యను గృహీతోఽస్మి భవతా శరుణాత్మనా।

శ్రావిశో యచ్చ నీ సాక్షా దనాది నిధశో హరిః॥-2

శ్లో॥ నాత్యద్భుత మహం మన్యే మహతా మచ్యుతాత్మనామ్।

అ యు ష్యోఽప్తేషు భూషేషు యదనుగ్రహః॥

-శి(స్కంధ. 12-అధ్యాయ.6)

తక్షణని, అతిని కోరలను, తనను కలచుటను, తన దేహమును ఈవిశ్వమును తనకన్న భిన్నముగ చూడవద్దని పరీక్షిత్తు నకు శుశుఁడు పదేశించినాఁడు. మనము కూడ మన సంసారమును ఇట్లా మనకన్న అభిన్నముగ చూడవలె. కలలా కన్పించిన ప్రపంచమును మనకన్న భిన్నముగ చూచుచుందుము. కాని అప్పుడు మనకన్న భిన్నముగ నేదియు సంభవము కాదు. కలలో జరుగున దంతయు మన మనస్సు నందే జరుగుచున్నది. అట్లే మెలకువ వచ్చిన తరువాత కూడ ఈ జాగ్రత్తసంచ మంతయు మన మనస్సు యొక్క విలాసమే. అనఁగా పుట్టినది మొదలు చనిపోవు వఱకు జరుగు న వహారమును నీకంటె భిన్నముగా చూడ వద్దని శుకమహర్షి పరీక్షిత్తునకు చెప్పినాఁడు పరీక్షిత్తు దానిని వెలిసికొని మోక్షము పొందినాఁడు. పుట్టుట పెరుగుట తక్షణము కలచుట మొదలగు వానిని నీకంటె భిన్నముగా చూడ వద్దనఁగా, అవి కేవలము లేవు అని యముగాదు. పరీక్షిత్తు వానిని తనయందే తన స్వరూపమునకు అభిన్నముగా, కలలో జరుగుచున్న స్వయా తన జనస్సున కభిన్నముగనే జరుగుచున్నట్లు గ్రహింపఁ దయు ననియే గాల్సియు.

ఇట్లు గ్రహించుట సులభము కాదు పరీక్షిత్తునకు మరణభీతి
ప్రబలమై యితర కామగ్రోధాది సకల సంసార వృత్తులను అణచివేసి
చిత్తము నంతయు ఆ కమించియున్నది. అట్టిస్థితిలో శుకమహర్షి ఏడు
దినములు నిరంతరము హరిలీలా విశేషములను మహా ప్రభంజనముతో
మృత్యుభీతి యను వృత్తిని పెకలించి పరీక్షిత్తు యొక్క చిత్తమునందు
బ్రహ్మకార వృత్తిని పాదుకొల్పుటకు ప్రయత్నించినాఁడు. అందు
వలన పరీక్షిత్తు శుకమహర్షి బోధించుచున్న వాసుదేవ, పరబ్రహ్మమును
భావించి భావించి, ఆవృత్తితోనే కళేబరమును తృణించి ఆ పర
బ్రహ్మమునందు లీనమైనాఁడు.

విచారణ

1. మతగ్రంథములు

విచారణ మనదేశములో అరాది సిద్ధముగ నున్నది పూర్వము
మన దేశములో అనేక మతశాస్త్ర గ్రంథములు వెలసినవి. మనకు
శాస్త్ర దృష్టి సహజము. మనము ఏ విషయమును గూర్చి యైనను
సహేతుకముగా విచారింతుము; మూర్ఖముగా దేవిన నమ్మము. అట్లే
యితరుల యభిప్రాయమును కూడ పశ్యింతుమే గాని మూర్ఖముగ
తిరస్కరింపము. ఆందువలన మనము ఇతరుల గ్రంథములను చదివి
వానిలో ఎంతవరకు సమంజసమైనవిషయమున్నదో అంతవరకు గ్రహిం
తుము. ఇతరుల మతములలో అనఁగా అవైదిక మతములలో, విశా
సము వలె విచారణ ముఖ్యము కాదు. ఆందువలన వారు మన మ
గ్రంథములను చదువరు; విచారింపరు కావుననే అవైదిక మతముల
వారు మనదేశముపై దండెత్తి వచ్చినప్పుడెల్ల వారు ప్రజలను భయ
పెట్టి, పరోధపెట్టి, హింసించి తమ మతములలో కలుపుకొన్నారు.
వారు సాధారణముగా మనతో విచారణకు దిగరు వారి ప్రచార
మంతయు ఇంచు మించుగా విశ్వాసమే మూల సూత్రముగా జరుగును.

నుండు శరీరమునే మనము భావింతుము గాని, ఆకలిలేని శరీర మొకటి యుండునని మనకు తోచదు. మనకు నిజముగా జెలివి యున్నచో ఆకలితోని శరీరము కావలెయన్న కోరిక మనకురావలెను. కాని ప్రత్యక్షముగా మన యీ ప్రపంచములోని సామగ్రితో (Materials) మనము దానిని సంపాదింపలేము. వేదములో స్వర్గము చెప్పబడి యున్నది. అక్కడ లభించు శరీరమునకు ఆకలి దస్పిక లుండవు. కావుననే పూర్వులు స్వర్గమునకై యెంతో ప్రయత్నించి నారు. అన్నమును నూనుకొని లేనా శిగ్గించుకొని పర్వతము వాయు భక్షణలై తనస్సు చేయువారికి స్వర్గములో ఆకలిలేని శరీరము లభించునన్నమాట. ఆహార నిదాభయమైన మునులలో మనము రావణ కుంభకర్ణులకు సమానరులముగా ముగ్ధము. అన్నమునకు నిదకు మేటి యుగాహరణము కుంభకర్ణుడు. వాడు ఆరునెలలు నిద్రించును. వానికి నిద్రనుండి లేవగనే చుట్టును సిద్ధముగా ఆహారము వుండవలెను. బయ్యమైథునములు రావణునియందు పరకొటి నొందియున్నవి. మనలో ఈ యిరువురి గుణములు ఏకీభవించి యున్నవి. మనము ఎంతసేపటికిని ఈ శరీరము, ఈ లోకము, వీనిపరిధి లోనే యాలోచించుచున్నాము, కాని వీనిని దాటి యూహింపలేకు న్నాము. చీకటిలో మనశరీరము మనకు కనఁగడదు. సూర్యునిశరీరము స్వయంప్రకాశము. దేవతల శరీరములు తేజోమయములు. అవి తాము ప్రకాశించుటయే గాక ఇతర శరీరములను కూడ ప్రకాశింపఁ జేయఁగలవు. మనకు శరీరమే కావలసినయెడల అట్టి శరీరమును గదా కోరుకొనవలె ?

సుఖమును గూర్చి కూడమనము ఈ పరిధిలోనే ఆలోచించుచు చున్నాము. మనము ఊహింపగల గొప్ప యానందము మైథున సుఖమే. కాని మైథునము లేకుండ, దానివలన కలుగు సుఖము

కన్న చాలరెట్లు గొప్పదియైన సుఖమున్నది. అదే మోక్షమన దమని వేదము చెప్పుచున్నది మైథునము లేని సుఖము అనగా రెండవది ఏదియు లేని స్థితిలో కలుగు సుఖమున్న మాట, రెండవది ఏ రూపముగ నున్నను దానివలన కలుగు సుఖము మోక్షము కాదు. రెండవది ఏది యున్నను వ్యవహారము ఆరంభమగును. దానితో బాధ్యతలు ఏర్పడును. ఇంక బాధ తలచుకొని చింతయేకాని సుఖమెక్కడిది ? మనము సుఖము కోరి సాగించుచున్న సంసారములో కలుగుచున్న చిక్కు ఇదే కదా ! సాగినచో మన కంటకును ఏ బాధ్యతలు లేకుండ, ఏ పని చేయకుండ హాయిగా వుండవలయునని లేదా ? మఱి మోక్షమనగా కదేకదా ! సంసార బాధ తలు లేకుండ సుఖము మాత్రముండుట. రెండవ వ్యక్తితో, రెండవస్తువుతో సంబంధము లేకుండ నీవు కేవలఉవుగా నుండి పొందు సుఖమే మోక్షము. యీ సంసార సుఖమును వదలినగాని అదిరాదు. నీ స్వరూపమే సుఖముని తెలుసుకొని. నీకు భిన్నముగా భోచుచున్న యన్త్య మైనసుఖమును వదలవలె. అర్జునుడు తన యనిత్య సుఖమునకు సాధనమైన యుద్ధ వా పారమును వదలుకొనుటకు రషడిన తరువాతనే భగవంతు డాతని నిత్య సుఖోపాయమును తెలిపినాడు. నిజముగా యీ సంసారము వలననే నిత్య సుఖము కలుగుచున్నదని భ్రమించువారి నెవ్వరిని యీ సుఖమును వదలుకొనుమని శాస్త్రము శాసించుటలేదు. యీ శాస్త్రమునకు అట్టివారు అనధికారులు. అట్టివారికి కర్మమార్గమున స్వర్గాది సుఖములు వుపదేశింపబడి యున్నప నిత్య సుఖమును కోరువాడు యీ విచారణకు అడ్డము వచ్చు శోక మోహములకు మూలమును గుర్తింపవలె. అందువలననే 'భగవానాడు నీవు దుఃఖము నొంద దగవు' (నాను శోచిను మర్తసి) అను నర్థముతో అనేక పర్యాయములు వుపదేశించినాడు.

2. విచారణకు మొదలు.

ఎప్పుడు ఏ విచారణ ఎవరు ప్రారంభించినను తనకు తెలియదు కావుననే ప్రారంభించును అనగా విచారణకు మొదలు అజ్ఞాన మన్నమాట. కాని మనకు చాలా విషయములలో తెలియదు అని కూడ తెలియదు. పైగా మనకు సర్వము తెలిసినట్లుగా కూడా ప్రసంగించుచుందుము. దీనిని గూర్చి భర్తృహరి ఎంత చక్కగా చెప్పినాడో చూడుడు.

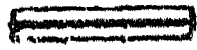
చం॥ తెలివి యొకింత లేనియెడ దృఢుడనై కరిభంగి సర్వమున్
దెలిసితి నంచు గర్వితమతిన్ విహరించితిఁ దొల్లి, యిప్పుడు
జ్వలమతు లై నషండితులసన్నిధి నించుక బోధశాలినై
తెలియనివాఁడనై మెలఁగితిన్ గతమయ్యె నితాంతగర్వమున్॥

నీతిశతకము-మూర్ఖ పద్యం-ప 8

తక్కినవిషయము లెట్లున్నను వేదాంతవిషయములో మాత్రము మన మందఱము ఇట్టివారము. ఆత్మజ్ఞాన మన్నంతనే ఏదో తెలిసినట్లుండును. విచారింప మొదలిడినచో ఏమియును తెలియదని తెలియును. దేవుడనగా ఎవరు? ఈ పపంచమెట్లు వచ్చినది? ఇట్టి ప్రశ్నలు వేసినచో బుద్ధి మంతులు “తెలియదు” అని జవాబు చెప్పుదురు. తెలియలేదని తెలిసిన తరువాత తెలిసికొనుటకువిచారించవలె. మనము పుట్టక పూర్వము ఉన్నామా లేదా? చావు అనగా నేమి? ఇట్టిప్రశ్నలకు సమాధానము తెలియ లేదుగనుక, తెలిసికొనుటకు కావలసిన ప్రమాణములనుగూర్చి విచారణ చేసి, ఆప్రమాణముల ప్రకారము తేలినదానిని చూడవలె మన బుద్ధికి తోచిన దంతయు సిద్ధాంతముకాదు. తాను ఊహించుకొనునది, ఇతరులవలన విన్నది, చదివి గ్రహించినది, ఇవియన్నియు తనకు తెలిసినట్లుగా భ్రమింపఁ గూడదు. తెలిసినదానిని తెలిసినదిగా, ఊహించిన దానిని ఊహగా శాస్తాధారములతో సరిబంధము లేకుండ తనకు తట్టినది, స్ఫురించినదిగా విభజించి వేరువేరుగా గ్రహింపవలె. విచారణకు ఇది చాల ఆవశ్యము.

మనకు పుట్టుట పెరుగుట చచ్చుట తెలియును. నీవు పుట్టుట నీకు ఎట్లు తెలిసినది? అని అడిగినచో సమాధానము చెప్పలేము. కాని పుటినామని మాత్రము చెప్పుచున్నాము. ఈ దేహమే తానని ప్రతివా కి అభిప్రాయమున్నది. కాని దేహము నే ననునది ఎప్పుడు సందేహము లేని విషయమేనా? ఈ దేహమును గూర్చియైనను మనకు సర్వము తెలియునా? ఆకలియగుట తెలియును. ఆకలిని తీర్చుకొనుట కూడ తెలియును. కాని ఈ దేహము ఎట్లు పుట్టినది? ఎందుకు పెరుగుచున్నది? దీనితో మనకున్న సంబంధమేమి? అని అడిగినచో తెలియదు.

3. కర్మ త్వ ము

మన కేమియు తెలియలేదని తెలిసిన తరువాత తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నింపవలెగాని, 'అంతయును ఈశ్వరుని విధిప్రకారము జరుగుచున్నది. మన జన్మలకు, కర్మలకు, దేహములకు మనము కర్తలమా?' అని నిర్వేదమును పొందరాదు. అట్టితలంపు విచారణకు విరోధి మన జన్మలకు, కర్మలకు, మనమే కర్తలము; మనము స్వస్వతంత్రులము. శాస్త్రములన్నియు పరిజీవుఁడు స్వతంత్రుఁడు కర్తయనియే చాటి చెప్పుచున్నవి. జీవుఁడు కేవలము పూర్వ కర్మచేత బద్ధుఁడైనచో స్వాతంత్ర్యమే లేని వాడైనచో శాస్త్రములు ధర్మాధర్మములను ఎవరికి బోధింపవలె? పూర్వకర్మ ననుసరించియే జన గల్గుచున్నమాట నిజమే. ఒక కుటుంబమునందు ఒకశరీరముతో జన్మించిన తరువాత ఆ కుటుంబముయొక్క ధర్మముల ననుసరించి సత్పవర్తనతో అభిదయ నిశ్చేయసములను పొందుటకుగాని దుర్వర్తనములతో దుర్గతుల నొందుటకు గాని, స్వాతంత్ర్యముండనే యున్నది పూర్వకర్మ వల

చేసిన కర్మలఫలమును అనుభవించుట మేకాని పశుజన్మలో క్రొత్తగా ఏ పనిని చేయుటకు వీలులేదు. మనుష్యత్వమును సంపాదించుకొనుటకు ఏ యమనుజు జన్మలోను వీలులేదు విచారణ ఎప్పుడైన ఆరంభమగుచో ది మనుష్యత్వమునందే సంభవింపవలె. ధర్మాచరణముచేత ఇంద్రునిపదవులను సంపాదించుటకుఁ గాని, విచారణ చేత బ్రాహ్మీస్థితిని పొందుటకుఁ గాని మనుష్య జన్మయే ఆధారము. కావుననే నరజన్మ దుర్లభ మని పెద్దలు చెప్పుదురు.

ఇట్టి యుత్తమమైన నరజన్మ లభించినతరువాత, అది సా క మగునట్లు విచారణకు పూనుకోవలెను గాని, ఆహార నిద్రా భయ మైదునములలో పడి పశుత్వమునకు దిగజాలఁగూడదు. ఎవఁడు దేనిని గూఁటి ఆసక్తితో భావించునో వానికా జన్మ వచ్చును. పురుషునకు మ్రొద వాంఛ మెక్కవైనచో స్త్రీజన్మ వచ్చును. అసలు మనయానందము మరియొకదానిమీఁద ఆధార పడి యున్నచో మనకు స్వాతంత్ర్య మెక్కడిది? స్త్రీకి పురుషుఁడు బంధ మైనట్లే పురుషునకు స్త్రీ బంధము స్త్రీకి పురుషుఁడు బంధ మని యెవరు చెప్పఁ గలుగుదురు? కొడుకు తల్లికి తండ్రి సుక్రికకు, భర్త భార్యకు చెప్పవలెను కపిలుఁడు దేవనూతికి జ్ఞానోపదేశము చేసినాఁడు. మఱి స్త్రీలకు బ్రహ్మోపదేశమునకు అధికారము కలదా? పురుషులలో మాత్రము అందఱకును అట్టి అధికారమున్నదా? అధికారము లేదనఁగా వారికి తెలుసుకోవలెనను దృఢ మై న యిచ్చగాని, చెప్పినను తెలుసుకొనఁగలిగిన సామ్యము గాని ఉండదని అము.

అట్టి జిజ్ఞాస, అట్టి సామర్థ్యము ఎవరియందైన ఉన్నచో, మ్రొద కూడ, తత్త్వోపదేశము చేయవచ్చును. తత్త్వోపదేశము చేసినంత మాత్రమున వారికి సన్నాస మియనక్కరలేదు. జ్ఞానముకలిగిన వార దగు సన్యాసులు కా కక్కరలేదు అల్లెలవారిని సన్యాసులుగ సనాసినులుగ చేయవచ్చుననుట అవైదిక లక్షణము. వేదధర్మమున ననా సము బ్రాహ్మణులకే నియతము.

ఈ ధర్మముననుసరించి త త జ్ఞులలో శ్రేష్ఠులైన శ్రీకృష్ణుడు, జనకుడు విదురుడు మొదలగువారె గును సన్న్యాసాశ్రమమును స్వీకరింపలేదు. భిక్షావృత్తి క్షత్రియునకు తగదనియే శ్రీకృష్ణుడు అర్జునునకు బోధించినాడు. గెలిచినచో రాజ్యము, చనిపోయినచో స్వర్గము కలుగున యు ముచేయుట క్షత్రియునకు స్వధర్మము. వేదమతమునకు వర్ణా శ్రమ ధర్మములే ప్రాణము. శ్రీ శంకరులవారు గీతా భాష మునకు ప్రారంభమున ధర్మమునుగూర్చి యిట్లు చెప్పినారు, “ప్రవృత్తి లక్షణ మని, నివృత్తి లక్షణమని వేదవిహితమైన ధర్మము రెండువిధములు. ప్రాణులకు సాక్షాత్తుగా అభ్యుదయ నిశ్చేయసములకు సాధనమై జగత్తునకు తికారణమైన యీ ధర్మము శ్రేయస్సును గోరుచున్న బ్రాహ్మణులు మొదలైన వివిధ వృత్తులవారిచేత, బ్రహ్మచర్యాదు లైన యాశ్రమములందున్నవారిచేతను అనుష్ఠింపఁబడుచు....”

“ద్వివిధో హి వేదోక్తో ధర్మః ప్రవృత్తి లక్షణో నివృత్తి లక్షణశ్చ జగతః తికారణం ప్రాణినాం సాక్షాదభ్యుదయ నిశ్చేయసహేతుః యః స ధర్మో బ్రాహ్మణాద్యైః వర్ణిభిః ఆశ్రమిభిశ్చ శ్రేయోఽభిః అనుష్ఠీయమానః ..... ”

స్వధర్మాచరణమువలన మంచి జన్మలను సంపాదించుకొనవచ్చునన్న విషయము వేదమతమునందే కాని యితర మతములలో కానరాదు. కావున స్వధర్మమునాచరించి మంచి జన్మమును, అందు ఆత్మవిచార ణకు తగిన యధికారమును సంపాదించుకోవలెను.

మనము దేనిని విచారించినను శాస్త్రీయమైన ధర్మకర్మల పద్ధతిలో విచారించవలె. మనము కేవలము మాంసచక్షుస్సుకల వారము కాకూడదు. వేదచక్షుస్సు కలవారము కావలయును. మాంస

యొక్క ఆకృతిని పొందుటయే. మరి కామక్రోధాదులకు రూపము లేదుకదా ! అయినను వానిని గ్రహించుచునే యున్నది. కాబట్టి మనస్సు దేనినైనను తెలిసికొనఁగలదు. ఆత్మతఁగియు అవాఙ్మనస గోచరమే. కాని దానిని గ్రహించుటకుకూడ మనకు మనస్సు పుష్ప వేరు సాధనములేదు. కొంత జ్ఞానము ఇంద్రియములవలన కలుగు చున్నను, జ్ఞానమంతయు వానివలననే కలుగదు. ఇంద్రియములవలన కలుగు జ్ఞానమును, శాస్త్రాచార్యోపదేశమువలన కలుగుజ్ఞానమును వేరు చేయవలయును. శాస్త్రాచార్యోపదేశముచేత సంస్కరింపఁబడిన మనస్సు కామక్రోధాదులకు దూరమై, శుద్ధమై, సూక్ష్మమై నిర్గుణమైన యాత్మను గ్రహించుటకుకూడ సమర్థమగును.

6. ఆధునిక శాస్త్రపద్ధతి — యోగపద్ధతి

లోకవ్యవహారమున “ఈ వస్తువేమి ? దీనిలక్షణమేమి ?” అను ప్రశ్నలతో భౌతిక శాస్త్రములు ఆరంభమగుచున్నవి. “ఈ ప్రశ్న ఏమి ? ఈ పశ్చించువాఁడెవఁడు” అను ప్రశ్నలతో తత్త్వశాస్త్రము (ME A PHYSICS) ఆరంభమగు చున్నది. ఉన్నదానిని ఉన్నట్లు చూచుట యోగపత్తిలో సాధ్యమైనట్లు భౌతికశాస్త్ర పద్ధతిలో సాధ్యముగాదు, ఒక శరీరభాగమును విచ్ఛేదముచేసి (PERATE) చూచునప్పుడు, దానియొక్క విచ్ఛిన్న తియే (POST OPERATE) గోచరించును గాని, అది శరీరములో యథాతథముగా అంగముగా నున్నప్పటి తి గోచరించదు. అందువలన భౌతికశాస్త్ర పత్తిలో ఎప్పటికప్పుడు “నాకు గోచరించినంతవఱకు”, “నాకు తెలిసినంతవఱకు” అని మొదలుపెట్టియే యేసిద్ధాంతమునైన జేయవలె. యోగశక్తులు కలవారు ఉన్నదానిని ఉన్నట్లు చూడఁగలరు; ఒక్కసారిగా అనేక శరీరములను దాల్చి ఎన్నో భోగముల ననుభవింపఁగలరు; ప్రారంభమైన యనుభవమునుగూడ ఆపఁగలరు. ఒకయోగి చలిజ్వరముచే

పీడింపఁబడఁచుండెను. ఆయనకు సముద్రస్నానము చేయవలె నను బుద్ధిపుట్టెను వెంటనే ఆయన సముద్రము నొద్దకు పోయి బిడ్డన దండమును పాతి. తన చలిజ్వరమును దానిపై ప్రయోగించి సముద్రములో స్నానము చేయఁజొచ్చెను ఈ లోపల ఆ దండము చలిజ్వరముచే వణఁకఁచుండెను. ఆయన స్నానము చేసివచ్చి మఱల ఆ జ్వరమును స్వీకరింపఁగా దండము యథా తికి విచ్చెను. “నేను” ను నీ జీవునియందు ఎన్ని శక్తులున్నవో గ్రహించిననే తప వైఁజెప్పిన యోగ మహిమ తెలియదు ఎన్ని యోగశక్తులున్న ప్రాకృతము యొక్క అనుభవమును కొంత కాలము నిలుపఁగలరే కాని, అసలు తప్పించుకొనఁ జాలరు.

సకలము క్రియ, ఫలము మొదలుగా అన్నింటికీ ఆది మధ్యావసానము లున్నవి. కాని వానిని మనము గమనించము. కామముగాని, క్రోధముగాని ఆరంభమైనచో, ‘ఇదిగో నాకు కామము కలుగుచున్నది; క్రోధము వచ్చుచున్నది’ అని తోచనే తోచదు. అవి బయలుదేరినంతనే సుడిగాలిలోవలె వాని వేగమునకు లోబడి పోవుదుము జరుగవలసిన యన మంతయు జరిగి అవి చల్లబడిన తరువాతనే, అవి వచ్చి ముంచిపోయినట్లుగా గుర్తింతుము. ప్రతి వృత్తి యొక్క ఆది మధ్యావసానములను చూడఁగలిగినప్పుడే అత్మ విచారణ చక్కఁగా సాగును వృత్తులను చక్కఁగా చూచినచో స్వప్నానుభవమునకు, జాగ్రద్దశలోని అనుభవమునకు భేదము లేదు. ఇప్పుడు జాగ్రద్దశలో సుఖ దుఃఖములు జనన మరణములు ఎంత సత్యముగా ఉచుచున్నవో, స్వప్నదశలో అప్పుడు కలిగిన సుఖ దుఃఖములు, జనన మరణములు అంతే సత్యముగా తోచుచున్నవి గదా ! కలను గనుచున్నంతసేపు అది యదా మే. ఎవఁడై నను కలలో “ఇదికల; ఇది యదా ము కాదు” అని యనుకొనుట లేదు. మెలకువ వచ్చిన తరువాతనే అట్లనుకొనుచున్నాఁడు. ఇట్లే, “ఈ కన్పించుచున్న దంతయు అనిత్యము, అసత్యము; నాయందే ఇది యంతయు ఉన్నట్లు

కన్పించుచున్నది. ఆతఁడే నిత్యము, సత్యము" అని మోనొందిన వానికి జాగ్రత్త లోఁ యనుభవము కూడ స్వప్నానుభవలెనే అయి యుగా తోచును.

7. శిశువునకుఁ గూడా జ్ఞానముండవచ్చు

శరీరముమీఁద ఆధారపడి నేనన్నానని, మృత్యువు కలిగిఁ ఁండనని అనుకొనుటయే సంసారము. ఈశరీరము మీఁదఁ గాని, జీవితము మీఁదగాని ఆధారపడక నేను సత్యముండనుగా ఉనని తెలిసికొనవలెను. జీవితము నొక దృష్టానుభవమే చూడగ శక్తి కొంతమందికి శిశుత్వమునందు కూడ ఉండును. మార్కంపురాణములో ఒక మన్వంతరాధిపతి! ఇట్టి జ్ఞానముండెనని చెబడి యున్నది. ఆయన శిశువుగా నుండఁగా, తల్లి మమకారమదగ్గఱకు తీసికొనఁగా, పక్కన నవ్వినాడట కాబట్టి మనముఁ అట్టి తపస్సంపన్నుల మైనప్పుడు మనకు కూడ సర్వావస్థలయం నిశ్చలత ము ఉండును. శరీర తాదాత్మ్యముండదు ఒక పిల్లవ 'నీవు యవరో చూపుము' అని యడుగఁగా, వాడు, "నన్ను చూయెట్లు ? కనబడ నాయె ఉన్నానాయె. ఎట్లు చూపగలను?" అన్నాడు అట్టి సంస్కారమున సంపాదింపవలె. మన మంతయు ఎక్కడ జరుగుచున్నది ? ఎట్లు జరుగుచున్నది ? విచారింపవలె. కాలము, దేశము, కార కారణ సంబంధ (Time, Space, & Causation) అ - వానితో జరుగుచున వీని నెవరు చూచుచున్నారు ? నేనే చూచుచున్నాను. ఎకి జరుగుచున్నది ? స్వప్నమంతయు నేను చూచుచుండ నాలోనే యెట్లు జరుగుచున్నదో, అట్లే యీ జీవితముకూడ దృశ్యముగా నాలోనే జరుగుచున్నది "మాయ యనుమారు యొక్క విభ్రమము వలన విశ్వమును తరంతములు అఖండా సముద్రమైన నాయందే అనేకవిధములుగా పుట్టుచు గిట్టుచున్నవి.

శ్లో॥ మయ్యఖండ సుఖాంభోదే బహుధా విశ్వవీచయః ।

ఉత్పద్యంతే ప్రలీయంతే మాయామారుత విభ్రమాత్॥

— (వివేక చూడామణి)

కాబట్టి జీవితము యొక్క, విశ్వము యొక్క, ఈశ్వరుని యొక్క ఆది మధ్యావసానములను చూచినప్పుడే జ్ఞానము సమగ్రమగును.

గి. బ్రతుకును చూడవలె

మనము పుట్టుట, పెరుగుట, చచ్చుట మనకు తెలియును. అనఁగా ఏమ ము ? ఇదంతయు మనమేనా ? మనకు తెలియుచు విషయము మనమగుదుమా ? ఒక పండునుగూర్చి మనము తెలి కొన్నప్పుడు ఆపండు మనమగుటలేదు. తెలియఁబడిన పండు వేఱు, తెలిసికొను చున్న మనము వేఱు. తెలియుట అను ధాతువునకు కర్మ పండు, కర్తలము మనము. కర్త, కర్మ భిన్నములే. కావున మనకు తెలియు చున్న మనపుట్టుక, పెరుగుట, చచ్చుట మనముకాము. కాని అనాది నుండి మనకు తెలియుచున్న మనపుట్టుక, పెరుగుట, చచ్చుట మొదలగు వికారము లన్నియు మనమే యనుకొనుట తటస్థమగుచున్నది. కర్త, కర్మ ఒక్కటియై యుండుట తన్నుతాను తెలిసికొనుటయందు మాత్రమే సంభవము. “నను నేనెఱుఁగుదు ; నన్ను నేనెఱుఁగను” అను రెండువాక్యములలో కర్త, కర్మయు నేనే. ఇట్టిది మఱియొకటి లేదు.

హరిశ్చంద్రునివేషము వేసిన నటుఁడు, తాను వేషముకంటె వేఱుగానున్నానని తెలిసికొనుచున్నాఁడు. అందువలన ఆవేషముతో నటించుచున్న సుఖదుఃఖములను వేనిని పొందుటలేదు. అట్లే నేను నాకు తెలియుచున్న నాయంతశ్చర కంటె, అనఁగా సుఖదుఃఖాది భావముల కంటె నన్ను వేఱుగా చూచు ని తటస్థముగా నుండఁగలనా ? నేను నేనుగా ఉన్నవాఁడనై నామనస్సులో బయలుదేరుచున్న సుఖదుఃఖములను చూచువాఁడనై నయెడల, నేనప్పుడు ఉన్నవాఁడను గనుక నిత్యుఁడ నగుదును. నేను నితు ఁడనై నచో నాచేత చూడఁబడుచు

నాకంటే భిన్నములైన జననమరణ సుఖదుఃఖాదిభావములు అనితములై అయథా ము లగును. అట్టియెడల మన నేమని చెప్పవలె నేను పుట్టినట్లు, పెరిగినట్లు, చచ్చినట్లు ఉన్నానని చెప్పవలె. కావున మన సుఖదుఃఖాద్యనుభవము లేవియు మనము కాము. స్వప్నములో మనకు కలుగుచున్న సుఖదుఃఖానుభవమునకు జాగ్రదవ స్థలోనిదానికిని భేదము లేదుకదా ! మఱి స్వప్నములోని సుఖదుఃఖముల లన నేనేమి కానప్పుడు (Unaffected) జాగ్రదవస్థలోని సుఖదుఃఖములవలన మాత్రము నిజముగా సుఖనిగా దుఃఖ (Affected) గా మారుచున్నానా ? ఎట్లు స్వప్నములో నేనేమియు అగుటలేదో, అట్లే జాగ్రదవస్థలో కూడ నేనేమియు అగుటలేదు. కాబట్టి యీ సంసారము నంతను కలనుగా చూచినచో హాయిగానుందుము.

కలలో జరుగునదంతయు మనయందే జరుగును. అప్పుడు చూచు వాడను, చూడబడువాడను నేనే. కాని నిద్రావశమున కల జరుగుచున్నంతసేపు నేను నాకన్న భిన్నములైనవిషయములను అనుభవించుచున్నట్లు తలంచుచున్నాను. నిద్ర తొలగినంతనే ఆవిషయములన్నియు నాయందే, నాకన్న అభిన్నముగా తోచినవని తెలిసికొనుచున్నాను. జాగ్రదవస్థలో కూడ నింతే. మాయావశమున మనము అనుభవించుచున్నవిషయములు మనకన్న భిన్నముగా తోచుచున్నవి, కాని సూక్ష్మముగా విచారించినచో ఈవిషయములు కూడ మనమనస్సునందు వృత్తులుగా ఏర్పడుచున్నవేకాని మనకన్న భిన్నముగా లేవు. కాని విచారణ లేకపోవుటవలన మనము చూచువారముగా, ఆవిషయములు చూడబడుచున్నవిగా తోచుచున్నవి. చూచువాడు మగవాడైనచో, చూడబడునది స్త్రీయగును. మగవానియెదుట స్త్రీ యెట్లుప్రవర్తించుచున్నది ? మనపై యిధికారుల యెదుట మనము ఎట్లు ప్రవర్తించుచున్నాము ? విధేయులమై వర్తించుచున్నాము. ఈవ్యవహారములో మనమే చూచువారముగా, చూడబడువారముగా కూడ ఉన్నాము. ఈమాట అంతయు ఆడునది యెవరు ? చూచునది యెవరు ? దీనినంతను శివుడు చూచునని యొకచోట, శక్తి చూచునని యొకచోట చెప్పబడి

యున్నది. మఱి యీ శివుడు, శక్తి ఒకరేనా? భిన్నులా? నిష్పా అనగా కాలుటయే. నిష్పా, కాలుట అన్నవి యెట్లు అభిన్నములో, అట్లే శివుడు, శక్తియును అభిన్నములే. అట్లే చూచుచున్న నేను శివుడనై నచో చూడబడుచున్న నేనే శక్తి నగుచున్నా నన్నమాట. ఏవ స్తువుయొక్క శక్తియైనను ఆవస్తువును ఏమియును చేయలేదు. నిష్పా నిష్పాను కాల్చలేదు; నీరు నీటిని తడుపలేదు. కాబట్టి నాశక్తి కూడ నన్నేమియు చేయలేదు. నేను సుఖిలో దుఃఖిలో అగుచున్నానని యను కొనుశక్తి నాకున్నది. ఈశక్తికూడ నన్నేమియు చేయలేదు. చచ్చిపో వుదుననికూడ నాకు తెలియును. నాచేత తెలిసికొనబడుచున్న యీ చచ్చిపోవుట కూడ నన్నేమియు చేయలేదు. ఇట్లు విచారణచేత తప్ప మఱొకవిధముగా 'నే నెవరో' తెలిసికొనలేము. ఈవిధముగా నిష్పక్ష పాతముగా, నిరభిమానముగ, నిస్సంకోచముగా తన్నుతాను తెలిసి కొనుటకై కావలసిన చిత్తశుద్ధిని, ఏకాగ్రతను సంపాదించుటకే తప స్స్వాధా యములు సాధనము లగుచున్నవి. తపస్సుచేతనే ప్రశ్న వేయు టకు, పి ప విచారణచేయుటకు సామర్థ్యము కలుగును. సర్వ విశ్వ మందున్న శక్తియే యిట్టి తపస్సంపన్నునియందు విచారణరూపమున పరిణమించును.

ఇది సకల తపసు లయందు శ్రేషము. ఇహలోక పరలోక భోగ ములయందు విశ్వర్యములయందు వి క్తులై ఆత్మతత్త్వ నిరతులగు మహాగ్నులు కావించు తపస్సు ఎట్లుండునో కాళిదాసమహాకవి అభిజ్ఞాన శాకుంతలమున చక్కగా వర్ణించినాడు. "ఇతరమునులు తపస్సులచేత ఏపదా ములను కోరుచున్నారో అట్టి మహాపదా ములు సమృద్ధిగా నున్నచోట వీరు తపస్సు చేయుచున్నారు. కల్పవృక్షములతోనిండిన వనమున వీరు ప్రాణధారణకై వాయువునే ఆహారముగా స్వీకరించు చున్నారు; బంగారుపద్మములయొక్క రేణువులచేత ప్రకాశించుచున్న జలములందు వ్రతనియమములకై స్నానములు చేయుచున్నారు; రత్న శిలాతలములందు కూర్చుండి ధ్యానము చేయుచున్నారు; దేవతాస్త్రీల సన్నిధియందు సంయమము నవలంబించుచున్నారు."

శ్లో॥ పాణానా మనిరేన వృత్తి రుచితా సత్కల్పవృక్షే వసే
 యే కాంచనపద్మరేణుకపిశే ర్మాభిషేకక్రియా ।
 ధ్యానం రత్నశిలాతలేషు విబుధత్రసన్నిధౌ సంయమో
 యత్కాండంతి తపోభి రన్యమునయ స్తస్మిం స్తపన్యన్త్యమీ॥

(అభిజ్ఞాన శాకుంతలము-7 అంక - శ్లో. 12)

సామాన్యులు స్వ భోగములకై తపస్సుచేయుదురు. ఆత్మజ్ఞాన నిరతులైన మహర్షులు అట్టి భోగప్రదములైన కల్ప వృక్షములు, చింతామణి, అప్పరసలు లభించినప్పుడు ఆపదా ములను కూడ అనిత్యములనుగా గుర్తించి, వానిచే ఆకర్షింప బడక నిత మైన యాత్మతత్త్వము కొరకే తపస్సు చేయుచుందురు. కావున సకల లోకములలోని భోగములయందు ఐశ్వర్య ములయందు విరక్తి కలిగిననేకాని ఆత్మతత్త్వ విచారణ రూప మైన స్సు కొనసాగదు.

మనము జీవితమును విమర్శించి చూచుటకు ఆరంభించినచో పరలోక సౌఖ్యములను కూడ అనిత ములనుగా గుర్తింపగలము. కలను గూర్చి నిశితముగ ఆలోచించినచో అది మఱియొక జన్మవంటిదేయని గ్రహింపగలము. కల జరుగుచున్న సమయమున ఈ లోకమునుగూర్చి యీ దేహమునుగూర్చి యిప్పుడు మనకున్న జ్ఞానముండదు. అది ఏ లోకములోనో జనాంతరములోనో జరిగినట్లే యుండును. కలలోని సుఖమునకు పరలోకసుఖమునకు వాస్తవముగా భేదమేమున్నది. కల అల్పకాలికమైనచో, పరలోకానుభవము అధికకాలిక మగును. అంత మాత్రమే భేదము ఎట్లయినను రెండును అనిత్యములే. మఱి నిత్య సుఖమును సంపాదించుటకై ప్రయత్నించుటేకదా ప్రాజ్ఞత. కావుననే మహాభక్తులు, జ్ఞానులు, “బంగారమును కూడఁబెట్టుటయందుఁగాని, కామోపభోగములయందుఁగాని, పరలోకభోగసాధనమైన ధర్మము నందుఁగాని మాకు కోరికలేదు” అ యే చెప్పుచున్నారు.

శ్లో॥ నాస్థా ధర్మే నవసునివయే నై వకామోవభోగే

ముకుందమాల 7 శ్లోకం

ఈ సంసారము అనిత్యమని దీనిని ఒక నాటకమువలె మనము చూచుచుండవలెనని యెందఱు ఎన్ని విధముల చెప్పుచున్నను మనకు యథా ముగా ఈ సంసారమునందు విరక్తి కలుగుటలేదు. అది యంత సులభమైనదికాదు. ధృతరాష్ట్రుఁడు మనకు తగిన ప్రతినిధి. ధృతరాష్ట్రుఁడనగా సంసార రాష్ట్ర మును దరించిన వాడెన్నమాట. అతడు తనకు కుమారులమీఁద ప్రేమ తొలగిపోవుటలేదని, వారివలన కలుగు దుఃఖము తనకు సంభవింపకుండుటకు ఉపాయము నుపదేశింపుమని సనత్కుజాతుని ప్రార్థించినాఁడు. అప్పుడు ఆ మహర్షి యిట్లు చెప్పినాడు. “ఓ రాజా మిక్కిలియూసక్తితో నీవు దేనినిగూర్చి యడుగుచున్నావో ఆ బహ్మము త్వరపడుచున్న వానికి లభింపదు. దృఢమైన ధ్యానముచే సంకల్ప వికల్పాత్మకమైన మనస్సు నిశ్చయమాత్మ మైన బుద్ధియందు లీనమగు నపుడు ఆ బ్రహ్మవిద్య బ్రహ్మచర్యము చేత లభ్యమగును.”

శ్లో॥ నైతద్రహ్మ త్వరమాజేన లబ్ధం

యన్మాంపృచ్ఛ స్యభిష ణ రాజన్।

బుద్ధాప్రలీనే మనసి చిన్త్యా

విద్యా హి సా బ్రహ్మచర్యేణ లభ్యా॥.

సత్సనజాతీయము.

బ్రహ్మచర్య మనఁగా ఆచార్యుని గర మున అనఁగా ఆయన శుశ్రూషయందు, ప్రవేశించి బ్రహ్మమునందు చరించుట, అనఁగా బ్రహ్మమును గూర్చియే చింతించుచుండుట. అట్లు గురు శుశ్రూషచేసి బ్రహ్మజ్ఞుడై నవాఁడు మరల జన్మించిన వానితో సమానుడే. అనఁగా సంసారిగా చచ్చిపోయి బ్రహ్మజ్ఞుడుగా మరల జన్మించినాఁడన్న మాట. తల్లిదండ్రులవలనఁ గలిగి జన్మముకన్న ఆచార్యుని వలనఁ గలుగు ఈజన్మమే ఉత్కృష్టమైనది; అమోఘమైనది.

నిపుణుడైన వానియొద్దకు పోయి యడుగుచున్నాము. ఇతరుల నడిగి ప్రయోజనము లేదుకదా! అట్లే మనకు బ్రహ్మమునుగూర్చిన జ్ఞానము కావలసినచో ఆశాస్త్రమును నియమపూర్వకముగా అధ్యయనము చేసి అందు కృతార్థుడైనవానినే అడుగవలె. బ్రహ్మమునుగూర్చి యెచ్చట చెప్పబడినది? వేదశిరసు లైన యుపనిషత్తులయందు చెప్పబడినది. కావున ఆ శాస్త్రమును యమపూర్వకముగా అధ్యయనము చేసిన వాడే దానినిగూర్చి చెప్పగలడు. ఇతరుల నడిగి చో వృథాకాల యాపనమే కాక అపసిద్ధా తములను వినుటకూడ తటంచును. వేద శాస్త్రములను వదలి, వానికి విరుద్ధముగా “ఇది మాయనుభవము; మీరు వినుడు” అని యెవరైన చెప్పబూనినచో అతడు చెప్పనది విననక్కఱలేదు. అతనికి నిజముగా తత్త్వానుభవము కలిగినదని మన కేమి ప్రమాణమున్నది? ఒక్కొక్కనికి ఈదినమున్న యనుభవము మఱునాటి కుండదు. కావున శాస్త్రముననుసరించి బోధించువాడే గురువు.

ఆత్మ అనగా ఏమో తెలియకపోయినచో దానినిగూర్చి విచారింపవలె. “నాసంగతి నాకు తెలియదా? ఎందుకు తెలియుటలేదు? నాకు తెలియకపోవుట యేమిటి?” అనుప్రశ్నలతో అలోచించుట మొదలుపెట్టవలె. శ్రోత్రియుడైన బ్రహ్మ నిష్ఠుని ఆశ్రయించి విధేయతతో శయముల నడుగుచు విచారణచేయుచు తత్త్వమును గ్రహించవలె.

9) సమన్వయదృష్టి

ఈకాలమునఁ గూడ నిష్పక్షపాతముగా విచారణచేయఁగలిగిన వారు లేకపోలేదు. ఏ పరమేశ్వరుఁడు శంకరభగవత్పాదులుగా అవతరించెనో ఆ పరమేశ్వరుఁడు భగవద్రామానుజులుగా జన్మించిన తిరుపతిలో వరదాచార్యులుగారను పండితుఁడన్నాఁడు. ఇది ఆశ్చర్యకరమే. ఇట్టి సామరస్యదృష్టి యున్నచో వేదములయ ము చిక్కగా తెలియఁగలదు. ఆయ తనయభిప్రాయము నిట్లు వివరించినాఁడు.

“శూన్యమే తత్త్వమని బాధులు వాదించుచుండగా శంకరులవారు వారి వాదమును ఖండించి “నైత్” పదా మే తత్త్వమని నిరూపించినారు. పిదపనా స్తికులు “శరీరమే నేను” ఇంతకు మించిన “ఆత్మ యనునది వేరొకటి లేదు” అని దేహాత్మ వాదమును చేయుచుండగా ఆ దేవుడే రామానుజులవారుగా అవతరించి, శరీరమనగా ఒక వ్యక్తి యొక్క శరీరము మాత్రమే కాదని, సర శరీరములకు ఆధారమైన పక తి భగవంతుని శరమే అని, ఎల్ల రీరధారులలో “నేను” అని స్థించుచున్న చైతన్యము భగవత్ నిరూపమే యని నిరూపించినారు.” అని వరదాచార్యులవారు సమన్వయించినారు. కాని ఆ పరమేశ్వరుడే మధ్యాచార్యులవారుగూడ అవతరించెనని చెప్పుకేమి, అని ఆచార్యులవారి పక్షంగా వారు ఇట్లనిరి. “మధ్యాచార్యులవారిని వాయుదేవుని యవతారముగా మాధులు చెప్పుదురు. వాయుదేవుడు పరమేశ్వరుడు కాదు.” కనుక మధ్యాచార్యులవారు పరమేశ్వరుని యవతారముకాదు.” అప్పుడు, “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” అను నాక్యముచేత వాయుదేవుడుగూడ పరమేశ్వరుడే యని అన్వయింపరాదా అని ప్రశ్నింపగా, “అట్లన్నచో అద్వైతమే సిద్ధించును. అందులకు ద్వైతులు ఒప్పుకొందురా?” అని ఆయన నవ్వెను. అన్నిటినిసమన యించుట సులభమైనపనికాదు. కొందరు కొంతవ కే వెళ్ళగలరు. ఇప్పుడన్నిమతములు ఒకటే చెప్పుచున్నవని పిచ్చి సమన్వయము చేయుచున్నారు.

10 ప్రశ్నించుట

విచారణ చేయునపుడు నిశితముగ ఆలోచించుచునిస్సంకోచముగా ప్రశ్నింపవలసినదే. జిజ్ఞాస అనగా తత్తమునెఱుంగవలయుననుకోరిక, కూడ భక్తియే. అప్పుడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థి, జ్ఞానియని భక్తులు నాలుగు విధములుగా నుందురు. జిజ్ఞాసువైన భక్తుడు భగవంతుడు ప్రత్యక్షమైనచో తత్తమునుగూర్చియే ప్రశ్నించును. అట్టిజిజ్ఞాసువు విష్ణులోకమునకు వెళ్లి పూజు ఆ మహారిష్షువును, “నీవుయిట్లునిత్యము

ఆనందస్వరూపుడవుగా నుండఁగా ఈ జీవులు సంసారములోనడి ఎల్లప్పుడు ఈలా “ననే దుఃఖించుచుండవలెనా? వీరి గతియేమి?” అని యడిగినచో ఆయన “ఇది నిజముకాదు; ఇది యంతయు నా లీల” యన్నచో ఆ జిజ్ఞాసువు ఊరకుండునా?” నీకు లీలయైనచోమంచిదే; మాకు ప్రాణసంకటముగా నున్నది. చూకీ సంకటము తప్పట యెట్లు?” అని యడుగకుండునా అప్పుడా దేవుఁడు “నేనే నీవుగా, జీవులుగానయి వినోదించుచున్నాను. నీవు వేరు కాదు. నేనే నీకుతరువాత చెప్పెదను అప్పుడు నీవును నేనేయని యిది నీకును లీలయని తెలియును.” అని యతనికినచ్చఁజెప్పవలెనేకాని, “నేను ఈశ్వరుడనుగనుక ఆనంద స్వరూపుడనే; నీవు జీవుడవు గనుక నీగతి యింతే అనిచెప్పి సమాధాన పఱచఁగలడా? ఈ జగత్తు దేవునికి హిత్రమేగాక మనకుకూడ లీలగా తోచిననే తప్ప దుఃఖమయమైన యీ సంసారమును సకు వదలిపోకు.

పరమేశ్వరుఁడు భక్తకృత్యుఁడు కావున జంకులేకుండ ఏవిషయ మైనను అడుగ చచ్చును. పరమేశ్వరిని సారమఁడు నేరుగా ఇట్లు ప్రశ్నించి నాఁడు.

శా|| నాకుం జూడఁగ నీవు రాజసనుచున్నాడన్ యథార్థ స్థితిన్
నీకంటెన్ ఘనుఁ డొక్కరాజు గలఁడో నీ వంతకున్ రాజవో
నీకేలాభము రాదలంచి జగముల్ నిర్మించె దీచేతనా
నీకం బెందు జనించు నుండు నడఁగున్ నిక్కంబు భాషింపుచూ||

భాగవత స్కంధ 2-ప. 76

శా|| అంభోజాసన ! నీకు నీశుఁడు గలండంలేనిఁ దత్పక్షమం
దంభోజాతభవాంశ మేవిభుని లీలావాంగ సంయుక్తిచే
సంభూతంబగు వ ర్థమానమగు సంఘ్నిం బగుం దది భున్
సంభాషింపఁగ వచ్చునే, తలఁప నే చందంబు వాడాకృతన్ ||

[భాగవత-స్కంధ 2-ప. 77

అప్పుడా పరమేశ్వరి ఈ ప్రశ్నలకు సంతోషించి యిట్లు సారదుని మెచ్చుకొన్నాఁడు.

కం॥ రారా బుధులు విర క్తులు, గారా యీరీతి నడుగఁగా నేరరు వి
స్మేరావహము భవన్మత, పూరా !నావిభునిమర్మమడిగితి వత్సా॥

[భాగవత-స్కంధ 2-ప. 80

పైవిధముగా మనము దేవుని అడిగినచో అయన, “నాకును నీకును వాస్తవముగా భేదములేదు; చక్కఁగా తెలిసికొన్నచో నీకుఁ గూడ ఈ సృష్టియంతయు లీలగానే తోచును” అనియేగదా సమాధానము చెప్పినని వరదాచార్యులవారితో ననఁగా ఆయన నిజమేయని అంగీకరించెను.

మనకు దేవునియెడలఁగల స్వాతంత్ర్యము, ప్రేమ ఇతర మతములలో అతగా కన్పింపదు. మన హిందూమతములో భక్తులు దేవుని “రావేమిరా ! నా బాధల నివారింపవేమిరా” అని మిత్రునో, అన్ననో పిలిచినట్లు ప్రార్థించుచుందురు. ఇతర మతములలో దేవుని ఇట్లు సంబోధించుట, పశ్చించుట కన్పింపదు. దేవుడు తండ్రి, కరుణామయుడు అని చెప్పి ను వారాయనను జూచి భయపడెదరు. కొడుకులనుగూడ ఆయన శాశ్వతమైన మఠడుటగ్నిలోఁబడవేయునని చెప్పెదరుకదా ! తండ్రి కుమారుని శిక్షించినను అతని మేలుకొఱకే కాని ద్వేషముతో కాదు. దేవుడు కరుణామయుడు సర్వశక్తిమంతుడు అని చెప్పుచు తన కుమారులనే శాశ్వత భయంకరాగ్నిలో గాల్చుననుట కుదరదు. “నేను శివుఁడ”ని ఏ భక్తుఁడయిన అనుచో వానిని తన్నుగానే శివుఁడు భావించునుగాని కోపింపఁడు. లోములో ఒక రాజ్యములోనిపౌరుఁడు ఆ రాజు దగ్గఱకుపోయి “నేనే రాజును” అన్నచో, వెంటనే వాని తల తీసివేసి శిక్షించును గాని మన్నింపఁడు. మఱిలోకనాయకుడైన శివుఁడు మాత్రము అట్లు చేయఁడని శివగీతలలో ఉన్నది.

11. వి చా రణ క ష్ట ము

జగత్తు, జీవుఁడు, ఈశ్వరుఁడు అను విషయములలో తత్త్వ నుమువిచారింపచున్నప్పుడు యెట్టి సంకోచములేకుండ ఆలోచింపవల

వ్యవహారము

మనము విశేష మును (Substantive) విశేషణముగాను Adjective విశేషణమును విశేష మునుగాను గ్రహించుచున్నాము. “ఈ పండు ఉన్నది” అనువాక్యము లందు ఉనికియే అసలు విశేష్యము (Substantive) పండు తనము దానికి విశేషణము (Adjective), పతివానికి తానేలా నైన ఉండవలయునని యున్నది: ఏదో ను కావలయునని (To become great, rich Etc) కూడ ఉన్నది. గొప్ప వాడుగా నున్న కొద్ది వాడుగా నున్నను తానెట్లయిన ఉన్నవాడే కదా! తాను గొప్ప వాడుగా నైనది, సంపన్నుడుగా నైనది, ఇట్లు అయిన వన్నియు పోవుచునే యున్నవి కదా! ఇవి యెన్ని వచ్చినను పోయినను తాను ఉండనే ఉన్నాడు కదా! ఇంక మఱి తాను ఏదో కావలయునను తపన యెందులకు? తనకు సుఖము కావలయునన్నచో తానేదో యొకటి యైననే తప్ప ఆ సుఖమురాదని యున్నది. ఏది వచ్చినను ఏది పోయినను కలుగుచున్న సుఖమంతయు నేను నాయందే అనుభవించుచున్నాను అను నెఱుక మాత్రము కలుగుటలేదు.

“ఇది తాయి, ఇది ఆకు, ఇది పండు” అని చెప్పుచున్నాము. “ఇది” అంటే యేమిటి? తాయి, ఆకు, పండు మొదలుగా ఏది మాటి నను “ఇది” మాటుటలేదు. అనగా “ఇది” అన్నది ప్రధానమై, విశేష్యమై, మాటుచున్న తాయి, ఆకు పండు మొదలైనవి అప్రధానములై దానికి విశేషణములగుచున్న వన్నమాట. “నేను సుబ్బారావుగా ఉన్నాను” అన్నప్పుడు నేను సుబ్బారావురా? ఉన్నవాడనా? ఇప్పుడు సుబ్బారావు నైనమాట నిజమే, కాని ఎప్పుడును సుబ్బారావునుగానే యున్నానా? పేరు పెట్టిన తరువాతగదా సుబ్బారావునైనాను, పేరు పెట్టక పూర్వము నేనున్నాచుగదా! అప్పుడునన్నెట్లు పిల్చివారు? చికి కలువేయుచు పిల్చివారు? పేరుతో సంబంధములేనప్పుడు అందఱకు, “నేను, నీవు, వాడు” అను సర్వనామములే (Pronouns) పేళ్ళు సుబ్బారావు, రామారావు మొదలైన పేళ్ళు “నేను, నీవు” అనువానికి

జదులుగా వచ్చినవి. సర్వనామములనఁగా అందఱకును వాడఁదగిన నామ వాచకములన్న మాట. “నేను, నీవు” అనుపదములకు మగ, ఆడు భేదములేదు.

సంసారములో జరుగుచున్న పనులన్నింటికి మొదలు “నేను” గదా! అన్ని సంకల్పములకు మొదలు “నేనే” “నేను కర్తను” అని తెలిసిననే తప్ప సరియైన విచారణ జరుగదు. అనుక్షణము మనము చేయుచున్న పనులను, మన సంకల్పములను, భావములను మనము చూచుచుండవలె! ఈ విచారణ చాల కష్టము. ఎవరికి? దేహభిమానము కలవారికి. కోరిక కలిగినప్పుడు దానిని అనుభవించిననే కాని యది కరదు. కోరికలు పుట్టకుండ పోయినప్పుడు గాని మనస్సు నిర్మలము కాదు. ఇందువలన ఈ జన్మలో ఏవియనుభవించుటకు వీలుకాలేదో అట్టి సంపదలు కలుగుదానినిగా పై జన్మను కోరుకోవలెను. దురా సోమ హర్షి యంతవాఁడు తనకు ఫలాని జన్మము కావలయునని కోరు కొన్నాఁడు. మనము కోరుకొనునప్పుడు కూడ ఉదారముగా కోరు కొనము. కాని యెట్టి జన్మలోనైన ఏదో విధముగా సుఖముగా నుండ వలెనని మాత్రము కోరుకొను చుందుము. అనఁగా మొత్తము మీఁద ప్రీత్యంతయు “నా” మీఁదనే “నా” కొఱకే సర్వము ప్రియమగు చున్నది. “నా”కు ఏది ప్రతికూలమో అది “నా”కు ప్రియముకాదు. సకల వస్తువులందును నాకు కలుగుచున్న ప్రీతి మూలము “నేనే” కావుననే వేదము “నేను” అన్నది యెట్టి వస్తువో తెలిసి కొమ్మని చెప్పుచున్నది. యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి మైత్రేయికి ఇట్లు చెప్పినాఁడు. “ఆత్మను చూడవలయును, వినవలయును ఆలోచింపవలయును, ధ్యానింపవలయును” - (బృహదారణ్యక - అధ్యాయ-4-బ్రాహ్మణ-4-మంత్రము-5)

“ఆత్మవా అశే ద్రష్టవ్యశ్శోతవ్యో మస్తవ్యోనిదిధ్యాసితవ్యః”

“ఆత్మకొఱకే సర్వమును ప్రియమగుచున్నది” (బృహదా-

అధ్యాయ-4-బ్రాహ్మణ-4-

“ఆత్మనస్తు కామాయ సర్వం ప్రియంభవతి (మంత్ర-5)

నాకు తరువాత దుఃఖమును కలిగింపవచ్చు; లేదా వారు అశక్తులై నన్నే మియు చేయలేక దుఃఖ పడుచున్నను నాకు కూడా కొంత పరితాపము కలుగక తప్పదు. కాబట్టి మంచివృత్తి అనగా నాకేగాక యితరులకు కూడ సుఖమును కలిగించునదిగా నుండవలె.

అన్నివృత్తులకన్న అత్యంతము బలము కలిగినవృత్తి ఆకలి. ఇది శుభ్రంగానే ఆహారము సంపాదించుకోవలెనను పూనిక ఆపుకొనుటకు పీలులేనంత తీవ్రముగా బయలుదేరును. ఆకలి తీరవలెనన్నచో అన్నమును సంపాదించుకోవలసిందే. మఱి జీవహింస లేకుండా అన్నమును సంపాదించుకోగలమా? ప్రపంచములో నూటికి 90 మంది మాంసాహారులే కదా! హింసకన్న చెడువృత్తి యేమున్నది? శాకాహారులైనను హింసయే లేకుండా అన్నమును సంపాదించుకొనగలరా? కూరలు కాలులు, పండ్లు, దుంపలు మొదలగువాని నిచ్చునట్టి వృక్షములకు తీగలకు కూడ ప్రాణమున్నదికదా! వానినుండి కాయలను పండ్లను ఆకులను కోసి తెచ్చినచో ఆ వృక్షములకు తీగలకు హింస కలుగదా? మనము కూరలు తఱుగునప్పుడు, నిప్పుచేయునప్పుడు, వండునప్పుడు నీరు తావునప్పుడు, గాలి పీల్చునప్పుడు ఎన్నో సూక్ష్మజీవులు చచ్చిపోవుచున్నవిగదా! అది హింస కాదా! నీరు, నేల, ఆకాశము, గాలి అంతయు జీవమయము. మనము కదలినను మెదలినను జీవహింస తప్పదు. హింస చేయుకుండ ఎవడును క్షణముకూడా బ్రతుకలేడు. మఱి ఈ హింసావృత్తిని తప్పించుకొనుటయెట్లు? సాధ్యమైనంతవఱకు మనము బుద్ధిపూర్వకముగా ఇతర ప్రాణికి దుఃఖము కలుగకుండునట్లుగా వర్తించుచుండుటయే యిందులకు మార్గము.

ఈ మార్గమును మనకు చూపగలిగినది శాస్త్రమొక్కటే. శాస్త్రమనగా ఉత్తమమైన యాలోచనమే (Higher reasoning) పిల్లవానికి విదా భాసము గావించునప్పుడు వానికి ఏది మేలైన విధానమోదాని మము ఆలోచించి నిశ్చయింతుము. మనకు ఏది మేలొ నిశ్చయించుటకు మన బుద్ధిచాలదు. మనకన్న పెద్దవారు మనకేది మేలొ ఆలోచించి నిశ్చయించవలె. సకల ప్రాణులకు సృష్టికర్తయైన పరమేశ్వ

దుండే ఈ ప్రాణులకు ఏది హితమో సర్వోత్తమముగా ఆలోచించి చెప్పఁగలిగినవాడు. కావుననే ఆయనయొక్క ఆజ్ఞారూపములైన వేదములు, వానిననుసరించి రచింపఁబడిన స్మృతులే మనకు ధర్మవృత్తియగుదు ప్రమాణములు. మన వలన జీవహింస జరుగుచున్నప్పటికి, హింసింపఁబడుచున్న ప్రాణికి మేలుకలుగునట్లు, మనకు చెడువృత్తి కలుగకుండునట్లు శాస్త్రము చేయఁగలదు. ఒక ప్రాణిని చంపు పప్పుడు ఆ ప్రాణికి, అప్పుడున్న స్థితికన్న మహత్తరమైన స్థితిని కలిగింపఁగలిగినచో ఆ ప్రాణికి దానివలన మేలే కలుగుచున్నది కావున అది హింస కాదు. తప్పు చేసిన వానిని శిక్షించుట, రోగికి శస్త్రచికిత్స చేయుట హింస కాదుగదా! అట్లే మన యాహారము కొఱకు ఒక ప్రాణిని చంపవలసి వచ్చినప్పుడు కూడా, ఆ ప్రాణికి మహత్తరస్థితి కలుగునట్లుగా చేయఁగలిగినట్లయిన, ఆ హింస వలన పాపమురాదు. మనము ఆహారముగా నీ కరింపఁదలచిన ప్రాణిని దేవతయొద్ద “బలి” గావించినచో ఆ ప్రాణికి

మరణము వలన తరువాత జన్మలో ఉచ్చస్థితి కలుగును. బలియనుమాట క ము పూజ ఎవరైనను తమకేది ఆహారమో దానిని దేవతకు నివేదనము గావించి తరువాత భుజింపవలె. కొందఱు పెంకాయలుకొట్టి నైవేద్యము పెట్టుచుండఁగా మాంసాహారులైన వాడు తమ కాహారమైన జంతువులను దేవతలకు బలిగావించి తరువాత భుజింతురు. హింసను నివారింపవలెనను తలంపుచో గ్రామదేవతలకు పశుబలిని నిషేధింపఁగలమే కాని, మాంసాహారుల కొఱకు అనుదినము ప్రతి నగరమున జరుగుచుండు పశువధను నివారింపలేముకదా! మాంసాహారము కొఱకు పశువధను మానుకో లేనప్పుడు ఆ పశువులను దేవతలకు బలిగావించి తరువాత భుజించుట మేలుకదా! మరణ సమయములో ఉపాధివదలఁగానే జీవునకు పూర్వజన్మలయొక్క రాజ్యోవు జన్మముయొక్క జ్ఞానము కలుగును. మరణ సమయములో దేవత యొద్ద బలిగావింపఁబడుచున్న జంతువునకు ఆ దేవతను చూచుచు భావించుచుండుటవలన తప్పకుండ మఱుజన్మలో మహత్తర తి కలుగును. యజ్ఞములో మేకకు నవరంధ్రములు మూసినప్పుడు దా కి విశేష జ్ఞానము కలుగును. యజ్ఞమనఁగా దేవపూజయే. కావుననే యజ్ఞములోని పశువధ హింస కాదు. దర్మము

ఇట్లు ఎల్లప్పుడు ఉండు మన్న సంగతి గాని, ఎట్లు ఉండుమను సంగతిగాని పుట్టుటకు పూర్వము, చచ్చిన తరువాత విచారింపలేము. ఇపుడే విచారించవలె. ఇట్లు నేనొక్కడనే యుండుట కాదు, ప్రతి శరీరములోను ప్రతి ప్రాణియు “నేను, వేను” అని చెప్పుచునే యున్నాడు. శరీరములు కోట్లకొలది భేదములతో నున్నను, అన్ని శరీరములలో స్ఫురించుచున్న “నేను” మాత్ర మొకటే. ఈ “నేను” యొక్క స్వరూప మేమి ? ఈ “నేను” నుగూర్చి శ్రీ కృష్ణ భగవానుడు అర్జునునకు ఇట్లు బోధించినాడు. “అర్జునా ! ఈ పరమాత్మ అనాది యగుట వలన, నిర్గుణ మగుట వలనను అవ్యయమైనది, అనఁగా ఎట్టి మార్పును పొందనిది. కావున ఈ యాత్మ దేహమందున్నను ఏ పనిని చేయుటలేదు, ఏ కర్మ ఫలమును పొందుట లేదు.”

శ్లో॥ అనాదిత్వా నిర్గుణత్వా త్వరమాత్మాయ మవ్యయః ।

శరీరస్థోఽపి కౌన్తేయ ! న కరోతి న లిప్యతే ॥

[భగవద్గీత-అధ్యాయ. 13 శ్లో. 31]

ఇట్టి వాక్యములను గైకొని మనము ఎప్పటికి నశింపని వారముని, ఎ మార్పు నొందని వారముని గ్రహించు చుండుటయే విచారణ. శరీరధారులమైన మనము శరీరమందు స్ఫురించుచున్న మన యాత్మ స్వరూపమునే విచారించి గ్రహింప వలె. ఈ “ఆత్మ” శరీరమందున్నను ఏ పనిని చేయుటలేదు. ఆ పనుల వలన కలుగు ఫలములను పొందుట లేదు. “మఱి శరీరములందుండి కర్మలను చేయుచు వాని ఫలములను పొందుచున్నవాడెవడు ? దేహమందున్నవాడు పరమాత్మకన్న భిన్నుడనుటకు వీలులేదు. “క్షేత్రజ్ఞం చాపిమాం విద్ధి” (శరీరమందున్న యాత్మనుకూడ నన్నుగా నెఱుంగుము) అని భగవంతుడు చెప్పియున్నాడు కదా ! పరమాత్మ కన్న దేహియైన యాత్మ భిన్నుడు కాకున్నచో, మఱి కర్మలు చేయుచు ఫలములు పొందుచున్నవాడెవడు ? అసలు నిర్గుణుడు, అవ్యయుడు, అనాదియైన పరమాత్మ ఉన్నాడా ? లేడా ? ఇట్లు భగవత్ప్రోక్తమైన యాపనిషదమైన దర్శనము స్పష్టముగా తెలిసికొనుటకుఁగాని, మతరులకు చెప్పుటకుఁ గాని అసాధ్యమని పై శేషికుల చేత సాంఖ్యులచేత ఆర్హతుల చేత బౌద్ధుల చేత పరిత్యజింపఁబడినది. “స్వభావమే ప్రవర్తించుచున్నది” అని (స్వభావస్తు ప్రవర్తతే) యిచ్చట విరోధమునకు పరిహారము భగవంతుని చేతనే చెప్పఁబడినది. అవిద్యామాత్రమైన స్వభావమే కర్మలను చేయుచు ఫలములను పొందుచు నున్నది. అందువలన వ్యవహారము జరుగుచున్నది.

అంతేకాని పరమా మున అద్వితీయమైన పరమాత్మయందు ఆ వ్యవహారము లేదు, కావుననే పరమార్థమైన యీ సాంఖ్య దర్శనమునందే నిల్చినవారికి జ్ఞాన నిష్ఠులకు పరమహంస పరివ్రాజకులకు, అవిద్యా వ వహారమును తిరస్కరించిన వారికి, కర్మాధి కారము లేదని అచ్చటచ్చట భగవంతుని చెప్పబడినది.

“కః పున హేషు కరోతి లిప్యతేచ ? యది తావ దనః పరమాత్మనో దేహీ కరోతి లిప్యతేచ, తత ఇద మనుషపపన్నమ్, ఉక్తం క్షేత్ర శ్వరైకత్వం క్షేత్రజ్ఞం చాపిహం వి త్యాది। అథ నాస్తీశ్వరా దన్యోదేహీ, కః కంఠి లిప్యతే చేతి వాచ్యం పరో వా నాత్తి। సర్వభా దుర్బి యం దుర్వాచ్యం చేతి భగవత్ప్రొక్త మౌపనిషదం చర్శనం పరిత్యక్తం పై శేషైః సంభ్యాత్ బద్ధైశ్చ। తత్రాయం పరిహారో భగవతా స్వేనైవోక్తః। స్వభావస్తు ప్రవర్తతే ఇతి। అవిద్యామాత్ర స్వభావో హి కరోతి లిప్యతే ఇతి వ్యవహారో భవతి, న తు పరమార్థత ఏకస్మిన్ పరమాత్మని త దస్తి। అత ఏతస్మిన్ పరమార్థసాంఖ్య దర్శనే స్థితానాం జ్ఞాననిష్ఠానాం పరమహంస పరివ్రాజకానాం తిరస్కృతాద్యావ్యవహారాణాం కర్మాధికారో నాస్తీతి తత్ర తత్ర దర్శితం భగవతా॥ భగవద్గీత - అధ్యాయ. 13-శ్లో. 31 - శ్రీ శంకర భాష్యము) కావున జాగరూకతతో సూక్ష్మముగా విచారింపవలె.

16. మన యభిప్రాయాలు

మనలను గుఱించి, ఇతర వి యములను గుఱించి మనకు ఎన్నో యభి ప్రాయము లున్నవి. చచ్చిపోయిన రువాత మన ముందుమా లేదా Life after death) అన్న విషయమున ఆనేకులకు ఆనేక విధములైన యభిప్రాయములున్నవి. అట్లే జ్ఞానము, సన్న్యాసము, మోక్షము అను విషయములలో కూడ మన కేవల కొన్ని యభిప్రాయములున్నవి. ఎటువంటి యభిప్రాయ మున్నను, మనము దాని యందు అభిమానమును తీసివేసికొని, దానిని విచారణలోనికి తీసికొని రావలె. విచారణ అనగా మనకున్న యభిప్రాయములను పరీక్షించుకొనుటయే. వాని నట్లే యుంచుకొని ఏ వేదాంత వాక్యమునకో అ మును గ్రహింప వలెనని ఎన్ని సిద్ధాంత రాద్ధాంతములు చేసినను, మన యభిప్రాయములలోని గుణదోషములే ఆ సిద్ధాంత రాద్ధాంతముల లోనికికూడ ప్రవేశించును. అది ప్రామాణ్య బుద్ధితో చేసిన విచారణ కా రదు. దానివలన ప్రయోజనము కూడ నుండదు.

సన్న్యసించిన వానికే జ్ఞానము కలుగునని, వానికే మోక్షము కలుగునని మనము అనుకొనుచున్నాము. అట్లే సన్న్యాసికి లోకవ్యవహారమే యుండదనికూడ తలంచు

సర్వనాశ మగునని తోచక తప్పదు. ఆ విషయమునుగూర్చి అనుకొనుటయే మనకు ఇష్టముండదు. ఆత్మజ్ఞానమును కోరువాడు ఎట్లు ఆలోచించవలయునో శ్రీకృష్ణ వానుడు అర్జునున ట్లుబోధించినాడు. “అరునా : సత్త్వగుణ మోగుణములూ కూడినవారికి, ఆయాగుణముల కనురూపములై ఫలములను ప్రతినాదించునవి వేదములు. నీవు త్రిగుణాతీతుడవై జయసజయాది ద్వంద్వములను విడిచి యెప్పుడును త్త్వగుణ ప్రధానుడవై యోగజ్ఞేమములనపేక్షింపక ఆత్మనుగూర్చియే ఆలోచించుచుండుము.”

శ్లో॥ “త్త్వైగుణ్యవిషయా వేదా నిస్త్రైగుణ్యో భవార్జున : ।

నిర్వృంద్యో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్మోగజ్ఞేమ ఆత్మానాన్ ॥

[భగవ త-అధ్యాయ. 2 - శ్లో. 45]

కాబట్టి, మనము నిత్యమైన యాత్మస్వరూపము అని తెలిసికొనుటకు కావలసిన చిత్త శుద్ధిని సంపాదించుకొనుటకు తగిన మార్గమును భగవానుడు పై శ్లోకములో బోధించినాడు.

అసలీ శరీరములో ఒక ఆత్మ ఉన్నదా? ఉన్నదో అది శరీరముకన్న మనకు ఇష్టమైనదా? ఈ శరీరము పోయి మనము ఆత్మగా మిగులుచున్న పక్షమున, ఈ శరీరము పోవుట అనగా చచ్చుట, మనకు ఇష్టమా? పెద్ద నాథ కలిగినపుడు, “చచ్చినచో పీడి నదిలిపోవును; హాయిగా ఉండును” అని అనుచుండును. చచ్చిన తరువాత హాయిగా ఉండున దెవరికి? చచ్చిన తరువాత అ ముం కిన(గదా హాయిగా ముండుట? చచ్చిపోయిన తరువాత తా చెల్లు ఉండును? ఉందకపోయినచో హాయి దెవరికి? “నేను నిత్యుడను” అనువాక్యము వినుటవలననే చచ్చిన తరువాత ఉండునా ఉండరా అను సందేహము కలిగినది. అనగా సందేహము కలిగినపుడు శ్రుతియే ప్రమాణము.

ఏ ప్రమాణము లేకుండ మనలను గూర్చి మనము తెలిసికొనుట కుదురదు. ఒక గదిలో ఒకడు దేనినైన వెదకుట ప్రారంభించినచో ఎప్పటికిని కనబడనిది యేది? ఎప్పటికిని ఏ వస్తువైన కనబడును గాని, వెదకుచున్నవాడు మాత్రము తనకు కనబడడు. నాకు తెలియనిది ఏది? నేనే. అనగా నన్ను నేను ఎఱుగను (I do not know myself) ఈ వాక్యము సకర్మకము. సకర్మక

క్రియగల వాక్యములో కర్త, కర్మ ఒకటిగా నుండదు. కాని యీ వాక్యములో “ఎఱుఁగుట” అను భాతువునకు కర్త, కర్మ కూడ నేనే. ఈవిధముగా, “నేనెవఁడను” అని విచారించునప్పుడు, ఈ శరీరమునందున్న నా సంగతియే కాక, అన్ని శరీరములందున్న “నేను” (Self) అను రణనుగూర్చి కూడ విచారించుచున్నాను. అట్లు విచారించు నప్పుడు ఈ శరీరమునందు ఉన్న “నేను”, తక్కిన యన్ని శరీరములందు ఉన్న “నేను” లు ఒకటే అని తేలును.

శాస్త్రజ్ఞుడు (Scientist) ఒక వస్తువుయొక్క తత్త్వమునుగూర్చి నిశితముగా నిష్పాక్షికముగా ఎట్లు పరిశీలించునో అట్లే “నిన్ను” గూర్చి నీవు పరిశీలింపవలె. ఒక వస్తువుయొక్క తత్త్వము తెలిసికొనవలెనని తలంచినప్పుడు శాస్త్రజ్ఞుడు ఆ వస్తువు వివిధ పరిస్థితులలో ఎట్లు పర్తించునో గుర్తించుచు, దాని యనలు రూప మిదియని తుదకు నిర్ధారణ చేయును. అట్లే నీవును వివిధ పరిస్థితులలో ఎట్లు పర్తించుచున్నావో గుర్తించుచు నీ యధార్థ తత్త్వమును తెలిసికొనవలయును. వివిధ దశలలో అనఁగా చాల్యము, యౌవనము మొదలగు దశలలో. వివిధావస్థలలో, అనఁగా జాగ్రత్త, స్వప్నము, ముషుప్తి అనువానిలో నీవు ఎట్లు పర్తించుచుందువో చూచుకొనవలె. ఇందులో ముఖ్యముగా జాగ్రత్తను గుఱించి, మృత్యువును గుఱించి గురువు నొద్ద విచారణ చేయవలె. అట్లుగాక స్వబుద్ధితో విచారించినచో పొరపాటు పడుటకు అవకాశ ముండును. కేవలమైన బుద్ధితో ఆలోచించునప్పుడు ఆత్మను తెలిసికొన్నవానికి దొరికలే యుండవని మనకు తోచును. ఈ యూహ సరియైనదేనా? మఱి బ్రహ్మవేత్తయైన చూజువయ్యుడు “మేము గోవులను కోరుచున్నాము” (గోకామావయమ్) అని చెప్పినాడు గదా : ఆయనకు బ్రహ్మజ్ఞానము లేదనవచ్చునా? కావున ఆత్మ విచారణ చేయునప్పుడు శాస్త్రప్రమాణము ననుసరించి గురువునొద్ద విచారణ చేయవలె.

శాస్త్రప్రమాణమును వదలి ఎవని యనుభవమును ప్రమాణముకాదు. ఎవఁడు గాఢముగా దేనిని యధార్థమైన తత్త్వమని తలంచుచుండునో వాని కదియే ఆత్మ సాక్షాత్కారముగా గోచరించును. కన్ను రూపమును తెలిసికొనుటకు ప్రమాణమైనట్లు, ఈ సాక్షాత్కారముకూడ తత్త్వమును తెలిసికొనుటకు ప్రమాణమైనచో, కంటితో రూపమును అందఱు సమానముగా తెలిసికొనుచున్నట్లు. సాక్షాత్కారమును పొందిన వారందఱు ఆత్మతత్త్వమును సమానముగా తెలిసికొనియుండవలె. కాని ఒకనికి

యి ప్రాప్తికి, అనిష్ట నివృత్తికి ఉపాయములను వేదము చెప్పుచున్నది, పూర్వజన్మలలోని కర్మలఫలములవలన మనకిప్పుడు ధర్మాధర్మసంకల్పములు కలుగుచున్నవి. వేద విహితములైన ధర్మముల వలన పుణ్యము కలుగునని యెవఁడు నమ్మఁడో వాఁడు నాస్తికుఁడు. కాబట్టి వైదిక మార్గములోనికి వచ్చిననే తప్ప మనయొక్క పూర్వ పరములు తెలిసికొను జ్ఞానము సంపాదించుటకు వీలులేదు. అవైదికముగా ఎంత విచారించినను, అదియంతయు మన యూహగానే మిగిలి పోవును. ఈ యూహలకు అహంకారమే ఆధారము. అహంకారమనఁగా, నాకు తెలిసినది అని యనుకొనుటే తప్ప; “ఇంతకు మించు తెలియలేదు; ఇప్పుడు ఇట్లు అనుకొను చున్నాను: రేపటికి ఎట్లు రోచునో” అని గుర్తింపక పోవుటయే. ఆత్మ ప్రత్యక్షము, అనుమేయము కాదు గనుక, దానిని తెలిసికొనుటకు అహంకారిమైన ఆధారపడిన మన యూహలు ప్రమాణము కాదు! వేదమే ప్రమాణము.

వెనుక మనము ఎట్లు ఉన్నామన్న సంగతి విచారించి కుండఁగనే ఇకముందు నిత్యముగా ఉండవలెనని కోరుచుందుము. నిత్యముగా ఉండుట అనఁగా నేమి అని విచారింపము. నిత్యమనఁగా భూతభవిష్యద్విర్తమునములలో ఉండునది గదా! ఏ మతములోను మనము పుట్టుకకు పూర్వము ఉండుమని చెప్పఁబడలేదు. వేదము నందు మాత్రమే మనము నిచ్చులమని, అనఁగా పుట్టుకకు పూర్వము ఉన్నామని, చావునకు తరువాత ఉండుమని, భువిరాషటముగ చెప్పఁబడి యున్నది. ఇటు ఆత్మ వేదవాక్యైక గమ్యము కాబట్టి, ఆత్మను గూర్చి అనూచానముగ వేదశాస్త్రా ర్థరహస్యముల నెఱింగిన గురువుల యొద్దనే విచారించి తెలిసికోవలె.

19. అ ను భ వి ం చు ట

ఇంత మహావిచారణ చేయుటకు మన దేహేంద్రియములయందు, వానిపై మనకుఁగల మోహమందును నిరసన భావము వచ్చుటకు ఎంతో ధీరత్వము కావలసి యున్నది. కావుననే “ఒకానొక ధీరుఁడు ప్రత్యగాత్మను చూచుచున్నాఁడు” (కశ్చి ధీరః ప్రత్యగాత్మాన మైక్షత్ - కఠ. అధ్యాయ 2 - వర్గ 4 - మంత్రము-1) అని వేదము చెప్పుచున్నది. పరిశీలించినచో దేహమే నరకము. దేహము లేని

యేడల నరకము మాత్రము విడిచేయును, నరకములోకూడ ఇప్పుటికంటె ఎక్కువ వాదలు పొందఁదగిన యాతనా శరీరమును కలిగి యుండుము. ఎట్టి శరీరమైనను మనకు దానియందుండు తాదాత్మ్యము సామాన్యము కాదు. ఈ దేహ తాదాత్మ్యమును వదలినఁగాని (Detachment) విచారణ సాగదు. విచార పరిచ్ఛేదనవాదు అహారాదులను అముఖ్యములనుగా (Secondary) గ్రహింప వలె. ఎంతవఱకు సంసారములో సులభముగా పనిచేయుటకు వీలుండునో అంతవఱకే కర్తవ్యములను తీర్చుకొనుచు, క్రొత్త సంకల్పములు లేకుండ, సాధ్యమైనంత వఱకు వ్యవహారికమును తగ్గించుకొని ఎక్కువ కాలము ఆత్మవిచారణకు వినియోగింప వలె.

వ్యవహారమంతయు ఇతరులచో సంబంధించియే యుండును. అట్లును ఇతరులను గూర్చియే ఎక్కువగా ఆలోచించు చుండుట: నిన్ను గూర్చి యాలోచించుకొనుటకు అవకాశ ముండదు. సుఖమో దుఃఖమో కలుగు వఱకు ఇతరులతో సంబంధముండును. అనుభవము మాత్రము ఇతరులతో సంబంధింపదు. సుఖమో దుఃఖమో నీ యనుభవమును నీదే యనుభవింప వలె. పదిమందిలో కూర్చుండి భుజించునప్పుడు, ఇష్టమైన కూరవలన సుఖమో, ఇష్టము కాని దానివలన దుఃఖమో నీదే యనుభవింతువు. ఇతరులకు దానిచో సంబంధము లేదు. కావున ఎప్పుడైనను నీ యనుభవము నీదే యైనప్పుడు ప్రపంచముతో నీకేమి పని ? నీ వనుభవించుచున్న సుఖదుఃఖముల సంగతిని దెలిసినే పరుగెత్తుకొని వెళ్ళి యితరులచో చెప్పుకొనుచున్నావు. అందువలన నీ యనుభవముతో వారితో సంబంధమున్నట్లు తలంచుచున్నావు. కాని అనుభవ సమయమునందే నీ చొక్కడదే యనుభవించు చున్నావని గుర్తుంచు కొనుము. మృత్యువులో కూడ ఒకఁడే చచ్చు చున్నాఁడు: ఎవనికి వాడే ఆ యనుభవమును పొందు చున్నాఁడు.

సుఖము గాని దుఃఖముగాని నీ చొక్కడదే యనుభవించుచున్నట్లు తెలిసికొన్నచో, ఈ సుఖ మెక్కడ నున్నది. ఈ దుఃఖ మెక్కడ నున్నది: ఇది యెక్కడనుండి కలుగు చున్నది, అను ప్రశ్నలు పుట్టును. మనము దేనిని అనుభవించుచున్నాము ? తృప్తి అనఁగా నేమి ? నీ కొక వస్తువు కావలయుననఁగా అది నీకు ఇష్టమన్నమాట. ఇష్ట మున్నచోటనే సుఖ మున్నది. ఇష్టము లేకపోయినచో సుఖము లేదు. వస్తువుయొక్క గుణము లేక లక్షణము ఎప్పుడును ఒకటిగానే యుండును.

వస్తువునందే సుఖమున్నచో, ఆ వస్తువు నెవరనుభవించినను సుఖమే కలుగ వలె. కాని ఆ వస్తువును గూర్చి యొక్కొక్కనికిఁ గల యి మును బట్టి సుఖము కలుగుచున్నది. ఈ యిష్టమేమిటి ? “ఆనంద మనఁగా ఏ న తెలియనంతవఱకు నేను అనుభవించను” అని నిశ్చయించుకొని అనుభవమును ఆప వచ్చును. మనము పెట్టుకొన్న లక్ష్యమును సాధించుటకుఁ దగిన సాధనము లభించువఱకు దానిని గూర్చి ప్రయత్నించుచుండినచో అదే తపస్సు అగును. ధ్రువుఁడు సమ్రాట్ పదవిని పొందుకొనినాఁడు. అది లభించు వఱకు అతఁడు సుఖములనే మానుకొని తపించినాఁడు. తాను ఆనుకొన్న దానిని సాధించిన తరువాతనే అతఁడు మామూలుగా సంసార సుఖములను ఆంగీకరించినాఁడు. దీక్ష యన్నచో అట్లుండ వలె.

మన అనుభవమును గూర్చి కూడ ఇట్లే విచారింప వలె. అనుభవించుట ఒక మనోవృత్తి. కాబట్టి ఆనందము కూడ ఒక మనోవృత్తియే. అనఁగా నీ మనస్సు ఆనందమును తికి వచ్చిన దన్నమాట. అప్పుడు నీవు ఆనందమును అనుభవించువాఁడ వగుచున్నావు. అద్దములో నీ ముఖము యొక్క ప్రతిబింబమును చూచుకొని నిన్నే చూచుకొను చున్నట్లు నీకు ఆనందము కలిగినది. ఇది తెలియక ఆనందించుటయే నీ వగు చున్నావు. ఈ ఆనందించుట లేక పోయినచో నేను లేనని యనుకొని దానికొక అంగలార్చు చున్నావు. అద్దములో ప్రతి బింబమును చూచుకొను నప్పుడు ఆ ప్రతిబింబమే నీవనుకొని అద్దమును వదలకుండు పట్టుకొనుట యెట్టిదో, ఆనందించుటయే నీ వనుకొని మనస్సును వదలకుండుట అట్టిదే. మనకున్న యుపాధులన్నియు మన యద్దములు. ఈ అందలలోనున్న నన్ను నేను చూచుకొనుచున్నాను. ఉపాధులనఁగా మన భార్యాపుత్రాదు లన్నమాట. “నేను” అనువాఁడను ఒకఁడ నున్నాఁడ నని తెలియక మనకున్న యుపాధులను చూచుచున్నాము. భార్యా పుత్రాదులు బాగున్నచో మనము బాగున్నట్లు, వారు బాగుండక పోయినచో మనము బాగుచేనట్లు భావించుచు, వారి వలన కలుగు నానందము నిత్యమనుకొని, అది పోయినప్పుడు మరల దాని కొకకు ప్రయత్నించుచు గల్గింతు పడుచున్నాము, ఆనందమును అనుభవించువాఁడను నేనే కదా, నేనున్నాను గదా, ఇక భార్యా పుత్రాదులు లేక పోయినచో నేను, నేనెంచులకు ఆనందము పొందఁ గూడదు, అని ఆలోచింపము. నా ప్రతి బింబమును తెచ్చు నుపాధులు లేకపోయినను “నేను” ఉన్నానని తెలియుటకే మృత్యువు మొదలగు వానిని గూర్చి విచారింప వలసి యున్నది.

VII మోక్షము

1) జన్మ రాహిత్యము

కొందఱు వేదాంత దృష్టి కలిగినవారు మాటిమాటికి మనకు జన్మరాహిత్యము కావలె అని చెప్పుచుందురు. జన్మరాహిత్య మెవరికి కావలె ? జన్మ సత్తనవానికే గాని జన్మకుఁగదా. “ఈ జన్మయే నేను” అని యనుకొన్నచో ఇంక రాహిత్య మెవరికి ? నేను అనఁగా పు నవాడను, పెరుగుచున్న వాడను, తుదకు చచ్చు వాడను అనియే మనము వ్య హరించు చున్నాము. ఈ మానవ ప్యక్తిత్వము (Human personality) చచ్చిన తరువాత నుండునా ? ఉండదా ? దీనిని గూర్చి పరిశోధించిన మనస్తత్వ శాస్త్ర పరిశోధక సంఘమువారు (Psychic Research Society) ఈ మానవ ప్యక్తిత్వము చచ్చిన తరువాతకూడ కొనసాగు చుండుననియే (Continue) చెప్పుచున్నారు. మనము చేసికొన్న కర్మ ఫలముల వలన ఏదో జన్మ ఎత్తుదు మని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. మనకు ఆ శాస్త్ర విషయము తెలియుట ఎట్లు ? “నే నెవడను” అని విచారించు కొనుచు పోయిన యెడల మనయాశలే మన స్వరూపమును ఒక విధముగా సూచించుచుండు నని తెలియఁ గలదు.

ఆశను గూర్చియే ఆలోచింపుఁడు. మనము ఎప్పుడును ఉండవలయునని, హాయిగా ఉండవలెనని, ఎప్పుడును ఆన్ని విషయములు తెలియవలయునని మనకు గాఢమైన యాశలున్నవి. ఇట్టి కోరికలు మనకున్నట్లే మనకు తెలియదు. వేద శాస్త్ర పురాణములలో సుకృత ఫలములుగా వంపఁ బడిన యైహికముష్మిక భోగ ములన్నియు మన యాశల స్వరూపములే. కా యిన్ని యాశలు మనకున్నవన్నచో అందఱును ఒప్పుకొనరు. అట్లు ఒప్పుకొనుటకు అభిమానము అడ్డు వచ్చును. మన లను గూర్చి మనకున్న యభిమానముల నన్నింటిని పరీక్షలోనికి తెచ్చిననేతప్ప విచారణ కొనసాగదు. ఒక్కొక్క సమయములో మనకు ఆన్నింటి మీఁద విక్తి కలిగినట్లే యుండును. ఇది యొకరికమైన యభిమానము. ఈ యభిమానము నాది. ఈ యభిమానము నేను కాదు. మఱి “నేను” ఎవడను ? ఈ విచారణ కేవలము నన్నే ఆశ్రయించినది (Purely subjective) అని తెలిసికొనినఁ గాని ముందుకు సాగలేము. అభిమానమును పూర్తిగా వదలవలె. ఇది చాల కష్టము. అందువలననే ఈ విచారణను వదిలిపెట్టి వెల్లపలి వస్తువుల విచారణ (Objective observation) చేయుటకు ప్రారంభింతుము.

ఒక తాయి తీసికొని ఇదేమిటి ? అని ప్రశ్న వేసినచో ఏదో ఒక విశేషమును గోరి ప్రశ్న వేయుదుము. అది తాతి ముక్క అని మన కిదివఱకే తెలియును. కాని ఆ తెలిసినదానితో తృప్తి కలుగ నప్పుడు ప్రశ్న వేయుదుము “నేను ఇట్లు ఎందుకు అడుగుచున్నాను” అను ప్రశ్నను ఏ శాస్త్రజ్ఞుడును (Scientist) వేయడు, శాస్త్ర విచారణ Scientific enquiry, అనగా విశ్వాసముతో (Faith) సంబంధము లేకుండ పరిశీలన (Observation), ప్రయోగము (Experiment), అను వానివలన తేలినదానినే సిద్ధాంత మొనర్తుమని, అదియే సరియైన విచారణ అని శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పుదురు. కాని ఒక అభిప్రాయము (Hypothesis), ఒక సూత్రము (theory), లేకుండ ఇది వఱకు ఏ శాస్త్ర పరిశీలనము (Scientific Investigation) జరుగ లేదు. ఇదివఱకు మనకు తెలిసిన సిద్ధాంతముల (Laws), పల్ల ఇట్లు ఉండును అని అనుకొనకుండ అభిప్రాయములు (Hypotheses) గాని, సూత్రములు (Theories) గాని యుండవు గదా ! తాయి గాని మఱియొకటిగాని “యిది యేమిటి” అన్నప్పుడు. దానిని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూచి తృప్తి లేకనే కొదా ప్రశ్నించుట, సాధారణముగా తాయి యంటే అందఱకును తెలియును. విచారణ అక్కఱ లేదు. మఱి యీ ప్రశ్న యెందుకు ? ఆ తాయిలో ఏదైన విశేషమున్నచో మనకు పయోగ పడనేమో అని ఆశ. అట్లే క్రొత్త పురుగేదైన కన్పించి సంతనే యిదేమిటని ప్రశ్నించుము. “అదేమిదేయదు: భయములేదు” అని యెవరైన చెప్పినచో సరేమని సంతృప్తి పడుదుము. కాబట్టి మన ప్రశ్నల కన్పించికి మన యాశయో, భయమో మూలమై యుండునన్నమాట.

ఆశకన్న భయమే బలవత్తర మైనది. మనకు ఇతరులతో కలిసి హాయిగా నుండుట ఇష్టమే. కాని మన హాయికి కారణమైన మిత్రుడో, ప్రియుడో, శత్రువు ముగా మనకు అప్పులు కారని తోచినచో వెంటనే భయముతో వారినుండి దూరమైపోయి ఒంటరిగా నుండుటకే యి పడుదుము. మఱి యీ భయము పూర్తిగా ఎప్పుటికి పోవును ? నీవు గాక వేరొకటి రెండవది యున్నంత వఱకు ఈ భయము నిశ్శేషముగ పోనేపోదు. రెండవది యున్నదనఁగానే భయము అరంభ మగును. అందువలననే వేదము “రెండవదానివలననే భయము కలుగు చున్నది” (ద్వితీయా దే భయం కవతి, అని చెప్పుచున్నది. నీ కంటే భిన్నముగా ఏదియున్ననుభయమే; ది యొకటే; ఇదియంతయు నాకన్నభిన్నముగాదు” అని తెలిసినప్పుడే భయము ; అంతవఱకును పోదు,

“ఉన్నది ఒకటే” అన్న విషయము ఎట్లు తెలియును. విచారించిన తెలియును. ది పుస్తకము, ఇది పండు, ఇది తాయి, అని వ్యవహరించుచున్నాము. ఏనిలో నన్నింటిలో సమానముగా ఉన్న “ఇది” ఏమిటి. పుస్తకము మాతీనను, పండు మాతీనను, తాయి మాతీనను, “ఇది” మారుట లేదు. ఇవి యన్నియు నీకు దృశ్యములు. నీవు ద్రష్టవు, అనగా చూచుచున్న వాడవు. ఎన్ని దృశ్యములు మాతీనను, చూచుచున్న నీవు మాటుట లేదు. దృశ్యములలోని “ఇది” కూడ మాటుట లేదు. దృశ్యమంతయును నీకు “ఇది” యే. ఈ దృశ్యమును ఒక్కొక్క పదార్థము యొక్క నామరూపములు పరిమితము (limited) యుచున్నవి. “ఇది పండు” అన్నప్పుడు, అంతవఱకు అపరిమితముగా ఉన్న “ఇది” అను దృశ్యమును, అ పండుయొక్క పేరు, ఆకారము కొంతవఱకు పరిమితము చేయుచున్నది, కాఁబడి పదార్థములయొక్క నామరూపము లన్నియు విశేషణములే (Attributes), “ఇది” మాత్రమే విశేష్యము (Substantive) విశేషణము లెన్ని మాతీనను విశేష్యము మాటుదు. ఇట్లే చూచుచున్న నే “నెవరు” జీవులందఱు “నేను, నేను” అనుకొను చునే చూచుచున్నారు. సకల పదార్థములలో “ఇది” అన్నది ఎట్లు ఒకటిగా నెయున్నదో అట్లే జీవులందఱలో, ద్రష్టలలో, ఉన్న “నేను” అను స్ఫురణ కూడ ఒకటిగా నె యున్నది. కనుక ఈ ద్రష్టలందఱలో ఉన్నవాడను “నేనే”. ఇంక నాచేత చూడఁబడుచున్న “ఇది” కూడ నాకన్న భిన్నముగా లేదు. ద్రష్టలేకపోయిన దృశ్యము లేదుకదా : ద్రష్టయొక్క ఒక మనోవృత్తియే దృశ్యము. ఈ వృత్తి లేనప్పుడు అనఁగా ద్రష్ట, దృశ్యము లేనప్పుడు, మిగిలియుండునది (Substratum) ఏది : అదియే చేతనమైన ఆత్మ. ఈ విధమైన విచారణ ఎందుకు యలేకున్నాము? మన లను గుఱించి మనకు “మనమనఁగా ఫలానావారము” అని గాఢమైన యభిమాన ముండుటే అభ్యంతరము. “నేను ఇ వాడను, ఇంత వాడను” అని మొదలైన యభిమానముల నన్నింటిని వైరాగ్యమును నగ్నిలో పడవేసినఁగాని సరియైన విచారణ సాగదు.

2. దేవుడు

సకల పదార్థములను గూర్చి విచారించినట్లే దేవుని గూర్చి కూడ విచారింప వలసినదే. దేవునిగూర్చి మన యూహలు చాల చిత్రముగా నుండును. ఆ దేవుడు

శ్రీరాముడుగనో, శ్రీ కృష్ణుడుగనో కన్పించినప్పుడు, ఇతడు మనవలెనే ఉన్నాడు కాబట్టి దేవుడని యొప్పుకొనము. ఆయన కనబడనప్పుడు కనిపించుట లేదు కనుక లేడని యందుము. అనఁగా దేవుడు మనకు కనబడినను ఒప్పుకొనము, కనబడక పోయినను ఒప్పుకొనము. విచారణ చేసినచో దేవుని తత్త్వము కూడ తేలియునని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. వేదములలోని సంగతులు ముందు నమ్మకముతో వినవలె. తరువాత అనుభవములోనికి తెచ్చుకొన వచ్చును. అవి యనుభవములోనికి తప్పక రాగలవు.

మత గ్రంథములు పెక్కులున్నవి. అవి యన్నియు శ్రుతులు కావు. అవి వ్రాయబడిన గ్రంథము లని (Scriptures) ప్రసిద్ధి ములు. ఖురానులో చెప్పబడిన విషయములకు ఖురాను ప్రమాణము కావచ్చును. అట్లే బైబిలులో చెప్పబడిన విషయములకు బైబిలు ప్రమాణము కావచ్చును. అట్లే వేదశ్రుతి, అందులో చెప్పబడిన విషయములకు ప్రమాణము కాని వేదశ్రుతికిని, ఇతర మత గ్రంథములకును విషయము ఒకటి కాదు. అన్ని మతగ్రంథములు ఒక్కదానినే తెలియజేయుననుట పొసఁగదు. రాముడు, అల్లా, క్రీస్తు, ఒకటికాదు. బైబిలులో దేవుడు జీవులను (Souls) సృష్టించి నట్లున్నది. అట్లే అల్లా మనుష్యులను సృష్టించెనని చెప్పుదురు. మఱి మన పుడు మనలను సృష్టించ లేదు. ఏది ఏ విషయమును తెలుపఁగలదో దాని కది ప్రమాణము. రోగములకు మందులకు వైద్యశాస్త్రము ప్రమాణము. గృహనిర్మాణమునకు వాస్తు శాస్త్రము ప్రమాణము. రోగ నివారణమునకు వాస్తుశాస్త్రముగాని, గృహనిర్మాణమునకు వైద్యశాస్త్రము గాని ప్రమాణములుగావు. అట్లే బైబిలులో చెప్పబడిన “దేవునకు” (God) ఖురాను ప్రమాణము కాదు; ఖురానులో చెప్పబడిన “అల్లా”కు బైబిలు ప్రమాణము కాదు. ఇట్లే మన పేడిములలో చెప్పబడిన దేవునకు ఏ యితర మతగ్రంథమును ప్రమాణము కాదు. కాబట్టి, అల్లా, జెహోవా, దేవుడు అను శబ్దములు ఒకటై పునే తెలియజేయవు. మాటల యొక్క అర్థములను బాగు వస్తువులయొక్క లక్షణములను సరిగా చూడక అల్లా, దేవుడు మొదలైన పదములన్నియు ఒక్కదానినే చెప్పుచున్నవను భ్రాంతిలో పడ గూడదు. లోకములో నున్న మతములన్నియు ఒక్క దేవునే, ఒక్క మోక్షమునే చెప్పుటలేదు, దేవుడన్నను, మోక్షమన్నను ఎవరి యభిప్రాయము (conception) వారిదే,

మోక్షమునకు భక్తి ప్రధానమా, జ్ఞానము ప్రధానమా అను ప్రశ్నమునే ఉదాహరణముగా తీసికొనుడు. ఇక్కడ మోక్షమును మాటకు అర్థము తెలియదు. అనికి సాధనము అని మనము భావించుచున్న భక్తిని గూర్చిగాని, జ్ఞానమును గూర్చి అని మనకు స్పష్టముగా తెలియునా? మఱి యీమాటలకు అర్థము స్పష్టముగా తెలియచో ఆ ప్రశ్నకు సమాధానము నెట్లు తేల్చుగలము? ప్రతి మాట యొక్క నిర్వచము, Definition గ్రహించిననే తప్ప ఆ మాటయొక్క అర్థము మనకు బోధపడి ట్లు తప్పి నొడరాదు. ఏ మాట విన్నను, వెంటనే ఏదో ఒక విధముగా అర్థము తీసికొనుచు వ్యవహారవేగములో పడిపోరాదు. ఎప్పుడైనను వేగపడుట అనర్థకము. ఏ పురుషుడు ఈ దేహమును విడుచుటకు ముందే కామక్రోధముల వలనఁ బుట్టు నీతిమును సహించఁ గల్గునో వాడే యోగి: వానికే సుఖము గలదు" అని శ్రీకృష్ణుని గవానుడు చెప్పినాడు,

శ్లో॥ శక్నో తీహైవ యస్సోడుం ప్రాకృరీరవిమోక్షణాత్ ।

కామక్రోధోద్భవం వేగం స యక్త స్స సుఖీ నరః ॥

(భగవద్గీత - అధ్య. 5 - స్లో. 23)

కాఁబట్టి వేగపడక ప్రతి విషయమును విచారించి గ్రహించ వలె. ఆకలి వేయఁ గానే దొరకిన దంతయు తినరాదు. కోపము రాగానే కోపవృత్తిలో దిగరాదు. సంసారములో చిక్కులు లేని సందర్భము నందైన కొంచెము నిదానించి సంసార స్వభావమును పరీక్షింపవలె. ఆత్మ విచారణ చేయవలయునను తలంపు కలిగినను వెంటనే ఏదోవిధముగ మొదలు పెట్ట నక్కఱలేదు. సరియైన గురువు దొరికినప్పుడే విచారణ చేయవలె. ఆత్మ విచారణ ఎప్పుడైనను ఎవరైనను చేయవచ్చును. మనము నిత్యము. కొంచెం యేమున్నది? ఆకలి యైనంతనే వేగపడక కుచియైనది పుష్టి కరియైనది యైన యాహారమును సంతృప్తిగా భుజించునట్లే ఆత్మవిచారణ కూడ శాస్త్రము ననుసరించి సద్గురువు నొద్దనే చేయవలెను. ఒకడు ధర్మాచరణ పరాయణుడై ఏకారణము చేతనైన సద్గురువు నొద్ద ఈ యోగసిద్ధిని పొందలేక పోయినచో: మధ్యలో మరణించినను, ఎప్పుడును దుర్గతిని పొందడు. "అట్టి యోగ బ్రహ్మడు అశ్వమేధాది పుణ్యముల నొనర్చిన వారి లోకములకు పోయి అచ్చట చిర కాలము దివ్యభోగముల ననుభవించి ఆచారవంతులగు శ్రీమంతుల యిండ్లలోఁబుట్టును; లేదా ధీమంతులగు యోగుల వంశమునందే జన్మించును. శ్రీమంతుల యిండ్లలో

భగవ తలో ఈ క్రింది శ్లోకము మొదలుకొని సమ్యగ్దర్శనమునకు సాధనములు చెప్పబడినవి. “ఆత్మ ప్రశంస లేకుండుట, స్వధర్మానుష్ఠానమును ప్రకటింపకుండుట, ప్రాణులకు పీడ కలిగింపకుండుట, ఇతరు లపరాధము చేసినపుడు ఉద్వేగము నొందకుండుట, వక్రత లేకుండుట, ఆచార్య నుపాసించుట, శరీరమును మనస్సును పరిశుద్ధముగ నుంచుకొనుట, మోక్షమును సంపాదించవలయునను సంకల్పమున స్థిరత్వము, శరీరేంద్రియములు మంచి మా మునందే వర్తించునట్లు నియమించుట, ఐహికాముష్మిక భోగవిషయములందు అనురాగము లేకుండుట, అహంకారము లేకుండుట, పుట్టుక చావు ముసలితనము రోగము దుఃఖము అను వానియందు గర్భవాసాది దోషములను చూచుచుండుట.....”

శ్లో॥ అమానిత్వ మదంభిత్వ మహింసా జెంతి ర్భావమ్ ।

ఆచార్యోపాసనం శౌచం స్తైర్యమాత్మవినిగ్రహః ॥

శ్లో॥ ఇంద్రియా షు వై రాగ్య మనహంకార ఏవ చ ।

జన్మమృత్యు జరావ్యాధి దుఃఖదోషాను దర్శనమ్॥

(భగవద్గీత-అధ్యాయం 13-శ్లో 7, 8)

కాని శాస్త్రములో చెప్పబడిన జన్మాదివిషయములు మనకు అనుభవములో దుష్టములుగా దుఃఖ విషయములుగా కాక సుఖ విషయములుగానే యున్నవి. అవి నిజముగా మనకు దుష్టములుగా, దుఃఖ విషయములుగా తోచినచో ఈ సంసారమునందు, ఈ శరీరమునందు, ఇంత ఆసక్తి యెట్లుండును? ఈ క్రింది శ్లోకమును గమనింపుడు. ఇందు ఐహిక సుఖమునకు ప్రధాన కారణమైన భార్య దుఃఖమని చెప్పబడినది. “పుట్టుట దుఃఖము, ముసలితనము దుఃఖము, భార్య దుఃఖము; మాటి మాటికి ఈ సంసార సాగరమున పడుచుండుట దుఃఖము; కావున మెలకువ కలిగి యుండుడు, మెలకువ కలిగియుండుడు.”

శ్లో॥ జన్మ దుఃఖం జరాదుఃఖం జాయా దుఃఖం పునః పునః ।

సంసారసాగరం దుఃఖం తస్మా జ్జాగ్రత జాగ్రత॥

మనకు నిజముగా జన్మము, జాయ దుఃఖప్రదములుగా తోచిననే తప్ప వైరాగ్యము పుట్టదు; సరియైన విచారణ సాగదు.

4. శాంతి

వైరాగ్య మనఁగా నేమి ? రాగము లేకుండుట. మనకు రాగము వేనిమీద నున్నది ? మశవారనుకొను భార్యా పుత్రాదుల యందు, ధన కనక వస్తు వాహనము లందు, విషయములందు. వానియందు అనిత్యతాది దోషము లున్నవని అవి దుఃఖ కారణములని, అవాస్తవములని తెలిసినఁగాని వానియందలి రాగము పోదు.

ఇది మనస్సు యొక్క మోసము వ వచ్చినది. అత్యంతము అనమీచీనము లైన వానిని, మంచివి కానివానిని అది నమీ నములని మంచివని చెప్పి మనలను మోసగించును. మోహములో పడఁద్రోయును. అందువలననే శ్రీకృష్ణుఁడు ధర్మజు నకు తాను కౌరవులతో చేసిన యుద్ధము నిజమైన యుద్ధము కాదనియు, దుర్యోధనా దులు నిజమైన శత్రువులు కారనియు, మనస్సే తనకు శత్రువనియు, దానితో యు మే నిజమైన యుద్ధమనియు, ఈ యుద్ధములో జయము సాధించిననే తప్ప శాంతి రాదనియు, నిందు తన కితరు లెవ్వరును తోడ్పడరనియు, తా నొక్కడే పోరాడవలయుననియు చెప్పెను.

ఉ॥ అమ్మెయి బంధు మిత్రుల సహాయత కల్మి ప్రయోజనంబు లే
దమ్మహాసీయ యుద్ధమున కాత్మయ తోడు మనంబు శత్రుఁడీ
వెమ్మెయినైన శాంతి ఘటియింపుము లోపగఁ దీర్పు మందు శాంత
తమ్మ చుమ్మి మనోవిజయితన్ వెలుఁగొందుము శాంత బుద్ధివై ॥

గీ॥ అంతరిం బగునిక్కయ్య మదిప గెలువ
కిట్ల యేగతిఁ బోయెదో యెఱుఁగః దీని
నీవ కనికొని సద్బుద్ధి నిశ్చయ ప్ర
వీణుఁడవు గమ్ము మాటలు వేయునేల ?

భా. 13-1-118, 119.

ప్రతి క్షణమును ఈ మనస్సు మనలను మోహములోఁ బడఁద్రోయును. మనకుఁ బ్రేమాస్పదులైన భార్యా పుత్రాదులు, మనలను ధిఃకరించి ఎట్లు మనలను శాసింపఁ జూతురో, అట్లే యీ మనస్సును మనల శాసింపఁ జూచును. మనము దానిని మనకు బానిసఁ జేసికొన్నఁ గాని మనకు శాంతి లభింపదు.

అదొకప్పుడు శాంతముగా నున్నట్లుండి మనలను మోసము చేయును. కొందఁ జనులు దేనిని విచారింపరు. శాంతముగా నుందురు. అది నిజమైన శాంతి

కాదు. నీవు మనస్సునకు లోబడి యున్నావే కాని మనస్సు నీకు లోబడ లేదు. అది ఎప్పుడైన విజృంభించినచో నిన్ను ఎన్ని విధములనైన భంగపెట్టఁ గలదు. ఒక్క యుదాహరణము చూడుము. ఒక సభకు వెళ్లినపుడు చెప్పలు వాకిటియందుంచి లోనికి పోవుదుము. తిరిగి పోవునప్పుడు ఎవరితోనో మాటాడుచు వాని సంగతియే మఱచిపోయి యింటికిఁ జేరుదుము. మనకు సహజము కాని వాటిని మనము మనస్సులో పెట్టుకొనము. చెప్పలు తొడుగు కొనలేదను విషయమే జ్ఞాపకము రాదు. చెప్పలు తొడుగుకొని నడచుట ఎన్నాళ్లుగా అలవాటుగా నున్నను, మఱచి పోయినప్పుడు చెప్పలు లేకపోయినను నడకలో లోపములేకుండ హాయిగానే ఇంటికి చేరుదుము. కాని యీ హాయి యెంతసేపు ? చెప్పల సంగతి పకమురాఁగానే అది ఎగిరిపోవు చున్నది గదా : మైమఱపు వలన కలిగిన యీ యి, ప్రశాంతి ఎంత మోసమైనవో గ్రహింప వలె. ఇట్లే మానసిక విచారణలో ఎన్ని లోపములున్నను చక్కఁగానే ఉన్నట్లు ఉండును. తప్పుడు సిద్ధాంతములు కొన్ని జన్మల వఱకు సాగవచ్చును. అవి తప్పులని కొన్ని జన్మలైన తరువాతఁగాని తెలియదు. కాఁబ మన మామూలు నిర్విచార స్థితినిజమైన ప్రశాంతి కాదు. మనము మనస్సునకు లోబడక, దానిని మనము లోబఱచుకొన్నప్పుడే మనకు నిజమైన శాంతి కలుగును. కాఁబట్టి నిద్రించుచున్నట్లుగా మత్తుగా నున్న మనస్సును తట్టి లేపి (Provoking) దానిని పూర్తిగా విచారించవలె.

ఇట్లు చక్కగా విచారింపవలె నను బుద్ధి పుట్టుట మహాకష్టము. ఏదైన కర్మ, భక్తి యజ్ఞయాగాదులు చేయవలెనను బుద్ధి త్వరగాఁ బుట్టునుకాని విచారింపవలెనను బుద్ధి ఎన్ని జన్మల పూర్వపుణ్య మున్ననోకాని పు డు. విచారింపవలెనని తీవ్ర నిశ్చయముతో దత్తాత్రేయ మహర్షి ద టకు వచ్చి పరశురాముఁడు త్రిపురాదేవుని పాసనలోబడినాఁడు. పండ్రెండు సంవత్సరముల పిదప “ఇంత పిచ్చిలోఁ బడినా నేమి ? రత్నమును వదలి గాజుపూసను బట్టుకొన్నా”నని తిరిగి విచారణ కొఱకు గురువు దగ్గఱకు వచ్చినాఁడు. అప్పుడు దత్తాత్రేయులు నీ జాడ్యము వదలినదనియు ఆ పరాశక్తియే నీ కీవిచారింపవలెనను బుద్ధిగా సాక్షాత్కరించినదనియుఁ జెప్పినాఁడు.

మనస్సు జడపదా ము. అత్మ యొక్కటియే చేతనము. జడముయొక్క గుణమే జాడ్యము. (INE TIA) కదలని స్థితిలో నున్నవస్తువు, అందే మాటకుండ నుండుట, ఒక దిక్కుగా కదలుచున్న వస్తువు అదేదిక్కున మార్పులేకుండ సాగుట

జాడ్యము. మఱొక శక్తి దానిమీద పనిచేయనిది అందులో మార్పురాదు. (A body at rest will be at rest, till it is propelled by an external force. A body in motion will be in motion till it is stopped by an external force.) మనస్సుకూడ అదే విధముగా ఏమియు మార్పు లేకుండ నిశ్చలముగా నుండుట కూడ జాడ్యమే. కొందఱు ఏ విధమైన మార్పు లేకుండ, విచారితమను బు లేకుండ మహాశ్ర గా కర్మానుష్ఠానము సాగింతురు. అది కూడ జాడ్యమని గ్రహించి విచారణకు రావలెను. మనస్సెప్పుడు ఏదో చేయవలెననియు చేయనిచో లాభము లేదనియు చెప్పును. ఆ స్థితి మాటవలె. దీనిని మార్పుటకు శాస్త్రము అచార్యుఁడు సహాయము చేయుదురు. దాని కాతని పూర్వపుణ్యమును తోడు కావలెను. అతఁడు పట్టుదలతో, పూనికతో పౌరుషముతో నీ విచారణకు రావలెను. అత్యుత్తమమైన దానివలనఁ దప్ప హీనమైనదానివలనఁ దృప్తి పడనను మహాపౌరుషము కల్గిననేతప్ప అన్నిటి వదలి జీవుఁడీ విచారణకు రాఁడు. అతఁడే బ్రహ్మ విద్య కధికారి. అఖావము (దనుకొనుట-లేకపోవుట) వలన వచ్చిన విరాగము కలవాఁడు దీని కధికారి కాఁడు. లేదనుకొన్న వస్తువు దొరకిన తోడనే అతని పైరాగ్య మెగిరి పోవును.

మనము మంచివి అనుకొను నభిప్రాయములమీఁద మనకు రాగము, వానికి భిన్నముగా నితరులు చెప్పు అభిప్రాయముల మీఁద ద్వేషము కలుగు చున్నవి. శాస్త్రము తెలిసిన పెద్దలు మన యభిప్రాయములు తప్పని చెప్పుచున్నప్పుడు విని, మన యభిప్రాయములను రాగద్వేషములు లేకుండ నిష్పక్షపాతముగా విమర్శించుకొనుటయే ఆత్మ విమర్శ. (We must throw everything, all opinions including ours into the melting pot . మనకున్న రాగద్వేషములు చిత్రమైనవి. మనకేమియు తెలియకుండఁగనే ఒకఁడు ఇట్లుండుననుకొని, వానినిచూచినపుడు “ఇట్లున్నాఁడేమి ?” యని తెల్లఁబోవుదుము. కావున మనస్సు యొక్క పోకడను కనిపెట్టి చూడవలెను. సత్యము మన మనుకొన్నట్లుండ వలెనని లేదు. దేవుఁడుండుట లేకపోవుట మన మనుకొన్నదానిమీఁద ఆధారపడి యుండదు. సూర్యుఁడు మనకు చాల చిన్న గోళముగాఁ గనఁబడును, అది సత్యమా ? ప్రమాతృత్వమును సంస్కరించుకొన్నఁగాని ఉన్నదున్నట్లుగా చూడలేము.

దుశ్చరితము నుండి విరమించుట మొదటి మెట్టు. పిదప స్వధర్మానుష్ఠానము. దానికి ధర్మమననేమో తెలియవలెను. నీకును ఇతరునకును సుఖమిచ్చునది ధర్మము.

నీ కొక్కనికి సుఖముకొఱ కేమి చేసినను నీవు దుర్మార్గుడవే. అందు స్వధర్మము, పరధర్మము అననేమో తెలిసికొని, స్వధర్మానుష్ఠానము సకామముగాజేసి అత్యున్నతమైన పదమును పొంది అదికూడ అనిత్యమని గ్రహించి అప్పుడు నీవు నిష్కామముగా దైవప్రీతికొఱకే స్వధర్మ మనుష్ఠించి ఈ ఆత్మవిచారణకు అధికారివి కాగలవు.

అందఱు ఒకే స్థితిలో, సమాన స్థితిలో లేరు. వాని యధికారమును బట్టి వేదమాత వాని ధర్మము చెప్పినది. అదే స్వధర్మము. స్వధర్మాచరణము వలన ప్రతివాడును పై మెట్టుకు పోగలడు. స్వధర్మమును వదలి ప్రతి జీవీయు హీన స్థితికి రాగలడు. పైవాడు క్రిందఁ బడఁడని, క్రిందివాడు పైకి పోఁడని లేదు. ఒక పుణ్యము వలన నిప్పుడు బ్రాహ్మణుడుగా జన్మించినను సహజమైన దుశ్చరితము మానక హీనజాతియై మరల హీన జన్మలు తెచ్చుకొనవచ్చును. ఉన్నతుడైనను ఒక చిన్న పొరపాటు వలన ఇప్పుడు హీనజన్మను పొందినను, పూర్వజన్మయందలి సుకృతము వదలని కారణమున, వెనుకటి విచారణను సాగించి మోక్షము పొందవచ్చును. దానికి నిదర్శనము అతడు వేదప్రమాణము కల్గి స్వధర్మ నిష్ఠుడై యుండుటయే. వేద వాక్యములే చెప్పుచు, వేద విరుద్ధమైన ఆచారము కలవాడు ప్రజలను వంచించుచు అధః పతనము చెందును. కావున బ్రాహ్మణ జన్మ వచ్చినంత మాత్రమున లాభము లేదు. శూద్రజన్మ వచ్చినంత మాత్రమున నష్టమును లేదు.

ఇక మోక్షము దేనివలన వచ్చును ? జ్ఞానము వలన - అనగా తెలిసికొనుట వలన. దేనిని ? ఆత్మను అనఁగా తన్ను. తానెవరో తెలిసి కొన్న శోకమును దాటును. “తరతి శోక మాత్మవిత్”. ఆత్మను తెలిసికొన్నవానికి తెలిసికొన్న క్షణమందే తాను సర్వబంధముల నుండి విడుపును పొందితి ననియు, శోక మోహదులు, భయము, సర్వసందేహములు పోయినవనియు తెలియును. తనకు తెలిసిన దనుకొన్నవాడు తన కిట్టిది ప్రాప్తించినది లేనిది చూచుకొనవలెను. శాస్త్రము చెప్పిన మాటలు విని నమ్ముట విశ్వాసము. అది సరియైన విచారణ వలన జ్ఞానముగా మారవలెను. తాను నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త స్వభావుడ నని తెలిసికొనవలెను.

తన్ను గుఱించి విచారించుటయే ఆత్మ విచారణ. దీనిని చెప్పునది ఆత్మ విద్య. ఇది అన్నిటికన్నను కష్టమైనది. ఎంతకష్టమైన దానినైనను “అదేమి ఆత్మ విద్యయా ? అనుట విందుము. అనఁగా అన్నిటి కన్న ఆత్మ దుర్వి యమైనది. ఆత్మను గుఱించి తాను వినవచ్చును, ఇతరులకుఁ జెప్పవచ్చును, తాను చూచితి నని

చెప్పవచ్చును. తాను నమ్మ వచ్చును, గూడ. కాని అత్త తెలియకుండు ఉండవచ్చును. ఇతఁడు జ్ఞాని యని జ్ఞాని కూడ చెప్పలేడు. అనఁగా గురువు కూడ తన శిష్యుఁడు జ్ఞాని యని గట్టిగా చెప్పలేడన్న మాట. ఇది స్వసంవేద్యమేకాని పరవేద్యము కాదు. ఇది తెలియుట అన్నిటికన్న ఆశ్చర్యమైనది.

..ఆశ్చర్య వత్పశ్యతి కశ్చిదేన । మాశ్చర్యవద్వదతి తథైవ చాన్యః

ఆశ్చర్య వచ్చైన మన్యః శృణోతి । శ్రుత్వాప్యేనం వేద నచ్చైవకశ్చిత్ ॥

భ. గీ. 2-29

సరియైన విచారణ చేయవలెను తనకు సరిగా తెలిసినదా అనికూడ విచారింపవలెను. హనుమంతుఁడు లంకలో అశోక వనములో సీతవద్ద “రాజా దశరథోనామ....” అని ప్రారంభించి నప్పుడు తాను గొప్ప అపదలో నున్నను, తన కామాటలు అత్యంత ప్రయములైనను, సీతాదేవి వెంటనే నమ్మలేదు. “ఇది కలయా ? ఈ మాటలెట్లు వినుచున్నాను ? నాకు నిద్రలేదే. కల యెట్లు వచ్చును ?” అని ఆలోచించినది. అది రాక్షస మాయయేమోనని హనుమంతుని కూడ పరీక్షించినది. బుద్ధిమంతు డా విధముగా విచారింప వలెను.

వస్తువు యొక్క జ్ఞానము విచారణ వలననే. దీనికి సాధనము మరల మనస్సే. సంస్కరింపఁబడిన మనస్సే. సద్బు నిశ్చయ ప్రవీణుఁడు కావలెను. అది మరల విషయము కాదనియును, ఎప్పటికిని యము కాదనియును మఱవకూడదు. Every man says that God is beyond mind; but every fool wants to know God through the mind) ప్రతి మనుష్యుఁడు భగవం తఁడు మనస్సునకు అగోచరుఁ డనియే చెప్పును. కాని ప్రతి మూర్ఖుఁడును మనస్సు చేతనే భగవంతుని తెలిసికొనఁ గోరును. అత్త అనగా తాను మనస్సునకు పై వాఁడ నని తెలిసికొనవలెను.

ప్రతి మనుష్యుఁడు తానందఱుకన్న గొప్పవాఁడు కావలెనని కోరును. కాని అజ్ఞానముతో, వంచనగా, అందఱు సమాన మనును. అన్నిటికన్న గొప్పది బ్రహ్మము. బ్రహ్మమును తెలిసికొన్న వాఁడు సర్వోత్కృష్టతను బొందును. “బ్రహ్మవి దాప్నోతి పరమ్.” అనఁగా తాను బ్రహ్మము నని తెలిసికొనిననే తప్ప మోక్షము లేదు. అప్పుడే తాను నిత్యకుర్ధబుద్ధముక్త స్వభావుడనని, సర్వోత్కృష్టుఁడనని

సచ్చిదానంద స్వరూపఁడనని తెలిసికొని జీవన్ముక్తుఁడై మహాశాంతిని, మహావానందమును పొందుట. శరీరపాతాసంతరము విదేహముక్తిని పొంది బ్రహ్మముగా మిగులుట.

భయము మృత్యువు వలన. భయమన్న నే మృత్యువు వలని భయమన్నమాట. చచ్చుట అనునది క్రియ. "నేను చచ్చితిని" అనునది చచ్చిన నేను చెప్పలేను. మిగిలి చెప్పుచున్నాను గనుక. నేను చావని యెడల అసలు భయమే నాకుండఁగూడదు. శాని భయమున్నది. కాబట్టి నేను చచ్చుచున్న వాఁడనుగూడ కావలెను. అనుభవము లేవిది చెప్పుట కుదురదు. చెప్పిన నేను చావని నిత్యుఁడనై న నేను కావలెను. చచ్చు నేను, చావని నేను ఈ రెండు నేనులను గుర్తింప వలెను. విచారణ ఇట్లు "నేను" అని ఉత్తమ పురుషలో జరుగ వలెను. ఆత్మ అని, శాను అని ప్రథమ పురుషలో జరుగునది సరియైన విచారణ కాదు. తెలిసిన గురువు మాత్రమే శిష్యుని తరింపఁ జేయగలఁడు. అన్యుఁడుకాఁడు.

ఉపదేశ్యంతి తే జ్ఞానం జ్ఞాని సత్తత్వ దర్శినః

ఆత్మ ద్ర యైన ఆత్మజ్ఞానియే సరిగా శిష్యున కుపదేశింపఁ గలఁడు. సరియైన విచారణ చేయిం గలఁడు. పుస్తకము లెన్ని చదివినను లాభము లేదు. వాని ప్రయోజనము తెలిసికొనవలెనని ప్రేరణ కల్గఁ జేయుటకును, తెలిసిన తరువాత మననమునకును.

సరిగా ఆత్మను, తన్ను తెలిసికొన్న చెడని శాంతి కలును. వైరాగ్యము, బోధ (జ్ఞానము) ఉపరతి ఇవి పరస్పర సహాయకారులు.

----- 0 -----

K-48
HAN
V-2

See No. 12366

విమలానంద భారతీ గ్రంథమాల - త్రయో శ పుష్పము

ఉపదేశామృత తరంగిణి

(ద్వితీయ భాగము)

సంగ్రహము

పోలవారి హనుమంజ్ఞానకీరామ శర్మ

విజయవాడ

లి. 4
HAN

పుట్టుటకన్న దరిద్రులగు యోగుల యింద్రలోఁ బుట్టుటయే గొప్ప. ఇ జన్మ దోష కుట దుర్లభము కదా !”

శ్లో॥ ప్రాప్య పుణ్యకృతాం లోకా నుదీప్య శాశ్వతీ స్సమా ॥

శుచీనాం శ్రీమతాం గేహే యోగప్రప్తోఽభిజాయతే ॥

శ్లో॥ అథవా యోగినా మేవ కులే భవతి ధీమతాః ।

ఏతద్ధి దుర్లభతరం లోకే జన్మ య దీదృశమ్॥ (శ.గవ త అ. ౪ పో 41,42)

కాఁబ తొందట పడక, ఈమృత్యువుతోనే మనము అంతమగుచున్నామని భ్రాంతి నొం క, నెమ్మదిగా ప్రతి విషయమును అర్థము చేసికొనుచు శాస్త్రములో చెప్పిన యనుష్ఠానము చేసికొనుచుండిన, పైన చెప్పినట్లుగా, దివ్యభోగములను పొంద, ఉత్తమ జన్మము నొంది పూర్వవాసన చేత సద్గురువు నాశ్రయించి చక్కఁగా విచారణ చేసి కృతార్థులము కాఁగలము. అట్లు గాక పడుచుఁదనపుఁ జేష్టలచే చెడిపోఁగూడదు. పెద్దలు చెప్పినారు గదా !

కం॥ పరువంబు కలిమి దొరతన

మరయమి యనున వీనియం దొకఁ దొకఁడే

పొరయించు నన మి నాఁ

బరగినచో నాల్గు స్పవలయునె చెప్పమా॥ (నీతి చంద్రిక)

3. తన్ను తాను విమర్శించుకొనుట

తన్ను తాను విమర్శించుకొనుటయే మోక్షమునకు సాధనమని పెద్దలెంచుట, (స్వవిమర్శో మోక్షః - Self analysis is the means of release, నునో, నన్ను నేను విమర్శించుకొనుట యనఁగా నా యాలోచనమును కూడ విమర్శింపఁబడె గదా ! శాస్త్రాచార్యోపదేశము చేత మన యాలోచనమునుగూడ మనమే విమర్శించు కోవలె. జ్ఞానము రాఁగానే అజ్ఞాన మను బంధనము పోవును. సంసారములో వి వ్యవహారమును చూచినను చిట్కగానే (complex) కర్పించును. కావుననే విమర్శ (analysis) కావలె. అనుభవమువలన కలుగు జ్ఞానము, అనుభవమును సంపాదించు కొనుటకు కాపలిన జ్ఞానము. అని జ్ఞానము రెండు విధములుగా నున్నది. ఈ రెండింటిని కలిపి మనము అనుభవజ్ఞానమని యనుకొనుచున్నాము. ఇదియే మన జ్ఞానము యొక్క చిక్క పలుకు స్వభావము (complex nature). ఈ రెండింటిని

విడదీయ వలయునని కాంట్ (Kant) చెప్పినాడు. కన్నులు తెలుపవలయు నను నొక సహజ జ్ఞానము (Innate) ఉన్నది. దానివలననే కనులు తెరిచి చూచుచున్నాము. “నాకు కన్నులున్నవి. దానిని తెలుప వలయును” అను జ్ఞానమెట్లు వచ్చినది? ఇవి యన్నియు తెలిసికొనుటే స్వవిమర్శనము. స్వవిమర్శనకు తనంతట తానే అధికారి యగునా? శాస్త్రాచార్యోపదేశము కావలెనా? శాస్త్రాచార్యోపదేశము లేక స్వ విమర్శనము సాగినే సాగదు. ప్రపంచము నంతను భావించి అందులో నీస్థానమేమో నీవు చూచుకొన్నచో ఒక విధమైన జ్ఞానము కలుగును. ప్రపంచమును గూర్చి నిన్ను గూర్చి యథార్థము తెలియు వలకు సందేహించుచు ప్రశ్నించుచుండవలసినదే. సందే హమునకు అస్పృహములుగానున్న యెన్నివిషయములు మాటిపోయినను, నశించినను, సందేహించుచున్న నీవు మాత్రము మాటచు, నశింపవు. Doubt everything. The doubter will always exist)

అసలు వస్తువేమిటి అన్నచో విచారణ కావలె. “కర్మాచరణ మంతయు చిత్త శుద్ధికే పనికిచచ్చునుగాని వస్తూనలబ్ధికి ఉపయోగింపదు. కోట్లకొలది కర్మానుష్ఠానములచేత కూడ కొంచెమైనను వస్తుస్వరూపము గోచరింపదు. వస్తు సిద్ధి విచారణ చేతనే కలుగును.”

శ్లో॥ చిత్తస్య శుద్ధయే క్క న తు వస్తూప లబ్ధయే ।

వస్తు సిద్ధి ర్విచారేణ న కించిత్ కర్మకోటిభిః ॥ (వివేక చూడామణి ॥)

మనము విజ్ఞాతలము (Cognisers); ఇంద్రియములు విజ్ఞాన సాధనములు. శబ్ద మును గ్రహించుటకు చెవి సాధనము. కాని వినువాడవు నీవే. మనకు చెవి యున్నంత మాత్రమున అన్నిమాటలు వినబడవు. మన కిష్టమైన మాటను శ్ర తో వినుము; కష్టము కలిగించు మాటను విననే వినము. మనలో నున్న ప్రమాత (Cogniser) అనేక సంస్కారములతో నున్నాడు. ఆ సంస్కారములను బట్టి ఎవరి స పంచమును వారు చూచుచున్నారు. ఒక విషయమునే నలుగురు చూచు చున్నట్లు ఒకరికున్న యభిప్రాయము మఱియొకరి కుండదు. ఒక వంటకమునే తినుచున్నప్పుడు ఒకడు ఉప్పు ఎక్కువైన దనగా, మఱియొకడు తక్కువైన దనును. కాబట్టి మనము ప్రతి విషయమును మన సంస్కారములలో నుండి చూతుము. ఇట్టి యెడల వస్తు తత్త్వమును యథార్థముగా చూడవలయు నన్నచో మన యంతరంగమును పరిశుద్ధమగునట్లు చేసికోవలె.

త్వము శూన్యముగా సాక్షాత్కరింపఁగా, మఱియొకనికి ద్వైతముగా, ఇంకొకనికి ద్వైతాద్వైతముగా, వేతాకనికి అద్వైతముగా సాక్షాత్కరించుచున్నది. మఱి సాక్షాత్కారము ప్రమాణమైనచో ఈ భేదమెట్లు సంభవించును ? కాపున శాస్త్రా చార్యోపదేశమును బ ప్రమాత ప్రమాణముచేత ప్రమేయమును తెలిసికోవలె. నిలో ఏ దోషమున్నను సరియైన జ్ఞానము కలుగదు.

ఎంతో పుణా త్ములై నవారుగాని పూనికతో విచారణకు దిగలేరు. భగవత్త్వమును తెలిసి వలెనను గాథమైన కోరికగలవాఁడు భట్టుడే. “ఓ అర్జున! ఆపద నొందినవాఁడు భగవత్త్వమును దెలిసికొనఁగోరినవాఁడు, సంపదలు కోరినవాఁడు, శాస్త్రజ్ఞానము నొంది ముముక్షువై నవాఁడు, అను నాలుగు విధములై నవారు పుణా త్ములు నన్ను భజింతురు” అని శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు చెప్పినాఁడు

॥ చతుర్విధా భజన్తే మాం జనా సుకృతినోఽర్హతః ॥

అర్హో జిజ్ఞాసు రర్హ జ్ఞానీ చ భరతర్షభ ॥

(భగవద్గీత - అధ్యాయ 7 - శ్లో. 16)

ఇట్లు కాక, కార్యసాధనలో భంగపడి దరిమిలై నవారు భాగవతులగుదురు. “భగ్నాః కృశా భాగవతా భవన్తి” అన్న పద్ధతిలో, ఇదిచూడ ఒకవిధమైన కాలక్షేప మగును. లెమ్మని వేదాంతోపన్యాసములు పినఁజొచ్చుట విచారణ కానేరదు. మనలో చాల మందికి ఘనముగ సంపాదించి యనుభవించపలయునని యున్నది కాని ఆత్మ విచారణ చేయవలెనని లేదు. అట్లు ఘనముగా సంపాదించి యనుభవించుటకు చేతిఁగాక వేదాంతములోనికి ధిగుచున్నాము. అసలు మన మనస్సులలో ఎంతెంత కోరికలు ఎన్ని ఉన్నవోచూడ మనకు తెలియదు. అవశ్యము పెచ్చినఁగాని అవి బయల్పడవు.

కోరికలున్నప్పుడు వానిని ధర్మమార్గమున తీర్చుకొనుటకు ప్రయత్నించుటయే మేలు. లేమివలన విరక్తిఁ జెంది (అభావే విరక్తిః) ఈ జగత్తు అంతయు మిథ్య అని మెట్ట వేదాంతమునకు దిగినను, లేక దౌర్జన్యముతో ధనవంతుల నందఱను నిర్మూలించుటకు ప్రయత్నించినను అధోగతి పొలగుటయే సంభవించును. వేదములను చక్కఁగా పరిశీలించినచో, నీకు ఎంతెంత కోరికలు ఎన్ని ఉన్నవో, ఆ కోరికల నన్నింటికిని తీర్చుకొనుటకు మా ము లుపదేశింప బడియున్నవి. ఇంక పదవి గాని, బ్రహ్మపదవి గాని, విష్ణు వ్యమేకాని నీవు ఏదికోరినచో అది తపస్సు చేత సంపాదింపఁ గలవు. ఈ శరీరముతోనే అన్నింటిని సాధించుట సాధ్యముకాదు.

చున్నాము. కాని నాలుగు ఆశ్రమములలో దేనియందైనను మనము జ్ఞానమును సంపాదించ వచ్చును. కాని ఆ జ్ఞానముతోపాటు సన్న్యాసము కూడ సుండిననే తప్ప మోక్షము రాదు. సన్న్యాసము కు ముఖ్య లక్షణము మూనసికముగా సంసారిమును వదలుట. కావున మూనసికముగా సంసారిమును వదలినవాడు గృహస్థుగా మున్నను జ్ఞానమును సంపాదించి మోక్షమును పొందవచ్చును. ప్రతి యుపనిషత్తు సందును చివర గురుపరంపరను చెప్పుదురు. ముందర పనిషత్తు లో తండ్రి ఆ విద్యను మహిమ నకు చెప్పినట్లున్నది. ఇట్టిపట్ల శ్రీ శంకర బగవత్పాదుల వారొక న్యాయమును చెప్పినారు. “విరోధియైన యెకానొక హేతువు సిద్ధమైన న్యాయమును పాధింపదు.” “లింగం స్థితం న్యాయం న పాథతే.” సన్న్యసించినవాడే జ్ఞానియై ముక్తుడగుననుట లోకసిద్ధమైన న్యాయము. ఒకానొకడు గృహస్థుడు గ నేయుండి ముక్తి నొంద ననుట పై న్యాయమును పాధింపదు. అట్టివాడు గృహస్థుడుగా మున్నను మూనసిక ముగా సన్న్యసించెననియే మనము గ్రహింపవలసి యున్నది. సన్న్యసియైనను గృహస్థ అయినను మనస్సులో సన్న్యాసములేకపోయిన మోక్షము రాదనుట నిర్ధాంతము. ఆ విద్యారణ్యస్వామి సన్న్యసించినతరువాత మువ వృష్టి పుట్టించి, రాజ్యమును పొందలని ఆవశ్యకమైనప్పుడు అశ్వమునెక్కి యుద్ధమున గూడి చేసినని చెప్పబడి యున్నది. కాని సన్న్యసికి అట్టి వ్యవహారము తగదనుట ప్రసిద్ధము. మఱి విద్యారణ్యస్వామి సాధారణ సన్న్యసి కాడు. ఆయన అధికారిక పురుషుడు. ఆయన పదములకు అర్థమును చెప్పుటకై ఆ వేద ధర్మరక్షణకై అపతరించిన పరిహారమున్నది. ఆయన ఆ విధముగా వ్యవహరించినను, నిత్యాత్మ దర్శనము కలవాడగుటచే, ఆయనకు ఆ కర్మఫలము లంటవు. కావున ఆయన ఆ విధముగా చేయలేదని గాని, ఆయన చేసినాడు గనుక ప్రతి సన్న్యసి అట్లు చేయవచ్చునని గాని తలంపరాదు. సాధారణ సన్న్యసులు వ్యవహారమునకు దిగినచో భ్రష్టులగుట సులభము. తీవ్రముగా ప్రజ్వలించుచున్న యగ్నిలో పచ్చి కట్టెలు వేసినను, అవి భస్మముగననే కాని అగ్ని చల్లారదు. అట్లే ప్రగాఢమైన వైరాగ్యముతో ఆత్మ దర్శనము కలిగిన వానికి కట్టెలు, కర్మఫలములు అంటవు. సామాన్యమైన నిప్పులో వేసిన పచ్చి కట్టెలు, ఆ నిప్పును చల్లార్చు నట్లుగా, సాధారణ సన్న్యసులకు లోకవ్యవహారమొప్పడినచో అది వారిమన్ను జ్ఞానమును పోగొట్టి సంసారులను జేయును. కావున మన యభిప్రాయములను ఎప్పటికప్పుడు నిశితముగా పరీక్షించుకొను చుండవలె.

17) శాస్త్రాచార్యోపదేశము

శాస్త్రాచార్యోపదేశము లేక తత్త్వము బోధపడదని శంకరులవాదం అనేక పర్యాయములు చెప్పినారు. అరటి పండును ఒలిచి చేతిలో పెట్టుకొని దానిని ముఠా సులభముగా వేదాంతార్థములను వివరించుచున్నను మాటిమాటి శాస్త్రాచార్యోపదేశమునఁ గాని తత్త్వము తెలియదని జ్ఞాపకము చేయుచునే యున్నాడు. శాస్త్రములో సకల విషయములు వివరముగనే యున్నను, వానిని మనము అర్థము చేయక అనుభవములోనికి తెచ్చుకొనుటకు ఆచార్యుని వలన తెలిసికొనుట సందేహములకు తీర్చుకొనుట ఆవశ్యకము.

మనకు ఎక్కడ సుఖమున్నదో అక్కడ మన కందఱకు విశ్వాసమున్నది. భార్య, పుత్రుఁడు మొదలైనవారు మనకు సుఖమును కలిగించుటకు మనము విశ్వసించుము. దారివలన హాయిగా ఉన్నామని, ఇతరులచేత కించపడి విశ్వాసమున్నది. ఇది జ్ఞానము కాదు; దృఢమైన యాశయాశ్రయే. ఇది "ఉన్నది వచ్చి చాలమంది చచ్చిపోయినారు; అట్లే మరల ఉప్పెన రావచ్చు. మనముకూడ చచ్చిపోవచ్చును" అన్నచో అట్టి మాటలయందు మాత్రము విశ్వాసముండదు. అప్పుడు నను ఈ శరీరముతో ఎంతకాలమైనను బ్రతికి యుండవలయునను ఆరాధించు చుండుటకు కారణము. ఈ శరీరము యొక్క నాశమును గూర్చి చెప్పినట్టి దే విద్యుదుమును మనము విశ్వసించుటకు ఇష్టపడము. కావున విశ్వాసమున్నది శాస్త్రమార్గము కాదు. అందఱకును అనుభవములో నున్నదే. ఈ విశ్వాసములే ఈ రోజు జరిగినట్లే రేపు, ఎల్లుండి, ఎల్లప్పుడు జరుగునని వ్యవహరించు విశ్వాసము. ఇట్లు వ్యవహరించుచున్నామని కూడ మనకు తెలియదు. ఈ విశ్వాసములే అత్యంత తైన వస్తువుల మీఁదనుండి శాస్త్రములో చెప్పిన నిత్యములైన వస్తువుల మీఁద మార్పవలె.

నిత్యము అను భావము (concept) మనకు ఎట్లు కలుగు చున్నది? మనకు తెలిసిన శాశ్వతత్వము అను నభిప్రాయమును మనకు తెలిసిన వైవిధ్య విషయములకు జోడించి ఆలోచించు చుందుము. పోయినవారందఱు మనవలె నందఱము బ్రతికియున్నవారే. మనమును అట్లే యిప్పుడు బ్రతుకు చున్నది. రేపు ఉన్నదోపుడు మని యనుకొనము. అట్లు అనుకొన్నచో భార్యాపుత్రాదికమైన యాశంకారహితము

కొఱకు జరుగు యుద్ధమున పాపులను సంహరించుట హింస కాదు. మాంసాహారము మానలేనివాడు వృథా పశుమారణము చేయకుండ దేవతా నివేదనముగా బలి గావించుట ఆవశ్యకము. దేవతా నివేదనము కావించినచో మనము అన్నము కొఱకుగా చేసిన జీవహింస ఎ. న చేసిన పాపము నివర్తమగును. ఇందులకే వైశ్వదేవాది కర్మలు ఏర్పడి యున్నవి. దే తకు నివేదింపఁబడని యన్నము పాపభూయిష్టము. వృథా పశుమారణము మహాపాపము.

ఒక ప్రాణిని చంపుటవలన ఆ ప్రాణికి ఉత్తమ స్థితి కలుగు చున్నట్లు నిదర్శన మేమున్నది? దేవతకు బలియైన పశువు లన్నియు మృతువు తరువాత తమకుఁగలిగిన యభ్యుదయ స్థితిని మనకు చెప్పలేవు. అలో ఒక జీవితము ననుభవించి మెల్లొన్నవాడు. ఇప్పుడు బ్రాగ్దవ లో తనకు కలుగుచున్న యనుభవమును కలలో కన్పించిన వక్తులతో చెప్పలేడు. "తేవు నిద్రవంటిదే; దీర్ఘనిద్ర. కావున దీ నిద్రనుండి మఱియొక ద లొ కి, అనఁగా జన్మాంతరములోనిలో లోకాంతరములోనిలో అడుగుపెట్టిన వాడు, కలవలె గడచిపోయిన పూర్వ జీవితములోని వ్యక్తులతో వెనుకటివలె వ్యవహరింపలేడు. కాని అట్లు వ వహరింపఁగలగిన వారును కొందఱు లేకపోలేదు. కబంధుడు శాప శమున మహిమలను గోల్పోయి రాక్షసుడై వాడు. శీ రామ లక్ష్మణులు అతని హాపులను ఖండింపఁగా అతడు పూర్వ స్మృతికొంది, వారిని రామలక్ష్మణులనుగా గుర్తించి, ఈ కబంధ శరీమును విద్యుక్తముగా దహించి నేగాని నాకు వెనుకటి పక్షయు మహిమయురాదు. కావున నన్ను వెంటనే దహింపుడు. తలవలె మీకు కర్తవ్యము నుపదేశింతును అని పల్కెను. రామలక్ష్మణులట్లై వాని దహింపఁగా, వానికి వెంటనే, విధు క్తమైన యగ్నిసంస్కార శమున, దివ్యశరీరము ప్రజ్ఞావిశేషములు కలెను. అతడప్పుడు రామునకు సుగీవునితో స్నేహము చేసకొనఁచలసినదిగా ఉపదేశించెను. కావున శాస్త్ర విహితమైన పద్ధతిలో మృత్యువు సంభవించినచో తప్పక ఆ ప్రాణిని అభ్యుదయ హేతువేయగును. అట్లు మృత్యువును కలిగించి వాడు హింకుడు కాడు.

15. సంసారమును చేయుచున్నవాడెవడు ?

అసలు చచ్చుచున్నవాడెవడు ? చచ్చుట లేక చనిపోవుట అనునది యొక క్రియ. కర్త లేకుండ క్రియ యుండదు. “నేను చచ్చుచున్నాను” అన్నప్పుడు చచ్చుచుంటుంటుకు కర్త “నేను” ప్రతి క్రియలో అది జరుగుటకు పూర్వము, జరుగుచున్నప్పుడు, జరిగిన తరువాత కర్త దానికి భిన్నముగా నిలచియే యుండును. కాని చచ్చుట అగు క్రియను భావించు నప్పుడు మాత్రము ప్రతివాడు ఆ క్రియతో పాటు కర్త కూడ ముగియునట్లుగా తలంచుచు బాధ పడుచుండును. బ్రతుకు చున్నప్పుడు కూడ శరీరము చేయుచున్న పనులన్నియు తాను చేయుచున్నట్లు భావించుచుంటుంటే యిందులకు మూలము. బ్రతుకు చున్నప్పుడు మనము శరీరమును విడిగా చూచుట లేదు ; “శరీరమే నేను” అని యనుకొను చున్నాము. అందువలన శరీరము నశించు చున్న దన్నప్పుడు, దానితో పాటు మనము కూడ నశించు చున్నట్లుగా బాధపడుచున్నాము. నిత్యమైన వస్తువు ఏదియు లేదు ; ప్రతిది అనిత్యమని చెప్పుచునుండుమే కాని ఏదైన వస్తువు పోయినప్పుడు బాధపడుచునే యున్నాము. శరీరమే పోవు నప్పుడు మిగుల దుఃఖించు చున్నాము. కాలిపోవుచున్న యింటిలోనుండి వెలుపలికి వచ్చినట్లే, జీర్ణమై కాలిపోవుచున్న శరీరమునుండి కూడ వెలుపలికి వచ్చుచున్నాము. బ్రతుకు చున్నప్పుడు ప్రతి పనికి సాక్షిగా మిగులుచున్న మనము, చచ్చునప్పుడు ఆ క్రియకు సాక్షిగా ఏల మిగిలి యుండము. జీవితములో ఎన్నో పనులను సాధించుచుండిన మహా శక్తి స్వరూపులమైన మనము శరీరము పడిపోయినంత మాత్రమున శూన్యమై పోవుదుమా ? ఇది ఎట్లు సంభవము ? లేనిది యుండుట కాని, ఉన్నది లేక పుటగాని జరుగదు కదా ! “నానతో విద్యతే భావో, నాభావో విద్యతే సతః” [భగవద్గీత-అధ్యాయ. 2-శ్లో. 16] అని కదా గీతాశాస్త్ర సిద్ధాంతము. నేటి ప్రకృతి శాస్త్రముల యందుకూడ (Natural sciences & Physical sciences) “పదార్థము గాని శక్తి గాని పుట్టింపఁ బడదు, నాశము నొందదు ; రూపాంతరమును మాత్రమే పొందును” (matter or energy is neither created nor destroyed, but becomes only transformed) అనియే కదా సిద్ధాంతికరింపఁ బడియున్నది. కాబట్టి “నేను, నేను” అని సకల వ్యవహారములకు మూలమైన శక్తిగా యున్న మనము ఎప్పుడును నశింపము. అనఁగా ఈ శరీరము పచ్చుటకు పూర్వము, ఇది పోయిన తరువాతకూడ మనము ఉందుమన్నమాట.

ఇదియే సర్వ విచారణకు మూలము కాని బహ్మ విద్వరిష్టుడైన యాజ్ఞ వల్క్య మహర్షి కూడ జనకుని కభయము, “బ్రహ్మవేత్తలకు నమస్కారము. మేము గోవులము కోరుచున్నాము” అనిపలికి జనకుని గోవులను పరి గ్రహించినాడుగదా! “ఆయననే ఈ సంసారము ఇంత గట్టిగా పట్టికొని యున్నదే, ఇంక మనకెట్లు వదలును?” అని యొకా నొకడు అడుగ వచ్చును. కాని మఱి తాను సంసారమును పట్టుకొని యున్నాడా, లేన్ను సంసారము పట్టుకొని యున్నదా? సంసారము మన లను పట్టుకొని యుండలేదు. దానిని మనమే పట్టుకొని, అది మనలను పట్టుకొని యున్నదని అంగలార్చుచున్నాము. ఆటలాడునపుడు పిల్లలు స్తంభమును పట్టుకొని, “ఈ స్తంభము నన్ను వదలుటలేదు” అని కేకలు పెట్టినట్లున్నది మన సంగతి.” ఈ సంసారము నాకు అక్కటలేదు అని నీవు దృఢముగా అన్నచో మఱుక్షణమే అది మాయమగును. దేహమే నేను అన్న అజ్ఞానమువలన ఈ సంసార మంతయు ప్రభవించు చున్నది. ఈ దేహము నేను కాను, నేను సచ్చిదానంద స్వరూపుడను అజ్ఞానమువలన ఈ సంసార మంతయు మాయమగుచున్నది. వివిధము ఐన సంకల్పమే ఈ సంసారమునకు కర్త; నేను కాదు. ఈ విధముగా విచారణ జరుగవలయును.”

శ్లో॥ అజ్ఞాన ప్రభవం సర్వం, జ్ఞానేన ప్రవిలీయతే।

సంకల్పో వివిధః కర్తా విచార స్సోఽయ మీ దృశః॥

జీవితములో కలుగు చుండు దశల నన్నిటిని అనుభవించుచు వానిని వదలి జననమును మృత్యువును చూచుచు, అవి దేహమునకే కాని మనకు కావని, మనము నిత్యుల మని తెలిసికోవలెను. ఇట్లు తెలిసికొన్న తరువాత అర్జునునివలె ధర్మాను గతమైన సంసారమును చేయవచ్చును; శత్రువులతో యుద్ధము చేసి రాజ్యములు సంపాదించ వచ్చును. దేశమును కాపాడు కొన వచ్చును; సుఖమును పొంద వచ్చును.

సంకల్పము

మనకు బుద్ధులు పుట్టుచున్నవి ఎట్లు పుట్టుచున్నవి? ఎవరు ప్రేరేపించుచున్నాడు? మన సంకల్పమువలన దుఃఖము కలిగినప్పుడే ఈ ప్రశ్న బయలుదేరును; సుఖము కలుగునప్పుడు బయలుదేరదు. మనకు జయము కలిగినప్పుడు ఎంతో చక్కగా ఆలోచించి చేసితి మని సగర్వముగ చెప్పుకొందుము. ఓడిపోయి నప్పుడు ప్రార్థనమువల్ల దుర్దయివమువల్ల అట్టి సంకల్పము కలిగినదిని దుఃఖింతుము. అసలు ఏ బుద్ధియైనను ఎట్లు పుట్టుచున్నది? ఈ బుద్ధులు పుట్టుచున్న దెవరికి? అని ప్రశ్నించుకొని. ఆలోచించవలె. మనస్సుయొక్క వృత్తితో బుద్ధి లేక సంకల్పము. అది “నా”కు కలుగుచున్నది. అనగా ఆ బుద్ధిగాని; సంకల్పముగాని “నేను” కాదు. ఈ సంకల ములు కలుగుటకు మూలమేది? దానిని నేనుకొని సంకల్పమే పుట్టుకుండు చేసినచో, అనగా మనస్సులో వృత్తులే పుట్టుకున్నచో, నిద్రలోవలె “నేను” హాయిగా నుండుగలను గదా మఱి ఈ సంకల్పములను పుట్టుకుండ చేయుటకు మార్గమేది? శాస్త్రము చెప్పినట్లుగా ధర్మకారములు చేయుచు మంచివృత్తులే కలుగునట్లుగా చేసికొన్నచో క్రమముగా మనస్సునకు సత్తము వృద్ధి కౌంది, ఆ వృత్తులు పుట్టుచున ప్పడే చూడగలిగిన శక్తి కలుగును, అట్లు వృత్తులను స్పష్టముగా పుట్టుచున్నప్పుడే చూచుటకు మొదలు పెట్టినచో అవి క్రమముగా క్షీణించి అసలు పుట్టనే పుట్టవు. అప్పుడు నిద్రలోవలె జాగ్రదవస్థలో హాయిగానే యుందుము.

మంచి - చెడు - హింస

అసలు వృత్తులే పుట్టుకుండునట్లుగా చేసికొనుట సులభముకాదు. దానికి సాధనముగా మంచి సంకల్పములను పెంపొందించుకొనుచు చెడుతలంపులను నిర్మూలించుకోవలె. మంచి అనగానేది? నాకు ఇతరులకును సుఖము నిచ్చునది. అట్లే నాకును ఇతరులకును దుఃఖము కలిగించునది చెడువృత్తి. నేను చేయుపనివలన నాకు మాత్రమే సుఖము కలిగినచో చాలదు. దానివలన ఇతరులకు దుఃఖము కలిగినట్లయిన, వారు

యును. ఐశ్వర్యములందు సంపదలయందు లోభముగాని మృత్యువును గూర్చి భయముగాని యుండరాదు. శుభము, అశుభము అను భావన కూడ విచారణకు ప్రతిబంధకమే. మృత్యువునుగూర్చి నిశ్చయముగా గ్రహింపఁగలిగిననే తప్ప తన విచారణలో ఎవఁడును ప్రవేశింపలేడు. చాల విరాగముండినఁగాని మృత్యువును చూడలేము. సిండిన యింట్లో ఆ మాట అనుటయే పెద్ద తప్పునుగా భావింతుడు. కావున సంసారభావనతో నిండిన జనులు వసించు నిండ్లలో ఈ మాటలు చెప్పుకొనుట కష్టమే. అందువలననే పూర్వము అశవులలో ఆశ్రమములలో మఠములలో ఇట్టి విచారణ చేయుచుండెడివారు. అట్టి తావులకు పోవుటకు వీలులేనప్పుడు మనమున్న తావునే అరణ్యమునుగా భావించి గాఢ విరాగముతో విచారింపవలె.

“మృత్యువు ప్రమాద” మని సనత్కుజాతుఁడు చెప్పినాఁడుకదా ప్రమాద మనఁగా పొరపాటు. తాను కాని దేహమును తన్నుగాతించి దాని వినాశము తన వినాశముగా తలంచుటయే పొరపాటు. మోహమునకుకూడా ఈ పొరపాటే మూలము. మోహ మనఁగా కేవలము అజ్ఞానముకాదు. దేహము తాను కాదని తెలిసినను, మాటిమాటికి ఆ దేహమే తానయినట్లు వర్తించుటే మోహము. మనకు భయము కలిగినపుడు ఆభయమును చూడవలె. అట్లే రాగద్వేషములనుకూడ చూడవలె. మనము బతుకుచున్నాము కాని బ్రతుకును చూచుటలేదు. మృత్యువును చూడలే, చూడఁగలము. మృత్యువును చూచువాఁడు లే పోయినచో మృత్యువును గూర్చి ఎవరికి మా మెట్లు తెలియును? పెరిట్లు చెప్పినారు. ఏకారణముచేత ద్రష్టయైన జీవుఁడు అన్ని మార్పులను తెలిసికొనుచున్నాఁడు అందువలననే దశమ అన్ని నశించుచున్నను ఆ ద్రష్టమాత్రము నశింపడు. ఇది జము. ద్రష్టకు వినాశమే సంభవించుచో, అది యెవనిచే చూడఁబడును? కావున ద్రష్టకు నాశములేదు. అతఁడు సకల దృశ్యభేదములను దూరమై నిశ్చయముగా ప్రకాశించుచున్నాఁడు.”

లోకమును చూచుచున్న యీద్రష్ట మృత్యువునకు కూడ ద్రష్టమే క్రిందటి జన్మలలో మృత్యువును అనుభవించితివి గనుకనే యిప్పుడు మృత్యు వనగా భయము కలుగుచున్నది. భయపడు చుండుట చచ్చుచుండుటే గానీ, “ఈ భయమేమి? చచ్చుట యేమి?” అని ప్రశ్నింప వలెనని తోచెను. పని పడినప్పుడు పరుగెత్తుచు రొప్పు చుందుమే కాని ప్రాణాయామము చేయుట కిష్టపడము. తలవంచుకొని రామకోటి వ్రాయుట సులభమే కాని, “రామకోటి అనగా నేమి? ఈ వ్రాయుచున్న నే నెవఁడను?” అని ప్రశ్నించుకొనుట మాత్రము సులభము కాదు. అయినను దీక్షతో రామకోటి వాయఁగా వాయఁగాని, “ఈ రామ కోటి యేమిటి? రాముఁడనఁగా నెఁడు? నే నెవఁడను? మా కిరువురకు నేమి సంబంధము” అను విచారణ ఆరంభము కాదు. నిజమునకు రామకోటి వ్రాయుటయే మనకు చరమలక్ష్యము కాదు. అది మనస్సునకు మంచి సంస్కారమును కలిగించుటకు ఒక సాధనము మాత్రమే.

“అసలీ సంసార మేమిటి? నే నెందుకీ సుఖదుఃఖముల ననుభవింపవలె?” అని ధైర్యముతో ఎందుకు ప్రశ్నింప లేక పోవు చున్నాము? ఎలాగో పుట్టినాము, ఏలాగో చచ్చి పోవుదుము అని మనకు దృఢమైనయభిప్రాయ మున్నది. కాకపోతే చచ్చిన తరువాత ఎక్కడనో ఏలోకములోనో చేరఁగల మని కూడ కొందఱు భావించుచున్నాము. అంతకు మించి, “ఈ చావేమిటి? మనము దేవుని పొందుటేమి? ఆదేవుఁడు ఈ చావు” నెందుకు కల్పించినాఁడు? అసలీదేవుఁ డెవరు? నే నెవరు? అన్నప్రశ్నలను గూర్చి తలంపు కూడ లేకుండ ఎప్పటి క్లుప్త తోచిన నట్లు ప్రవర్తించు చున్నాము. ఇది విచారణకు ప్రతి బంధక మైనజడత్వము. ఈ జాడ్యమును “బ్రహ్మ మును గూర్చి తెలిసికొనుటకు బ్రయత్నింపుము” బ్రహ్మవిజ్ఞానస్వ అను వాక ముయొక్క ప్రేరణబలముచేత (External force కొట్టి వేసి విచారణకు దిగ వలె.

శ్రీకృష్ణభగ- నుడు దుఃఖసంబధము లేకుండుటయే యోగమని, దానిని కష్టము ట్లు విరించి చెప్పినాడు. “యోగాభా సవశమున చిత్తము రోధింబడి, సమాధిచే పరిశుద్ధమైన యంతఃకణము చేత చైతన్యస్వరూపమైన తన్నుచూచుచు సాధకుడు ఏష్ఠితియందు తనయందే సంపాదించుచుండునో; విషయములతో సంబంధము లేకుండ ఇంద్రియములతో అక్కటలేకుండ, బుద్ధిచేత మాత్రమే, అనగా అనుభవముచేత మాత్రమే, గ్రహింపఁదగిన యనం మైనసుఖము ననుభవించుచు దానినుండి చలింపఁడో; దేనిని పొందినతరువాత అంతకు మించినలాభము మఱియొకటి యుండునని తలంపఁడో, దేనియందుండి ఎంత దుఃఖముచేత కూడ చలింపఁడో; దుఃఖసంబంధ గహితమైన యాస్థితిని యోగమని యెఱుంగుము. ఎప్పటికైన నిది తప్పక ఫలించు నను నిశ్చయముతో, అప్పటికప్పుడే ఫలింపలేదే యనునిర్వేదము లేకుండ దృఢముగా అవలంబింపవలయును.”

శ్లో॥ యః సర్వమతే త్తం నిరుద్ధం యోగసేవయా।

యః చైవాత్మనాత్మాం పశ్యన్నాత్మని తుష్యతి।

శ్లో॥ సుఖమాత్యంతికం యత్తద్బుద్ధిగ్రాహ్యమతీయమ్।

వేత్తియత్రనచైవాయం స్థితః పరితీతతత్తత్ ॥

శ్లో॥ యం లబ్ధ్వా చాపరం లాభమ్యతే నాధింతతః।

యస్మిన్ స్థితో న దుఃఖగురుణాపి విచాల్యతే :

శ్లో॥ తం విద్యాదుఃఖసంయోగం యోగం యోగంజితమ్।

స నిశ్చయే యోక్తవ్యో యోగోఽనిర్విణ్ణచేతసా॥

[భగవద్గీత—అధ్యాయం 6 - శ్లో. 20, 21, 22, 23]

ఈ హృది సులభము కాదు. విషయములతో సంబంధము లేకుండ మనసు తీవ్రమైన నిశ్చలతతో నుండవలెను. గాఢవైరాగ్యము కలవానికి సులభమే; సామానులకు కష్టమే. “ఈమేడ నా కాదు” అని యొక్కమాట చెప్పుమన్న కష్టపడి దానిని కట్టించుకొన్నవాడు అనలేడు. అట్లే చావులేకుండు నుండుట అందఱకును ఇష్టమే. అయినను, “నేను చావను; నాకు చావులేదు” అని చెప్పుమన్న ప్రతి

నాఁడును వింతగా చూచును. కాని చచ్చుటకు మాత్ర మెవ్వఁడును
ప్రపడఁడు. మనకు ఎప్పుడైనను ఎఱ్ఱైనను ఏశరీరముతో నైనను బ్రతికి
యుండ లయు ననియే యుండును. ఒకనికి ఉరిశిక్ష పడినది. వైద
ప్రయోగముకొఱకు (Medical experiment) శరీరములోనికి కుషువా ధి
నెక్కుంచుకొనుటకు ఇష్టపడినచో ఉరిశిక్ష తప్పింతు అ కారు
చెప్పఁగా అతఁడు అందులకు అంగీకరించెను. అనఁగా ఎపథముగానైన
ఉరి తప్పించుకొ ణ్ణ వా ధితోనైన బతు క వ ల యు నని అతని
యాకాంక్ష అన్నమాట. అంత శరీరాభిమానము గల జీవులకు బహ్మ
విద సుల మెట్లగును? ఏవిద యైనను శ్రమ డి చిర కాలము అభ్య
సిం కుండ భించుచున్నదా? ఏదా పరిపూర్ణతనుగూర్చి పూరు లిట్లు
చెప్పి . “ఏవిద్య నైనను శాస్త్రము గా అధ యనము చేసినప్పు డొక
పాదము, తరువాత గురువుల సన్నిధి నందు దానినిగూర్చి మన ము
చేయుటవలన రెండవ పాదము. పిదప గ్రహించినదానిని ఉతా హ
ముతో వ్యవహారమున సమన్వయించుచుండుట వలన మూ డవ
పాదము, కాలము గడచుచున్నకొలది అనుభవమువలన నాల్గవ పాద
మును లభించి పూర్ణ త నొందును.”

శ్లో॥ కాలేన పాదం లభతే తథాయం

తథైవపాదం గురుయోగతశః ।

ఉతా హయోగేన చ పాదమ చే

చ్ఛాన్త్రీణ పాదం చ తతోఽభియాతి॥

కావున ఏదో కొంతకాలము శ్రవణమో మననమో చేసినంతమాత్ర
మున వెంటనే మనకు అఖండమైన బహ్మనందము కలుగలేదని నిర్దిష్ట
లము కారాదు. తత్త త్ప్రజ్ఞాడైన గురువు నా శయించి పట్టుదలతో చా
రణచేయుచు త త్వమును గహింపవలె.

బ్రహ్మజ్ఞాని యెట్లుండును ఎట్టిగురువు నాశ్రయి ప లె క
ములో ఇతర శాస్త్రముల విషయములో మిచేయుచున్నామో, ఈవిష
యమున కూడ అట్లేచేయ లె. విదు ద్వి ము వెలుంగ పోయినచో,
అది యెందుకు వెలుంగలే నీ, మిచేసినచో వెలుంగునని, ఆశాస్త్రములో

చక్షుస్సునకు తల్లి, సోదరి, భార్య మొదలై నవారందరును స్త్రీలే. వేదచక్షుస్సునకు తల్లి వేరు. సోదరి వేరు, భార వేరు. ఎవరి విషయములో ఎట్లువర్తింపుమని వేదము చెప్పుచున్నది అట్లు వర్తించినచో ఆ ధర్మము నీకును ఎదుటివారికిని సుఖమును కలిగించును. ధర్మనిరహణమునకై ధర్మపద్ధతిలోనే డబ్బు సంపాదించవలె. డబ్బు కావలనచో ఈశ్వరునే ఆశ్రయింపవలెఁగాని సంపన్నులను, అధికారులను, అక్రమ మార్గములను అవలంబింపరాదు. డబ్బు వచ్చినకొలది యింకను రావలయుననియే యుండును, డబ్బుమీఁద కాంక్ష అధికమైనచో అది ఖర్చు అగుటకూడ ఇష్టముండదు. దానివలన రావలసిన సుఖభోగములనుకూడ వదులుకొని యొక్కొక్కఁడు దానినే కూడఁబెట్టుచుండును. దేవునిపై భక్తికూడ ఇట్లే పరిణమించును. మాటి మాటికి దేవునికి మ్రొక్కి ఏవేవో సుఖములు కోరికోరి అవియన్నియు అనిత్యములే యని తేలిన తరువాత, నిత్య సుఖస్వరూపుడైన దేవుడే కావలయునను కాంక్ష కలుగును.

5. తెలిసికొనుట

నిత్యసుఖమనఁగా నేమి? మాప్పులేని సుఖము నిత్యసుఖము. ప్రాపంచిక సుఖములెప్పుడును నిలుకడగా చుండును. పూగుచున్న ప్రపంచములో మారని వస్తువును తెలిసికొనుటయే జ్ఞానము. మారుచున్న ప్రపంచమును చూచునప్పుడు ఒక వృత్తి తరువాత మరియొక వృత్తి మనస్సులో పుట్టుచు పోవుచునున్నప్పుడు ఆ వృత్తులను గ్రహించుచున్న నేను మారుటలేదు. ఈ వృత్తులు తప్ప “నేను” అను పదము వేరొకటి లేదని జాద్గులందురు. కాని ఒక వృత్తి పోయిన తరువాత మరియొకవృత్తి వచ్చుచున్నప్పుడు, వృత్తులే నా స్వరూప

మైనచో, ఆ వృత్తులతోపాటు నేనుగూడ పోవలసియుండునుగదా ! అట్టియెడల పెక్కు వృత్తులను అనుస్యూతముగా ఎవడు గ్రహించి చెప్పుచున్నాడు ?” అని శంకరులవారు ప్రశ్నించుచున్నారు, కావున మారుచున్న వృత్తులను చూచుచున్న “నేను” మారుటలేదు. నిద్ర లేచినవాడు “హాయిగా నిద్రపోయినాను, నా కేమియు తెలియలేదు”. అని చెప్పుచున్నాడు. నిద్రకు పూర తిని, నిద్రను గ్రహించినవాడు గదా యిట్లు చెప్పుచున్నాడు ? కను నిద్ర వాడు కాదు, మెలకువ కూడ వాడుకాదు, అవి వానిచేత గ్రహింపబడుచున్నవి. మెలకువ రాగానే దానిని చూడవలెగాని ఆ మెలకువతో తాదాత్మ్యమును పొందరాదు. నిద్రాంతమును జాగ్రదవసాంతమును చూడవలె. జాగ్ర దవ పోయి నిద్రవచ్చునప్పుడు గ్రహణశక్తి (WATCHFULNESS) పోవును; నిద్రపోయి మెలకువ వచ్చునప్పుడు గ్రహణశక్తి పైకి వచ్చును. దీనిని చక్కగా గమనింపవలె. నిద్రలో గ్రహణశక్తి పోయినను సూలశరీరము (PHYSICAL BODY) పోదు. మృతువులో గ్రహణశక్తితోపాటు సూలశరీరముకూడ పోవును. మృత్యువు కూడ చూడవలె. సుఖవృత్తులను చూచుట మొదలుపెట్టినచో, దుఃఖవృత్తు లనుగూడ చూడగలము; తుదకు మృత్యువునుగూడ చూడగలము.

మనకు జాగ్రదవసలో జ్ఞానమెట్లు కలుగుచున్నది ? మన యొక కొబ్బరిచెట్టును చూచుచున్నామనుకొనుడు. ఒక్కొక్క ఖణము నందు మనచూపు చెట్టులోని యొకభాగమనే చూడగలదు కాని మొత్తము చెట్టును చూడలేదు. అన్ని భాగములను గ్రహించిన తరువాత మనస్సు ఆ భాగముల నన్నింటిని ఒక సమన్విత రూపమున గ్రహించినప్పుడు మనకు ఆ కొబ్బరిచెట్టుయొక్క రూపము గోచరించుచున్నది. ఒక వస్తువును తెలిసికొనుట యనగా మనస్సు ఆ వస్తువు

ననే దురో ధనుడు మహారాజునకు కుమారుడుగ రాజ్యకాంక్ష కల వాడుగా నిశ్చయించినాడు. ఆ పూర్వకర్మయొక్క లేదా ప్రారబ్ధము యొక్క పరమము అంతవరకే. ఆ పైన రాజ్యకాంక్షకు లోబడి పాండవులను అనా యము చేయుటకుగాని, ఆ రాజ కాంక్షను ధిక్కరించి ధర్మమార్గమున వర్తించుటకుగాని, దుర్యోధనునకు స్వాతంత్ర్యమున్నది కావుననే తల్లి, తండ్రి, భీష్ముడు, విదురుడు, మొదలైన వారందరు అతనికి ధర్మమును బోధించి సన్మార్గమునకు మరలింపయత్నించినారు. పూజన్యలోని పాపకర్మల ఫలముగానే మనకు దుర్బుధులు కలుగుచున్నవనుట నిజమే. కాని, మనోబలముచేత సంకల్పించి ఆ దుర్బుధులను తొలగించుకొను స్వాతంత్ర్యము మనకున్నది. అందువలననే 'దురితక్షయదారమున పరమేశ్వరప్రీతికొరకు' (దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరశ్వరప్రీత్యమ్) అని వ్రతానుష్ఠానములకు సంకల్పము చేయుచున్నాము. -- పుడు ధర్మాధర్మకార్యాచరణమునకు స్వతంత్రుడైన కర్తయన్నదే సకల శాస్త్రములకు మూలము. చేయుటకు, చేయకుండుటకు, మరియొక విధముగా చేయుటకు సమర్థుడై యుండుటయే సతంత్రతకు లక్షణము. (కర్తృమకర్తృమన్యథా కర్తుల సమర్థస్సంత్రః.) కావున నేను కర్తను, సర్వస్వతంత్రుడను. అని తెలిసికొనకపోవుట మహాపాపముయొక్క ఫలము.

మనము సతంత్రులమైన కర్తులమను పంగతి మనకు బాత్తిగా తెలియునదికాదు. జబ్బుచే నప్పుడు; ఇదియొక ప్రారబ్ధము. అనుభవింపక తప్పదు. అని చెప్పుచునే గ్రహశాంతులు, జౌషధసేవ జరుపుచునే యున్నాము. కాని యూరకుండుటలేదు మనము అనుకొనకుండ మనకు సంభవించు సుఖము దుఃఖముకాని ప్రారబ్ధఫలమే. దానినే దైవమునికూడ అందురు. ఆ ప్రారబ్ధమును తప్పించుకొనుట ఎవనికిని సాధ్యముకాదు. రామునకు భారా పహరణము జరుగుట ప్రారబ్ధమే. దాని తప్పించుకొనుట ఆయనకు సాధ్యముకాదు. కాని అది సంభవించిన తరువాత నిగ్రాహ నిస్పృహలతో భార్యాన్వేషణము చేయక

దుర్గతినందుటకుఁగాని, దృఢసంకల్పముతో భారా స్వేషణము గావించి శత్రుసంహారమొనర్చి మరల భార్యనుందుటకుఁగాని ఆయనకు స్వాతంత్ర్యమున్నది. కావున రాముడు స్వాతంత్ర్యము నవలంబించి ధర్మము ననుసరించి శత్రు సంహారమొనర్చి కృతార్థుడైనాడు. “ప్రబలమైనదేది? ప్రారబ్ధమా, పౌరుషమా?” అన్నదే యోగవాసిషములో మొదటిప్రశ్న. “ఫలమిచ్చుటకు ప్రారంభించిన నీ పూర్వ కర్మయేకదా ప్రారబ్ధము. ఆ కర్మను పూర్వజన్మలో చేసిన వాడవు నీవేకదా! వెనుక పొరపాటు చేసినావు. గనుక ఇప్పుడు దిద్దుకో” అని రామునకు వసిష్ఠుఁడు ఉపదేశించినాడు. పూర్వ న్మదాక యెందులకు? ఈ జన్మయందే మునము దీనిని విమర్శింపవచ్చును. ఒకఁడు దొంగతనముచేసినాడు తత్ఫలితముగా చెరసాలలో పడినాడు. ఆ శిక్షను తప్పించుకొనుట సాధ్యముకాదు. దానిని అనుభవింప వలసినదే. కాని ఆ శిక్షపూర్తియైన తరువాత వాడు దొంగతనమును మానుకొని సద్వర్తనుడై అభ్యుదయము నొందవచ్చును గదా! కావున ప్రారబ్ధమును మనము తప్పక అనుభవింప వలసియేయున్నను, ఎప్పటికప్పుడు మనము చేయు సంకల్పములకు కార్యములకు మనము కర్తృలమే అయినను వానివలన కలుగు ఫలములందు మనకు అధికారము లేదు. ఏ సంకల్పమునకు ఏ కార్యమునకు ఎంతఫలము ఎప్పు డీయవలయునో నిశ్చయించువాడు మాత్ర మీశ్వరుడే.

మంచి జన్మలు

బుద్ధిలో స్వాతంత్ర్య ముండినఁ గాని ఆత్మపచారణ సాగదు. జీవునకు మంచిపని చేయుటకుఁ గాని, చెడ్డపని చేయుటకుఁ గాని కర్తృగా సాతంత్ర్యమున్నది; కాని ఆ పనులవలనఁ గలుగు ఫలములయెడ సాతంత్ర్యములేదు; ఆ పనులననుసరించి దైవము ఏ ఫలముల నొసంగి, ఆ ఫలములను అనుభవింపక తప్పదు. జంతువులకు సంకల్పించు శక్తి లేదా గనుక అవి కర్తృలుగావు. పూర్వజన్మలో

అందువలన పెక్కు సందర ములలో వారి ప్రసంగములందు సందేహములకు సమాధానములు లభించవు ఒక యుదాహరణమును గమనింపుడు. ఒక పుట్టు గ్రుడ్డివానిని చూపి వసుకీ స్త్రు యొక్క శిష్యులు “ఈ గ్రుడ్డితనము అతని పాపము వలన కలిగినదా లేక అతని తల్లితండ్రులు చేసిన పాపము వలన కలిగినదా?” అని వసుకీ స్త్రును ప్రశ్నించిరి. ఆయన: అది అతని పాపము కాదు; భగవంతుని మహిమ వెలుంగొందుటకై ఇట్లు గావింప బడినది ” అని సమాధానము చెప్పినని చెప్పుదురు.

Jesus answered, “ Neither this man hath sinned, not his parents but that the works of God should be made manifest in him”

(St. John. Chap 9 No 3)

ఈ సమాధానమునకు ఏమి అర్థము? భగవంతుడు తన మహిమ ప్రకాశించుటకై యొకనిని పుట్టు గ్రుడ్డినిగా చేయువా? యదా ముగా విచారింపఁ బూనిన వారు ఈ సమాధానమును అంగీకరింతురా

69 ఏ మతగ్రంథముల నైనను విచారణ దృష్టితోనే చదువుచున్నామా? పుణ్యము కొఱచు పారాయణము చేయుట వేఱు తత్తమును గ్రహించుట వేఱు భగవద్గీతను చదువుచున్నవారిలో ఎందుమంది, “శాశ్వతము లైన కులధర్మములు ” (కుల ధర్మాశ్చ శాశ్వతాః) మొదలగు మాటలను గుర్తించు చున్నారు? ఆ మాటల యధార్థముగ గ్రహించినచో కుల ధర్మము లీనాఁడు పనికి రావని యెట్లు చెప్పుదురు. ఒకనాటికి పనికిరాని ధర్మములు శాశ్వతములు సకాతనములు ఎట్లగును? ఒకరి సంగతి యెందులకు? మన సంగతియే విచారించిము. మనము గీతా శాస్త్రము యొక్క తాత్పర్యమును గ్రహించుటకు కదా ఇక్కడకు చేరినాము. శంకరులవారు ఈ గీతా శాస్త్రమునకు ప్రయోజన మేమని చెప్పిరో చూడఁడు.

సంసారము పూర్తిగా పోవుటయును పరమమైన నిశ్చేయసమే
సంతోషముగా యీ గీతాశాస్త్రమునకు ప్రయోజనము

తసా స్య గీతాశాస్త్రస్య ప్రయోజనం సంతోషతః పరం ।

నిశ్చేయసం సంసారస్య అత్యంతో పరమలక్షణం ॥

గీతాభాష్య పీఠిక

మఱి మన మందఱమును యీ వాక్యము ప్రకారము మృత్యువును
చూచి ఆత్మను తెలిసికొని యీ సంసారమును మానివేయుట ఫల
మని తెలిసికొని కూడినామా ? “అనిత్యము, అసుఖము అయిన
యీ లోకమును పొందిన నీవు నన్ను భజింపుము”.

అనిత్య మసుఖం లోక మిమం ప్రాప్య భజస్వమామ్ ।

గీతా-అధ్యాయ-9-శ్లో ॥ 33

అను వాక్యమును స్మరించుచున్నామా ?

ఇట్టి దిక్కుమాలిన లోకములో పుట్టినవాఁడు ఈ లోకమును
నమ్ముకొని యూడక తనను భజింపుమని కదా పరమేశ్వరుడు
చెప్పినది

ఆకలి వేయఁగానే తినకపోయినచో చచ్చెద మనుకొను
చున్నాము. అదికూడ విచారించవలె. ఆకలి యేమిటి ? వెచుక
తిన్నవా రందఱు చచ్చినారు; ఇప్పుడు తినుచున్నవారు కూడా
చచ్చుచునే యున్నారు. ఇంకతినినచో చావము యన్న యభిప్రాయ
మున కర్థమేమి ? తినుచున్నచో చావకుండ నుండవచ్చునని మనకు
ఆశ యున్నదన్నమాట ! ఆకలి యనునది లేకుండ, భోగము లనుభ
వించుచు, వానిలో తినుటకూడ ఒక భోగమై యుండవలయునని
యున్నదా మనకు ? ఇట్లు వుండుటకు వీలయినచో మనకది యిష్టమే
కదా ! కాని ఇది మఱి యెట్లు జరుగును ? శరీర మనఁగా ఆకలితో